

Tūrisma attīstības stratēģija Tukuma tūrisma reģionam 2017.-2022.gadam

---

Vietējie plānošanas dokumenti

Statistika

Galvenie stratēģiskās attīstības virzieni

Stratēģija

Kopsavilkums

Tūrisms Latvijā tiek raksturots kā viena no galvenajām tautsaimniecības nozarēm – daba un kultūrvide ir nozīmīgi resursi, kas ļauj šai nozarei attīstīties. Pēdējo gadu lielākais izaicinājums Latvijā tūrisma nozarei bijuši dažādie ārējie faktori: nestabilā, ģeopolitiskā situācija Krievijā, kuras ietekmē, mazinoties starptautiskajai Krievijas tūristu plūsmai uz Latviju, Latvijas tūrisma pakalpojumu eksports 2016.gadā pieredzēja lejupslīdi par 2,6%. Tomēr, neraugoties uz kaimiņvalsts ekonomisko nestabilitāti, kas radīja negatīvo tendenci, šo gadu laikā tūrisms ir spējis saglabāt augsto pozīciju Latvijas pakalpojumu eksporta struktūrā, veidojot vidēji 18% no kopējā valsts pakalpojumu eksporta.

Tukuma tūrisma galamērķi, kuru veido 4 pašvaldību teritorijas – Tukuma, Engures, Jaunpils un Kandavas novads, ir sastopami šo abu veidu resursi. Kā nozīmīgākie identificēti ir:

- Durbes pils;
- Šlokenbekas muiža ar Latvijas Ceļu muzeju;
- Jaunmoku pils;
- Jaunpils pils;
- Kandavas pilsēta un dabas parks „Abavas senleja”;
- Pastariņa muzejs;
- Rideļu dzirnavas;
- Dabas parks „Engures ezers”;
- Ķemeru nacionālais parks;
- Baskāju taka “Valguma pasaulē”;
- Pure Chocolate Šokolādes muzejs Pūrē,
- Cinevilla Studio kinopilsētiņa;
- Kurzemes cietokšņa muzejs.

Lai tūrisma attīstība Tukuma tūrisma galamērķī nenoritētu haotiski, bet būtu plānota un atbilstu ilgtspējīgas attīstības principiem, sagatavota *Tūrisma attīstības stratēģiju Tukuma tūrisma reģionam 2017.-2022.gadam*.

Esošās situācijas apskats un analīze par tūrisma nozares situāciju, kā arī katras pašvaldības izvirzītie mērķi tūrisma jomā ir pamats Tukuma tūrisma galamērķa kopīgas tūrisma attīstības stratēģijas izveidei.

Tūrisma stratēģijas mērķis - nodrošināt visu tūrisma nozarē ieinteresēto pušu saskaņotu rīcību, kas kalpotu par pamatu vienotai tūrisma attīstībai un veicinātu tūrisma produktu un pakalpojumu daudzveidību un kvalitāti, kā arī cilvēkresursu attīstību, padarot Tukuma apkārtni par atpazīstamu tūrisma galamērķi.

Izanalizējot tūrisma sektora ekonomisko nozīmību, tūrisma produktus un piedāvājumu, pakalpojumu kvalitāti un viesmīlības līmeni, nozarē iesaistītos cilvēkresursus un mārketinga aktivitātes, identificēti 4 ilgtermiņa mērķi:

1. Kvalitatīvu tūrisma produktu veidošana un nostiprināšana tirgū, ievērojot ilgtspējīgas attīstības principus.
2. Tūrisma infrastruktūras kvalitātes uzlabošana un pielāgošana tūristu vajadzībām.
3. Cilvēkresursu attīstība un kompetences celšana.
4. Tukuma rajona kā atpazīstama tūrisma galamērķa veidošana.

Pamatojoties uz izvirzītajiem mērķiem, sagatavots rīcību un aktivitāšu plāns tūrisma nozarē sekojošos tūrisma attīstībai svarīgos jautājumos:

- 1) tūrisma produkti un piedāvājums,
- 2) tūrisma pakalpojumu kvalitāte un viesmīlība,
- 3) cilvēkresursu attīstība tūrisma sektorā,
- 4) mārketinga plāns tūrisma kopīgai piedāvājuma popularizēšanai.

Tukuma, Engures, Jaunpils un Kandavas novada tūrisma nozares analīze

---

tūrisma nozares pārskats, statistika

1. Tūrisma nozares analīze Tukuma tūrisma galamērķī

1.1. Tukuma tūrisma galamērķa vispārīgs raksturojums

Tukuma tūrisma galamērķis ir bijusī administratīvā teritorija - Tukuma rajons, kas atrodas Latvijas rietumdaļā, Kurzemes austrumos. Tā centrā atrodas Tukuma pilsēta.

Tukuma rajonā pēc 2009.gada administratīvās reformas izveidojušies 4 novadi – Tukuma, Engures, Jaunpils un Kandavas. Taču, visiem novadiem noslēdzot ikgadējos sadarbības līgumus vienota mārketinga realizācijā, tādējādi izveidojot šo teritoriju par sava veida Tukuma tūrisma klasteri, pozicionējot kā vienotu galamērķi. Taču bez šī Tukuma galamērķa, sadarbojoties visām 4 pašvaldībām, pastāv arī citas galamērķu struktūras, kurā kāda daļa teritorijas iekļaujas tādos Latvijas galamērķos kā Abavas senleja, Rīgas jūras līča piekraste, Ķemeru nacionālais parks. Reģionālā mērogā šī teritorija, būdama Zemgales un Jūrmalas tuvumā, ir daļa no Kurzemes galamērķa.

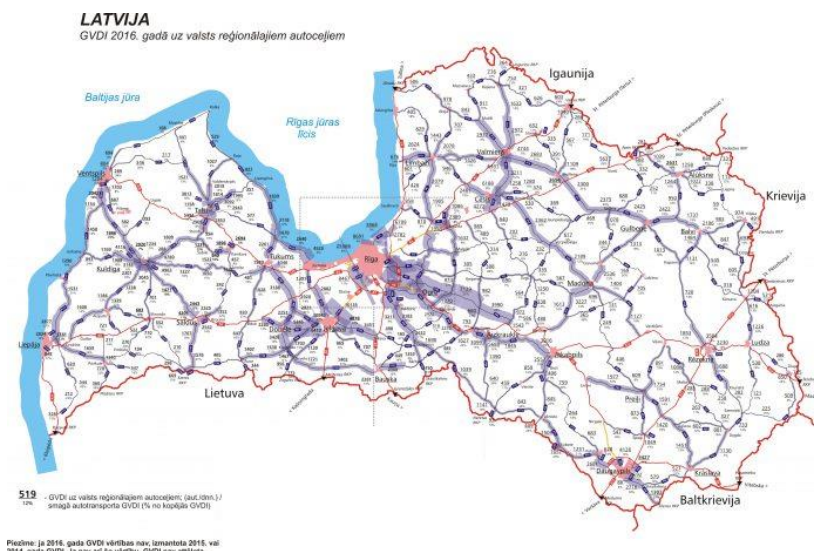
Nozīmīgākie tūristu galamērķi ir Tukuma un Kandavas pilsēta, jūras piekraste. Starp savrupām tūristu piesaistēm nosaucamas Tukuma apkārtnes pils - Durbes pils, Jaunpils, Jaunmoku pils, Šlokenbekas muiža un Kukšu muiža, dabas tūrisma – dabas parks “Abavas senleja”, Ķemeru nacionālais parks, dabas parks “Engures ezers” un jūras piekraste. Pamatā dominē vietējā tūrisma plūsma ar izteiktāku eksporta proporciju vasaras sezonā.

Kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas mērķtiecīgi uzlabota tūrisma attīstībai nozīmīga infrastruktūra un daudzveidojies tūrisma piedāvājums. Tūrisma pakalpojumu sniedzēju skaits bijis mainīgs dažādos gados, ko ietekmējuši gan ārējiem, gan organizāciju iekšējie faktori, taču to kopējā darbība ļāvusi tūrisma sektoram nostiprināties, kas ļāvis Tukuma tūrisma galamērķim (visiem 4 novadiem kopīgi) ieņemt stabilu tirgus daļu starp pārējiem galamērķiem Latvijā.

1.2. Piekļuve

Teritoriju A-R virzienā šķērso nacionālas nozīmes tūrisma ceļš A10 (Rīga-Ventspils) un A9 (Rīga-Liepāja), kas ir galvenās tūristu plūsmas uz Kurzemes lielākajām pilsētām, kā arī ceļš P121 (Rīga-Kuldīga) un ceļš gar Rīgas jūras līča piekrasti P128 (Sloka-Talsi). Tas iekļaujas kā posms vienotā Baltijas jūras piekrastes tūrisma maršrutā. Klapaklanciems, ko savieno ceļš ar iekšzemes reģioniem (Jelgavu Dobeli u.c.) ir Zemgales reģiona nozīmīgākā piekļuve jūrai – brīvdienu atpūtas galamērķim vasarā. Dzelzceļa savienojums, Engures jahtu osta, Tukuma lidlauks ar lidostu “Jūrmala Airport” ir vairākas ērts satiksmes iespējas šobrīd un nākotnē, kas rada zināmas priekšrocības, salīdzinot ar citiem novadiem.

1.attēls. Vidējā diennakts satiksmes intensitāte uz galvenajiem bij. Tukuma rajona autoceļiem 2016.gadā.

Avots: Latvijas Valsts ceļi, 2017.

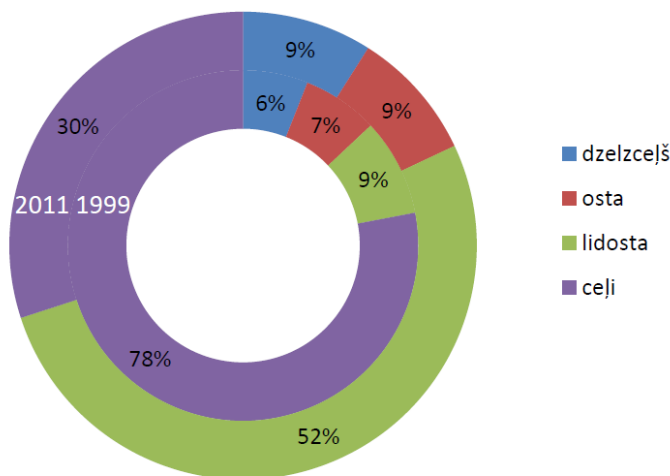
Kopumā satiksmes intensitāte uz galvenajiem bijušā Tukuma rajona autoceļiem ir stabila, ar tendenci nedaudz pieaugt, piemēram, auto intensitāte Tukums-Ķesterciems posmā 2016.gadā ir gandrīz dubultojusies.

1.tabula. Satiksmes intensitāte (aut./dienn) posmā Ķemeru pagrieziens – Tukuma pagrieziens

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
7295	7387	7766	7146	6330	6117	5801	6520	7334	7973	7725

Avots: Latvijas Valsts ceļi, 2017.

Latvijā iebraucošo ārvalstu ceļotāju skaits iepriekšējos 20 gados krasi pieaudzis un mainījušies arī ieeļošas paradumi. Pieckārtojies tā ārvalstu ceļotāju daļa, kas Latvijā ierodas ar lidmašīnu (skat. 2.attēlu). Ceļu izmantošanas īpatsvars iebraukšanai Latvijā samazinājies no 78% līdz 30% kopējā proporcijā, taču tas joprojām ir stabils un ļoti nozīmīgs Latvijas tūrisma eksportam.

2.attēls. Galvenie ārvalstu ceļotāju iebraukšanas veidi Latvijā un to izmaiņa kopš 1999.gada.

Avots: izveidots pēc LR Centrālās statistikas pārvaldes datiem, 2016.

Kas attiecas uz Tukuma tūrisma galamērķi, vadoties no uzņēmēju un Tukuma TIC apkopotās informācijas, autotransports joprojām ir nozīmīgs transporta līdzeklis, kā tūristi tajā ierodas.

Tukuma salīdzinošais tuvums Rīgai un starptautiskajai lidostai "Rīga" (62 km) un Tukuma lidlauka – lidostas "Jūrmala Airport" pozicionējuma veidojums kā reģionālajai lidostai (starptautiskā mārketingā kā vēl vienai Rīgas galamērķa lidostai – *Jurmala Airport Riga*), kas piedāvās ne vien kravas pārvadājumus, bet arī regulāros zemo cenu līniju pasažieru pārvadājumus, rada priekšnoteikumus augstākas tūrisma eksportspējas potenciālam.

1.3. Tūristu piesaistes

Teritoriālo kapitālu tūrisma resursu ziņā veido dabas un kultūras mantojums un viesus uzņemošā sabiedrība – cilvēku radošums un viesmīlīgums. Iedzīvotāju samazināšanās tendence radījusi nopietnu ietekmi uz pakalpojumu sfēras uzņēmējdarbību, jo tradicionālā iespēja nosegt nesezonas izraisīto apmeklētāju trūkumu ar vietējo pieprasījumu bieži ir nepietiekoši zemākas pirkspējas ietekmē.

Lai arī Rīgas apkārtnē iedzīvotāju skaits pēdējās desmitgadēs ir pastāvīgi pieaudzis, bijušais Tukuma rajons nav pakļauts šai ietekmei. Iedzīvotāju skaits pēdējos trīs gados ir nostabilizējies (skat. 2.tabulu), kopējais viesnakšu skaits pret vietējo iedzīvotāju skaitu ir mazāks, kas nerada šobrīd nozīmīgu ietekmi uz vietējo sabiedrību. Pēc CSB rīcībā esošajiem datiem apkalpoto tūristu skaits ir izteikti lielāks.

2.tabula. Pastāvīgo iedzīvotāju skaits Tukuma Engures, Kandavas un Jaunpils novados⁷

Administratīvā vienība	Iedzīvotāju skaits	Tūristu pavadīto nakšu skaits 2016.g.
Tukuma novads	28726	17505
t.sk. Tukuma pilsēta	17381	
Kandavas novads	8332	4503
t.sk. Kandavas pilsēta	3721	
Engures novads	7232	48090
Jaunpils novads	2347	<4000

7 Centrālā Statistikas pārvalde. (2016). Pastāvīgo iedzīvotāju skaits pēc dzimuma republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās un pagastos gada sākumā, Resurss pieejams: <http://data.csb.gov.lv/>

Pēc CSB rīcībā esošajiem datiem apkalpoto tūristu skaits tūristu mītnēs 2016.gadā bija 29513, kas četrreiz pārsniedz iedzīvotāju skaitu. Taču CSB uzskaitījumā ir tikai aptuveni puse Engures, Tukuma un Kandavas novadā publiski piedāvāto tūristu mītņu skaita (skat.3.tabulu). Ņemot vērā sezonālītātes raksturu, tūristu mītnēs apkalpoto personu skaits ir nozīmīgs ekonomiski, vienlaikus būtiski ietekmē vietējo sabiedrību.

3.tabula. Tūrisma plūsmu raksturojošie rādītāji Engures novadā

Rādītājs	Smārdes pag.	Engures pag.	Lapmežciema pag.	Engures nov. kopā	CSB dati, 2014 - Engures nov. kopā
Tūristu mītņu skaits	11	32	11	54	14
numuru skaits	81	489	70	640	350
minimālais gultas vietu skaits	270	1642	161	2073	1064
Kopējais vērtētais viesu pavadīto nakšu skaits 2014.g.	10445	63580	6193	80218	41286

Engures novada piekraste kā tūrisma un atpūtas galamērķis ir jaukta tipa – orientēts uz ārvalstu un vietējo tūrismu, kā arī pieprasīts viendienas ceļotājiem un ikdienas atpūtai. Novadā ir liels skaits tūristu mītņu un ir attīstīts daudzveidīgs izmitināšanas sektors. Pēc CSB datiem kopējais vasarā pieejamo gultas vietu skaits apzinātajās 54 tūristu mītnēs ir vismaz 2073. No visiem nakšņojumiem 18,3% ir ārvalstu viesi. Paaugstinātais pieprasījums Jūrmalā rada papildu iespējas Engures novada tūrisma pakalpojumu sniedzējiem. 74% visu tūristu mītņu ir nelielas – ar mazāk nekā 10 numuru viesiem.

Tukums un Kandava kā galamērķa pilsētas vienlaikus ir lielākie pakalpojumu centri. Virkne kvalitatīvu saistīto pakalpojumu, ko izmanto tūristi (degvielas uzpildes stacijas, banku norēķini, konditoreja u.c.) var ikdienā pastāvēt tikai ar nosacījumu, ka tos regulāri izmanto arī lielāks skaits vietējo iedzīvotāju. Tas ir ne tikai tūrisma attīstības jautājums, bet arī nozīmīgs vietējās dzīves kvalitātes paaugstināšanai.

No kultūras un dabas mantojuma objektiem Tukuma tūrisma galamērķī daudz lielākā skaitā pārstāvēts kultūrvēsturiskais mantojums. Dabas resursu ziņā galamērķī ir vairāki starptautiskas nozīmes *Natura 2000* teritorijas un trīs dabas pieminekļi.

Tukuma tūrisma galamērķī starp lielo skaitu vietējas nozīmes pasākumi ir vismaz 20 pasākumi, kuri ir lielāki un vienlaicīgi saistoši tūristiem. No tiem lielākā daļa ir tematiski saistīti ar kultūru, vēsturi, tradīcijām un tikai nedaudzi saistīti ar sportu. Tomēr lielākā daļa pasākumu norisinās vasaras mēnešos (vairāk nekā puse – maijā un jūlijā), tā kā pasākumu potenciāls tūristu plūsmas regulēšanā netiek pilnībā izmantots: sešu mēnešus gadā, kad ir arī lielākais tūristu plūsmas kritums, pasākumi netiek piedāvāti. Lai arī konkurence pasākumu jomā pieaug un tirgus nav tik liels, būtu svarīgi starp jau esošajiem atrast visciešāk ar novadu identitāti saistītos – ilgtermiņā veidot augstas raudzes pasākumus, kas arī nacionālā vai starptautiskā mērogā kāpinātu atpazīstamību.

Tūristu sekundārās piesaistes – galvenie atbalsta pakalpojumi, kas saistīti ar ēdināšanu un citiem pakalpojumiem, kas atbalsta ceļošanu un atpūtu (degvielas uzpildes stacijas, bankomāti, informatīvais nodrošinājums, WiFi piekļuves punkti u.c.), ir līdzīgi izvietojušies – nozīmīgākajos apdzīvotības centros, pie galvenajiem ceļiem vai ciešā saiknē ar populārākajiem tūrisma objektiem.

1.4. Tūristu mītnes

Tukuma tūrisma galamērķa četros novados kopā pēc Tukuma TIC apkopotās informācijas ir 119 tūristu mītnes ar 3422 gultas vietām, 1014 istabām. Vidējais gultasvietu skaits vienā istabā – 3,4. Daļa piedāvājuma attiecas uz Baltijas jūras Rīgas līča peldsezonu – siltākajiem mēnešiem.

Pēc naktsmītņu kapacitātes bij. Tukuma rajons pilnībā atbilst vietējas nozīmes galamērķim, funkcionāli tas ietilpst pat vairākos galamērķos. Alternatīvajā tūristu mītņu piedāvājumā *Airbnb* Tukuma galamērķī tiek piedāvātas ap 30 nakšņošanas iespējas – privātie apartamenti, no kurām vairāki pārklājas ar Tukuma TIC popularizētajām vai *Booking.com* sistēmā iekļautajiem.

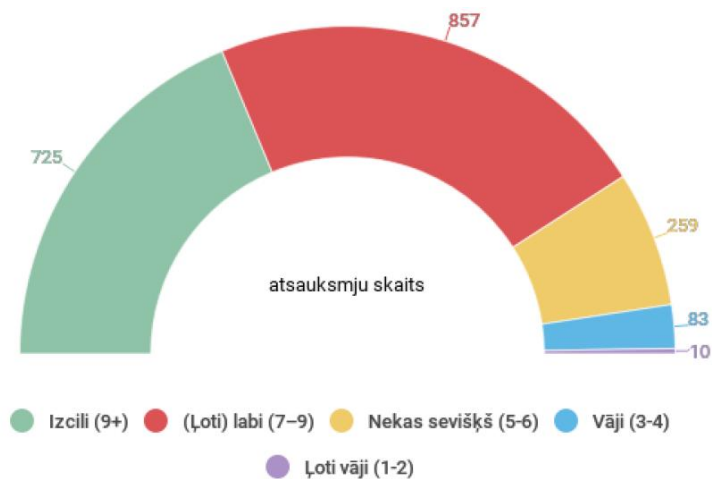
No esošajām >100 tūristu mītnēm neviena nav sertificēta pēc *Hotel Star Union* LVRA (Latvijas Viesnīcu un restorānu asociācija) kritērijiem, tomēr 3 ir LVRA biedri, kas arī pēc līmeņa salīdzinājuma un kapacitātes atbalstu tūristu klases 3* hoteliem. Lauku Ceļotāja 4* piešķirtas vienai viesu mājai Engures novadā, 3* vienai mītnei Tukuma novadā un 2 Engures novadā, 2* divām mītnēm Engures novadā un vienai Kandava novadā. Vairākas mītnes ir ar Zaļo sertifikātu, ievērojot videi draudzīgu saimniekošanu.

Tūristu mītņu kvalitātes standarts ir dažāds, taču vidēji augstu novērtēts. No visām tūristu mītnēm lielākajā starptautiskajā rezervēšanas sistēmā *Booqing.com* iekļāvušās 52 tūristu mītnes. Klientu

atsauksmju vērtējumi (n=1935) pausti par 45 naktsmītņiem, kas ir galamērķim reprezentatīvi. Atsauksmju skaits vienai naktsmītnei variē dažādā līdž 190 (dati uz 2016.g.oktobri).

37,5% klientu ir aizbraukuši ar pozitīvu pārsteiguma sajūtu un ar izcilību saistītu pieredzi. 44,3% ir neitrāli – saņēmuši ļoti labu pieredzi, jo pakalpojumi atbildeši gaidītajam. 18,2% klientu ar kādu pakalpojuma daļu nav bijuši apmierināti. Kopējā stratēģija vērsama uz vēl lielāku klientu atsaučības veicināšanu, lai iespējami mazāk neitrāli noskaņotu klientu, novēršot individuālos gadījumus, kas radījuši pārpratumus, raksturojami kā vājas kvalitātes.

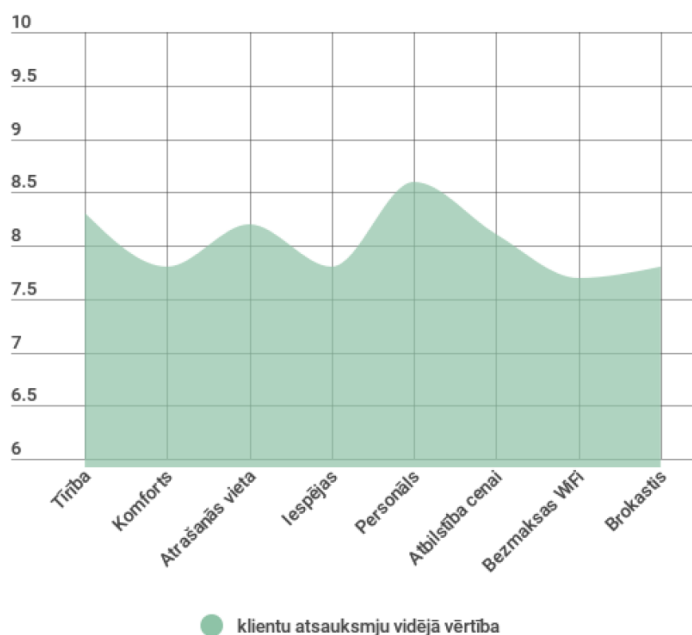

Pēc klientu atsauksmēm Booking.com, 2016 (n=1935)

3.attēls. Tukuma tūrisma galamērķa tūristu mītņu kvalitātes vērtējums

Apkopots pēc Booking.com, 2016.

Analizējot konkrētos kvalitāti noteicošos elementus tūristu mītņēs, visaugstāk novērtēta personāla atsaučība un tīrība, bet salīdzinoši zemāk – *WiFi* piekļuve, brokastu piedāvājums, komforts un labiekārtojuma iespējas tūristu mītņē.

Pēc klientu atsauksmēm Booking.com, 2016 (n=1935)

4.attēls. Tukuma tūrisma galamērķa tūristu mītņu kvalitāti ietekmējošie kritēriji

Apkopots pēc Booking.com, 2016.

2. Statistika

2.1. Vispārējā statistika

2016.gada vasaras sezonas sākumā Tukuma tūrisma reģionā tūristu iepazīšanai tiek piedāvāti 260 dažādi tūristu piesaistes objekti. Aptuveni 1/3 daļu veido dažādi nelieli dabas un kultūrvēsturiskie objekti – koki, akmeņi, pieminekļi, ēkas un ielas, kas raksturo Tukuma un Kandavas pilsētu, kā arī apkārtnes kultūrvidi. Nozīmīgākie tūristu piesaistes objekti ir:

- muzeji – 25 gb
- dažādas apskates saimniecības – 42 gb
- desmit dažādu amatu radošās darbnīcas – 25 gb
- dabas objekti – 74 gb

Kopumā viesiem tiem piedāvātas 119 dažāda tipa naktsmītnes, no kurām 10 ir telšu vietas un treileru kempingu stāvvietas. Kopumā 101 naktsmītne piedāvā teritorijā 4277 gultasvietas.

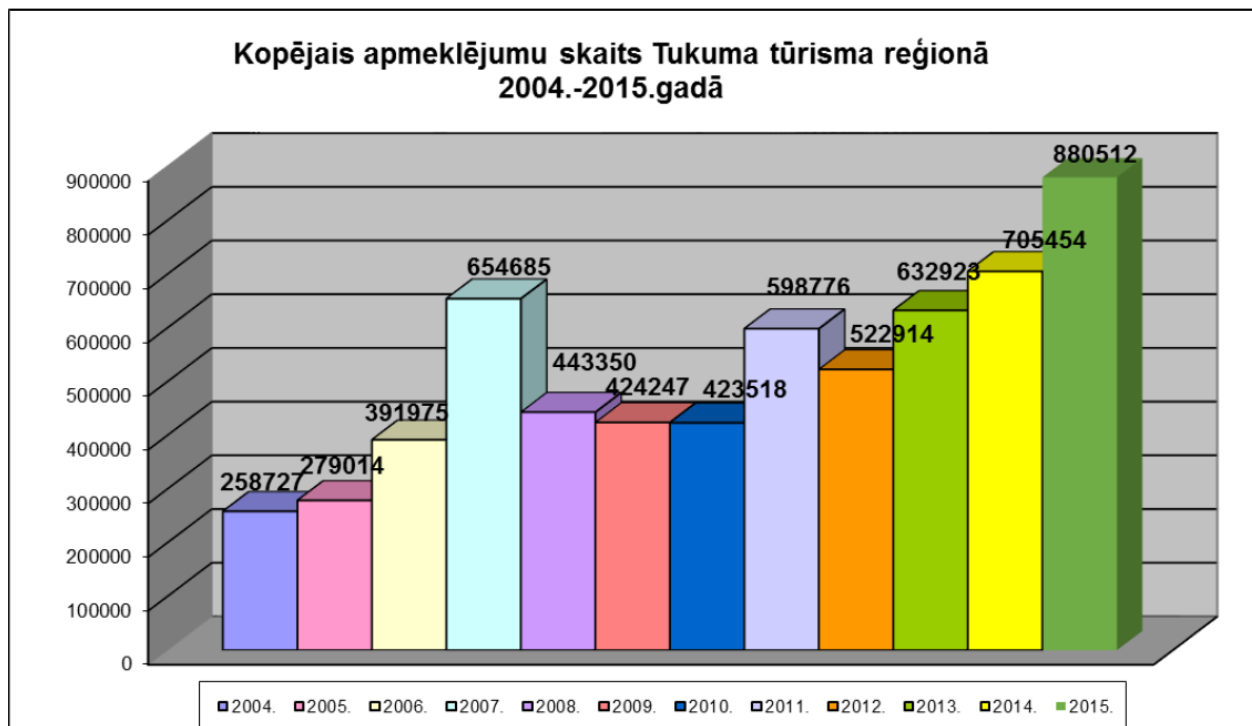
Starp citu atpūtas pakalpojumu piedāvājumiem Tukuma tūrisma galamērķī pieejami sekojoši:

- pirtis un svinību vietas – 66 gb
- velo nomas iespējas – 16 gb, t.sk. 3 velo veikali, kas piedāvā arī tehnisko palīdzību
- laivu nomas un makšķerēšanas iespējas – 21 gb
- zirgu izjādes – 9 gb
- darba semināru un konferenču telpu īre – 51 gb
- ēdināšanas iestādes – 51 gb

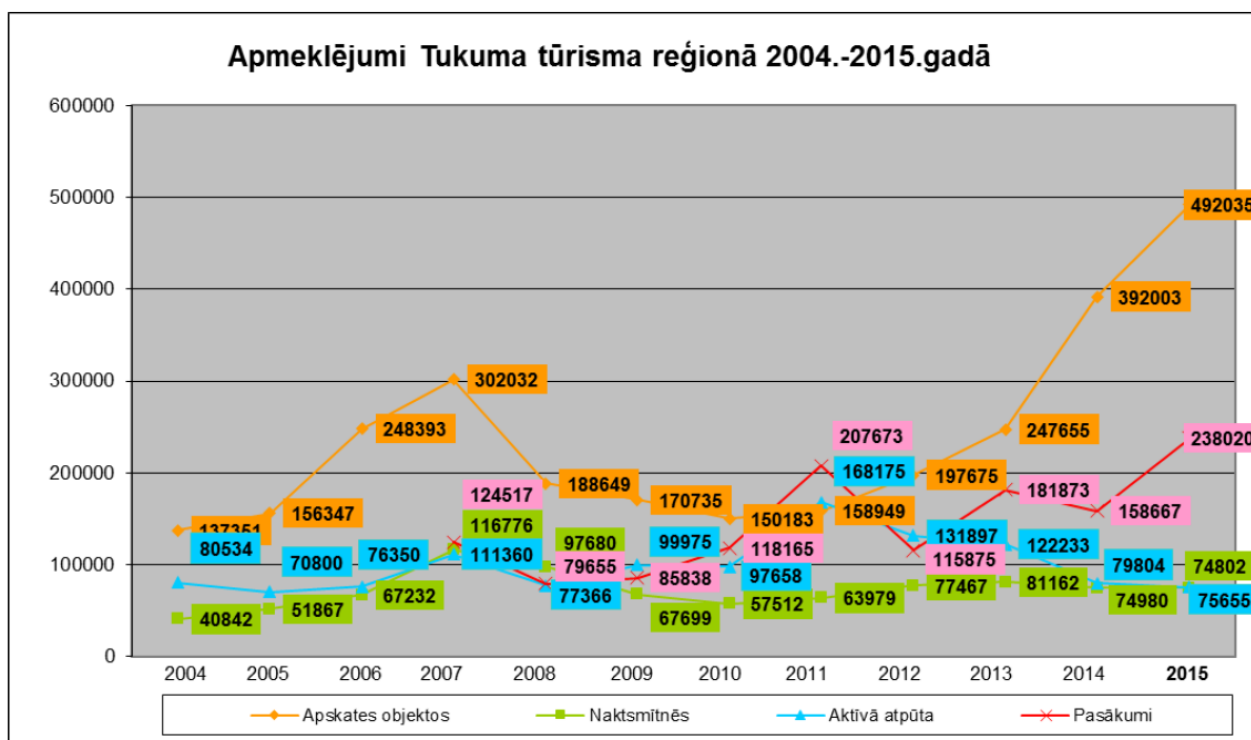
Tūrisma pakalpojumi Tukuma tūrisma reģionā 2004.-2015.gadā

Uzņēmumi	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
APSKATES OBJEKTI												
Muzeji, kolekcijas tutnl.	20	23	19	23	24	24	21	22	23	20	24	25
Apskates saimniecības	3	4	7	23	15	21	21	26	30	34	54	42
Radošās darbnīcas	1	3	15	12	12	12	14	12	15	16	23	25
Dabas objekti	23	23	32	32	32	32	32	53	57	78	85	74
Citi	55	55	63	63	101	101	101	104	104	155	157	94
Kopā	102	108	136	153	170	190	189	217	229	303	343	260
NAKTSMĪTNES (ar gultas vietām: naktsmītnu skaits / gultasvietu skaits)												
Viesnīcas	10/368	7/316	8/431	7/424	7/535	7/414	7/525	7/507	8/554	8/582	9/638	11/706
Moteļi	1/20	2/85	2/85	2/89	2/89	2/89	2/99	2/30	2/26	2/30	2/30	2/33
Atpūtas kompleksi centri				8/590	8/549	8/520	8/380	10/501	10/438	8/382	11/445	10/440
Viesu nami	24/346	36/682	46/986	42/974	39/868	39/918	40/959	41/916	42/907	40/946	43/1069	44/1118
Brīvdzienu mājas				7/77	8/88	8/90	9/90	8/61	7/62	10/114	10/83	9/73
Lauku mājas	12/91	12/38	12/71	9/41	8/43	10/51	8/55	8/49	8/53	7/51	7/44	8/54
Jauņiešu tipa viesnīcas	9/420	9/595	10/595	9/637	11/613	10/796	11/789	10/848	7/1079	9/1305	10/1084	10/1180
Kempingi	6/670	7/740	8/750	7/642	6/131	6/579	5/610	5/567	5/253	6/671	6/673	7/673
Dzīvokļi							1/6	1/6	2/12	2/6	1/8	-
Kopā	62/1915	73/2456	86/2918	91/3474	89/2916	90/3457	91/3513	92/3485	91/3384	92/4087	99/4074	101/4277
NAKTSMĪTNES (bez gultas vietām: naktsmītnu skaits)												
Telšu laukumi	6	9	8	8	9	8	7	10	8	9	9	9
Treileru kempingi							1	1	1	2	1	1
Kopā	6	9	8	8	9	8	8	11	9	11	10	10
CITI PAKALPOJUMI												
Pirts	35	44	52	62	64	62	67	71	68	65	66	66
<i>t.sk. ar viesību telpām</i>			³⁰	⁶⁰	⁶²	⁶⁰	⁶⁵	⁶⁹	⁶⁷	⁶²	⁵⁹	⁵⁹
Velo nomas iespējas	6	8	12	14	17	16	15	15	17	16	16	16
Laivu nomas iespējas	10	10	15	16	22	21	22	28	27	27	21	21
<i>t.sk. maksšerēšana</i>			¹²	¹³	¹⁸	¹⁷	¹⁸	²¹	²⁵	²⁵	¹⁷	¹⁷
Zirgu izjādes	6	4	5	5	5	6	6	6	6	7	9	9
Konferenču un semināru rīkošanas vietas	17	18	24	29	33	39	42	45	43	51	51	51
Ēdināšanas iespējas	54	56	61	54	56	61	59	56	57	57	62	63

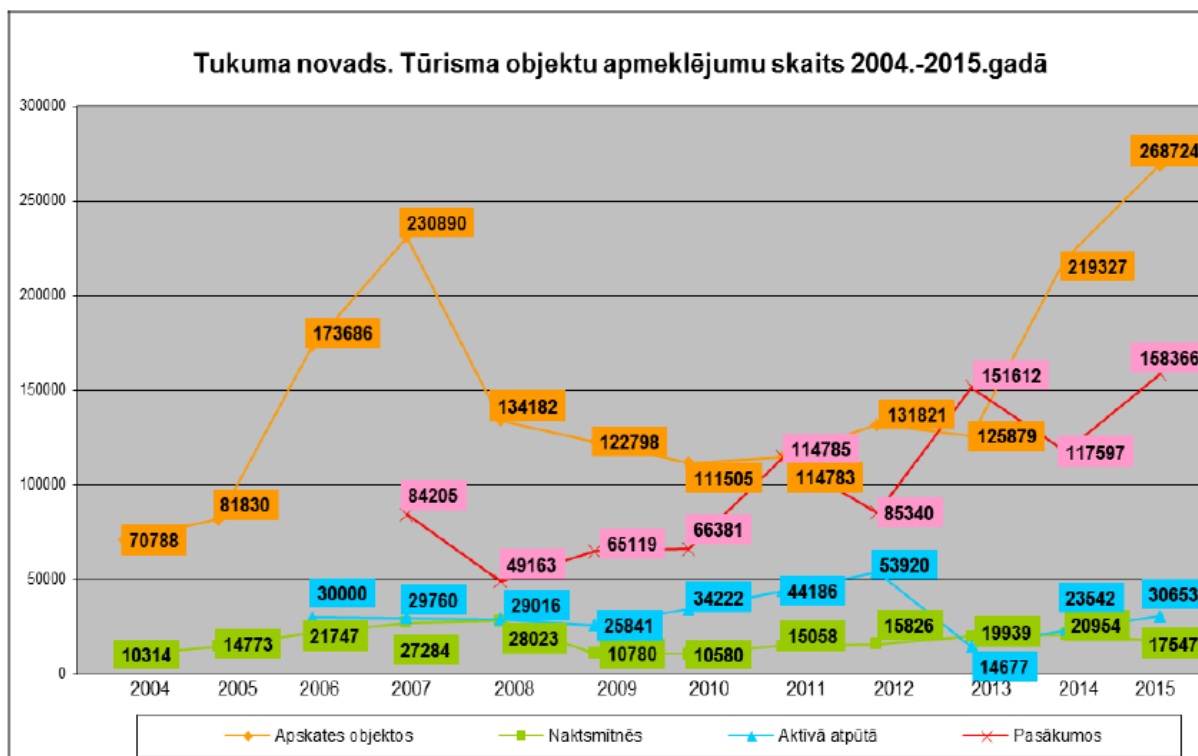
Ņemot vērā Tukuma TIC apkopotos datus, kopējais galamērķa apmeklētāju skaits (apskates objektu, aktīvās atpūtas, pasākumu apmeklētāju un nakšņotāju kopējais skaits) ir ar pieaugošu tendenci.

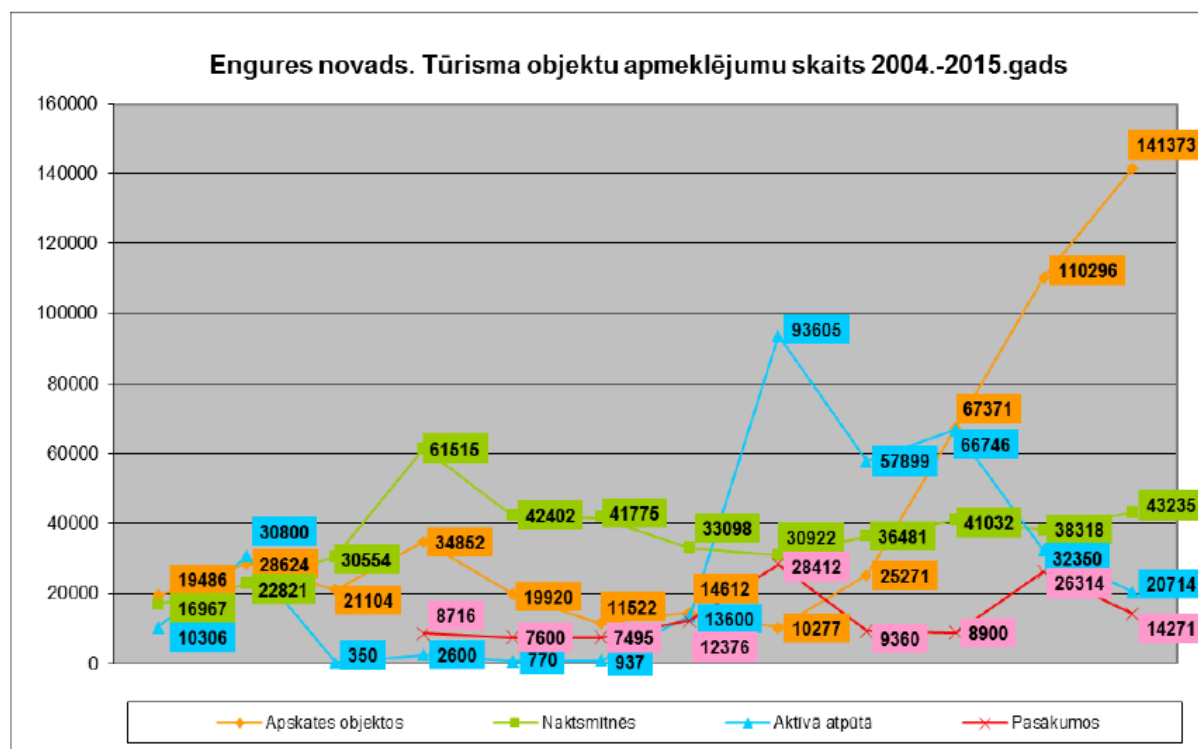
Skatot katru komponenti atsevišķi, var novērot, ka Tukuma tūrismā reģionā lielākā daļa apmeklētāju ir apskates objektu apmeklētāji.

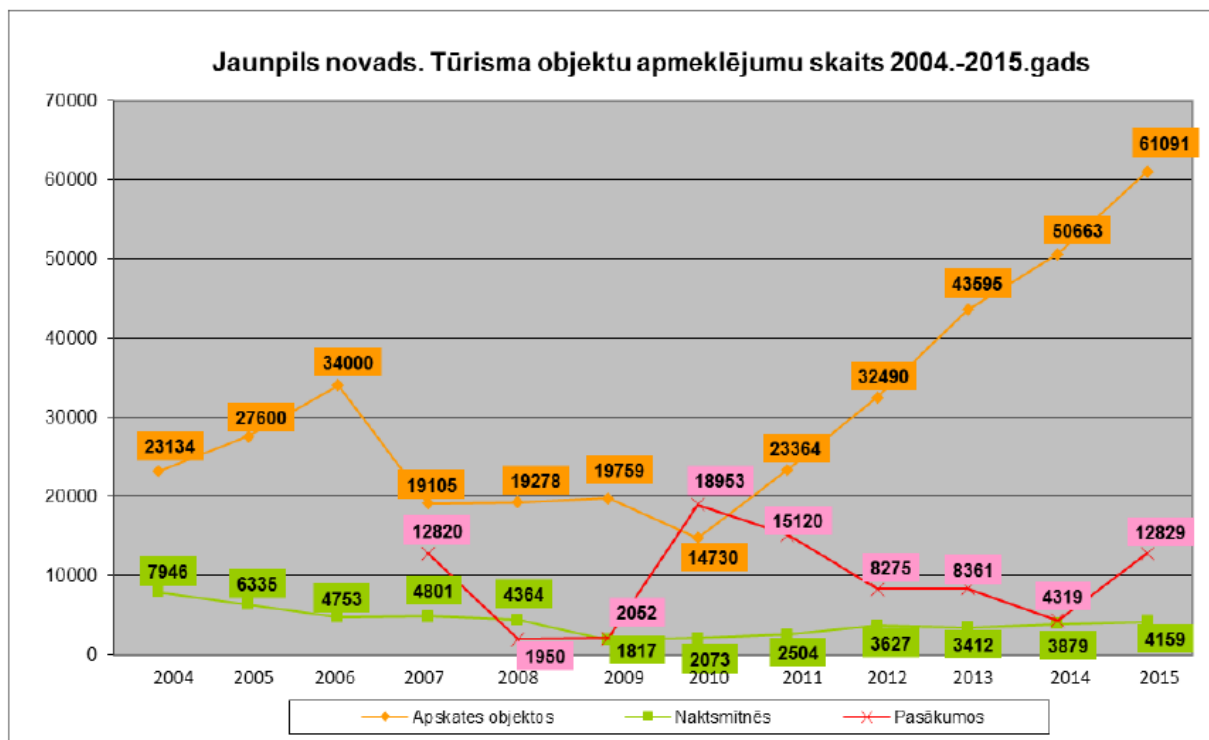
Skatot pēc administratīvām robežām, Tukuma novada galvenais apmeklētājs ir apskates objektu un kultūras pasākumu apmeklētājs. Savukārt Engures novadā koncentrējas lielākais nakšņotāju skaits, īpaši piekrastē, kur atrodas gandrīz puse naktsmītņu un gultasvietu.

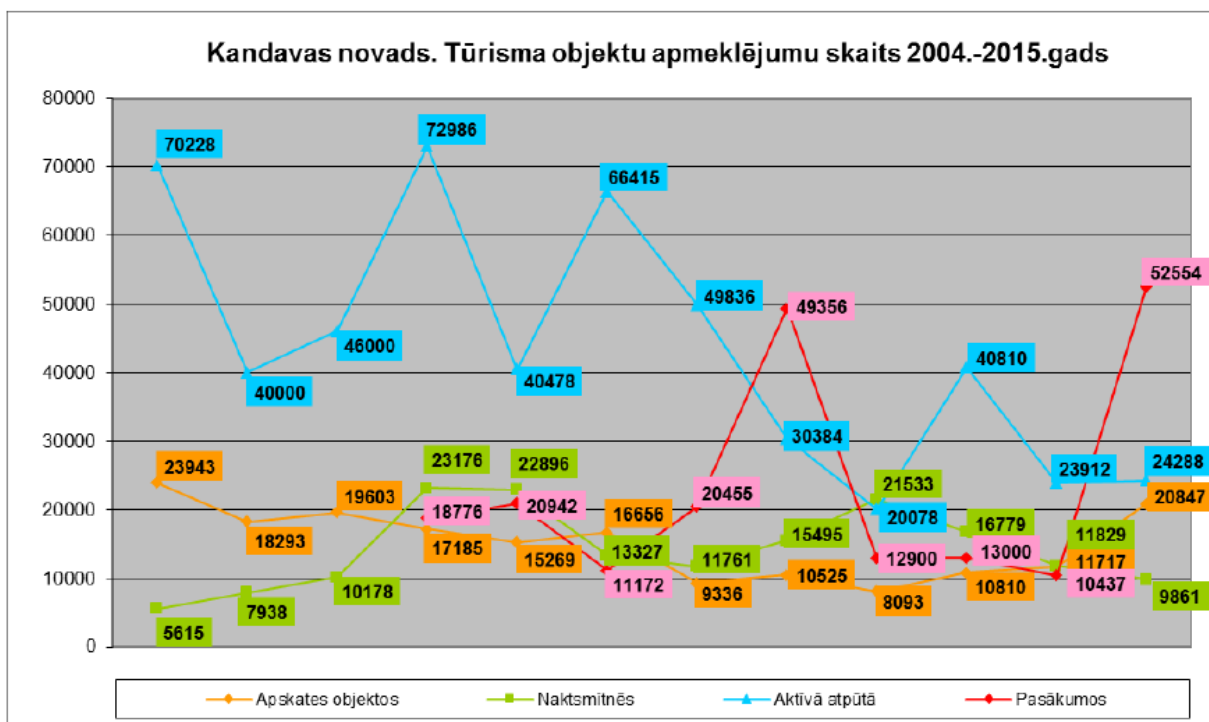
Arī Engures novada apskates objektu apmeklētāju skaits ir ievērojams, kas balstās galvenokārt uz Šlokenbekas muižas un Latvijas ceļu muzeja apmeklētājiem.

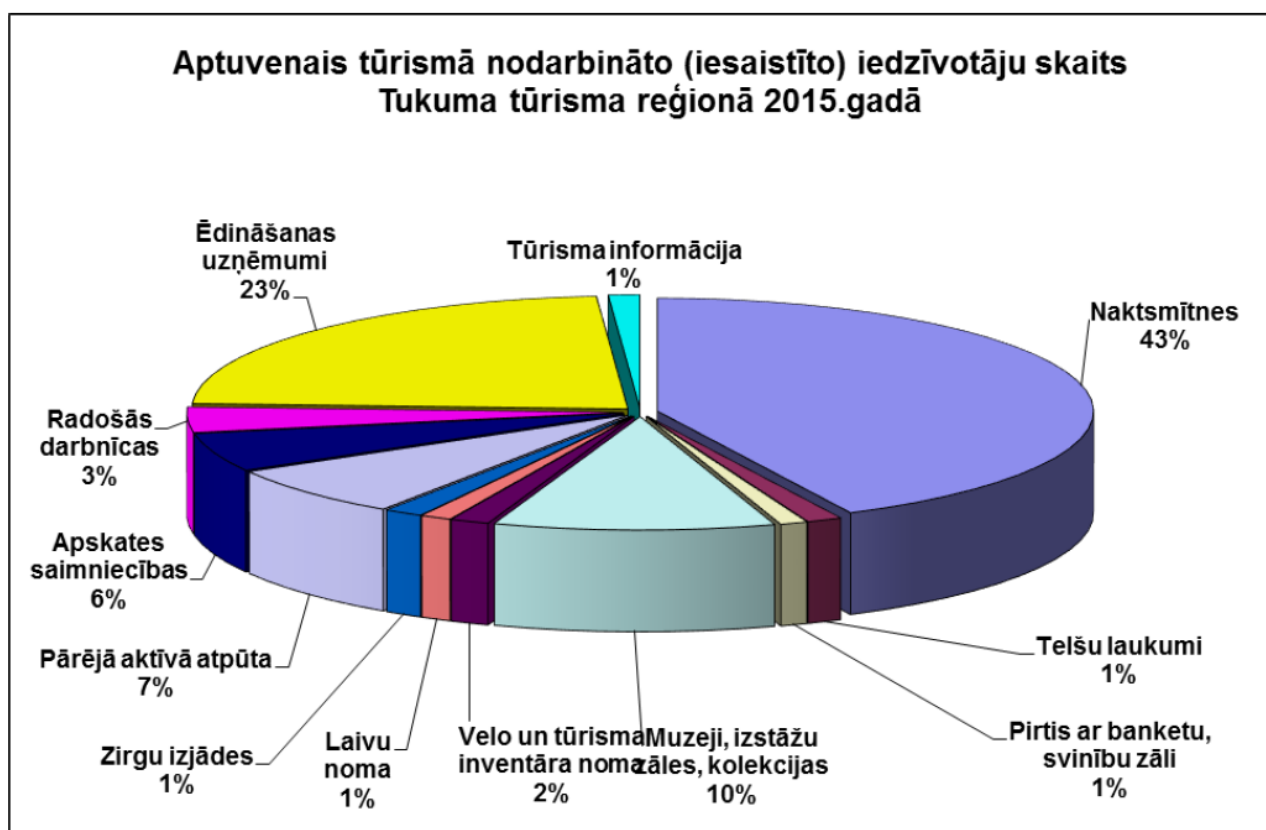
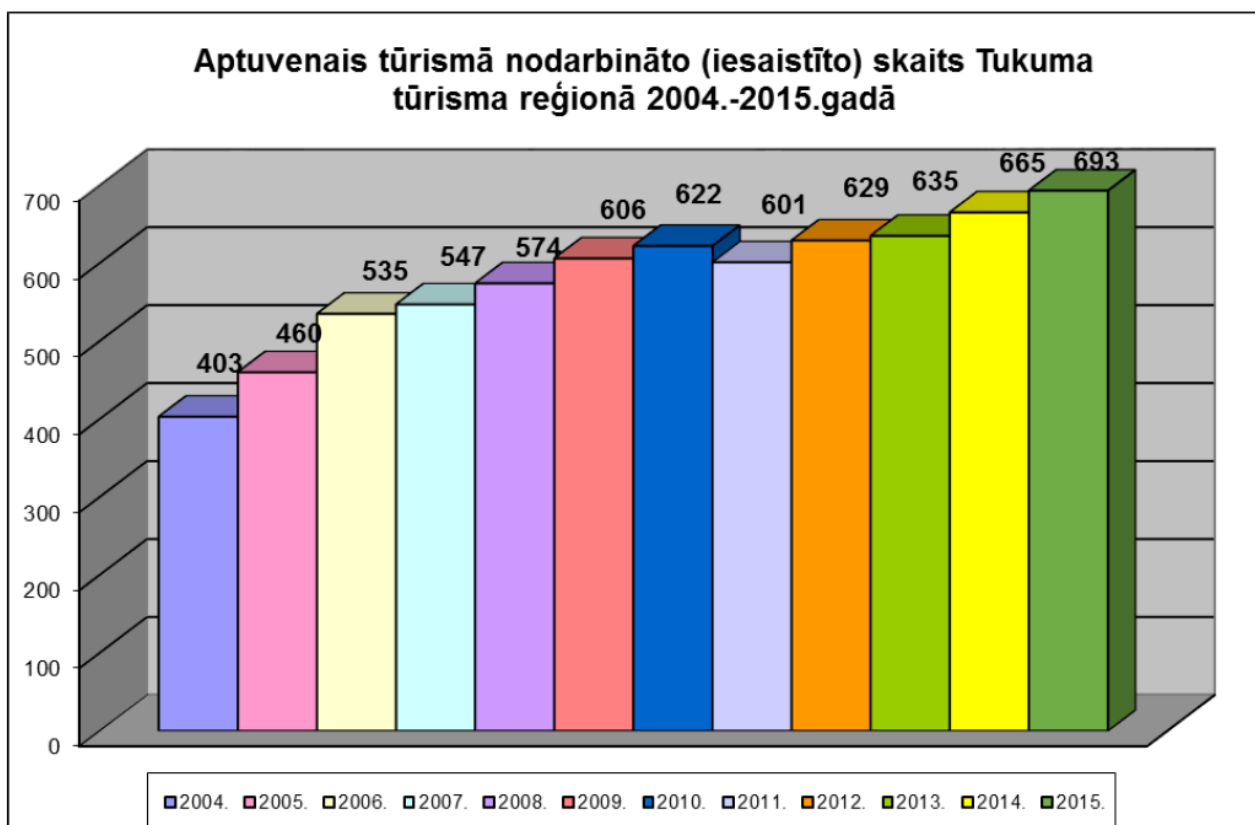
Jaunpils novada apmeklētāju skaits nav tik ievērojams, bet statistikas datus parādās, ka šejienes tūristu galvenais piesaistes objekts ir Jaunpils pils kā apskates objekts, kā pasākumu norises vieta un arī kā naktsmītne.

Kandavas novada statistikā vērojams, kā ievērojami krities agrākais aktīvās atpūtas apmeklētāju skaits, kuru iespaidojuši klimatiskie apstākļi, proti, nu jau 2 gadus galvenais aktīvās atpūtas objekts “Zviedru cepure”, kas līdz šim darbojusies vissezonas režīmā – vasarā kā rodelu trase un ziemā kā slēpošanas kalns, strādā vairs tikai vasarās. Šis ir piemērs, kā ārējie apstākļi ietekmējuši negatīvi vissezonas tūrisma attīstību pašvaldībā.

Pēc aptuvenām uzņēmēju sniegtajām ziņām Tukuma tūrisma galamērķī tūrismā iesaistītas un ir nodarbinātas 693 personas.

2.2. Apmeklētāji apskates objektos un pasākumos

Tukuma tūrisma galamērķa stiprā puse ir tas, ka tūristu plūsma ir pastāvīga un prognozējama. Tā nav viendabīga un ar izteiktu sezonālītāti, taču līdz ar zināmo ceļotāju motivāciju rodas iespējas mērķtiecīgi attīstīt tematiski saistītus jaunus piedāvājumus.

Populārākie apskates objekti ir dabas tūrismā esošais Ķemeru nacionālais parks ar Lielā Ķemeru tīreļa laipu (svārstās starp 70 un 90 tūkstošiem gadā) un Baskāju taka, kas ierīkota atpūtas kompleksā “Valguma pasaule”, kā arī kultūrtūrisma piedāvājuma “Tukuma apkārtnes pils” veidotāji – Jaunpils pils, Jaunmoku pils, Šlokenbekas muiža, kā arī Durbes pils un Kukšu muiža. Muzeju un radošo darbnīcu daudzveidība veiksmīgi papildina gan galvenos tūristu piesaistes objektus, gan tie veiksmīgi savā darbībā tos arī izmanto.

Vērojot apmeklētāko apskates objektu sarakstu, vērojams ka to apmeklētāju skaits ir ar pieaugošu tendenci gan katrā objektā, gan līdz ar to arī kopumā.

Skatot lielāko pasākumu sarakstu, aptuveni 20 pasākumi gadā galamērķī ir ar apmeklētāju skaitu lielāku par 1000 apmeklētājiem. Lielākie pasākumi ir Tukuma pilsētas svētki un Rožu svētki, kas tiek svinēti jūlija vidū Tukuma pilsētā. Īpaši lielu apmeklētāju skaitu tie piesaistījuši pēdējo 2 gadu laikā. Īpaši jāpiezīmē arī Tukuma muzeju kopīgais darbs, organizējot Eiropas Muzeju nakts pasākumus, kad tiek veidota kopīga programma un mārketinga, kas pasākumu statistikas topā ļauj šo pasākumu – Muzeju nakts Tukumā un apkārtnē – ierindot viena no lielāko pasākumu sarakstā.

Diemžēl no Tukuma novad kā pasākums ir aizgājis “Stipro skrējiens” maija sākumā, kas arī bija viens no TOP3 pasākumiem galamērķī, kas savā veidā iezīmēja arī vasaras sezonas sākumu ar lielu apmeklētāju skaitu. Diemžēl, neizmantots ir sporta tūrisma potenciāls, jo galamērķī reti tiek rīkoti un vāji tiek reklamēti sporta pasākumi, kuru mērogs ir nacionāla, Baltijas vai Eiropas mēroga pasākumi.

Tukuma tūrisma reģiona apskates objektu TOP 2015.gadā*

Objekts	Apmeklējumi		
	2015.gads	Izmaiņas pret 2014.gadu	2014.gads
1. ĶNP un Lielā tīreļa laipa**	99162		87443
2. Baskāju taka un Meditācijas labirints	65000		30000
3. Jaunpils pils***	54319		50103
4. Šlokenbekas muiža un Latvijas Ceļu muzejs***	44234		31182
5. Šokolādes muzejs <i>Pure Chocolate</i>	32000		26778
6. Jaunmoku pils***	29549		25090
7. Dabas parks "Engures ezers"	21000		
8. Galerija „Durvis”	14265		15408
9. Cinevilla	10000		35000
10. Lestenes baznīca	10000		8500
11. Lestenes Brāļu kapu piemiņas istaba	10000		5000
12. Tukuma luterāņu baznīca	9025		
13. Durbes pils***	7548		10673
14. Dabas taka "Viesatas upesloki"	7000		1000
15. Tukuma muzeja Audēju darbnīca	5726		4158
16. Pastariņa muzejs	5591		5044
17. Salmu darbnīca Tukumā	5360		5330
18. Kandavas novada muzejs	4610		4574
19. Džūkstes pasaku muzejs	4292		3376
20. Kandavas amatniecības centrs	4000		
21. Kurzemes cietokšņa muzejs	3850		2978
22. Tukuma pilsētas vēstures muzejs „Pils tornis”	3620		3704
23. Buses pilskalns	3069		1500
24. Keramikas darbnīca „Saules ceplis”	3000		1210
25. Jaunpils luterāņu baznīca	3000		
26. Tukuma Mākslas muzejs	2858		2438
27. Lapmežciema muzejs	2585		1560
28. Radošā darbnīca “Ligzda” Tukumā	2700		

* TOP sarakstu veido objekti, kuros apmeklējumu skaits tiek fiksēts un kuros apmeklētāju skaits kādā no gadiem bijis vismaz 2500.

** Dati tikai par ĶNP speciālistu vadītajām ekskursijām parkā un Lielā Ķemeru tīreļa laipas apmeklētājiem pēc apmeklētāju skaitītāja

*** Jaunpils pils, Jaunmoku pils, Durbes pils un Šlokenbekas muižas apmeklējumu skaitu veido gan piļu un muižu kā apskates objektu, gan pasākumu apmeklētāju un nakšņotāju kopējais skaits.

izmaiņas ar + zīmi

izmaiņas ar - zīmi

**Lielākie pasākumi Tukuma tūrisma reģionā –
Tukuma, Engures, Jaunpils un Kandavas novados 2015.gadā**

* Apmeklējumu skaits 1000 un vairāk, pēc organizatoru novērojumiem vai fiksētajiem apmeklētājiem

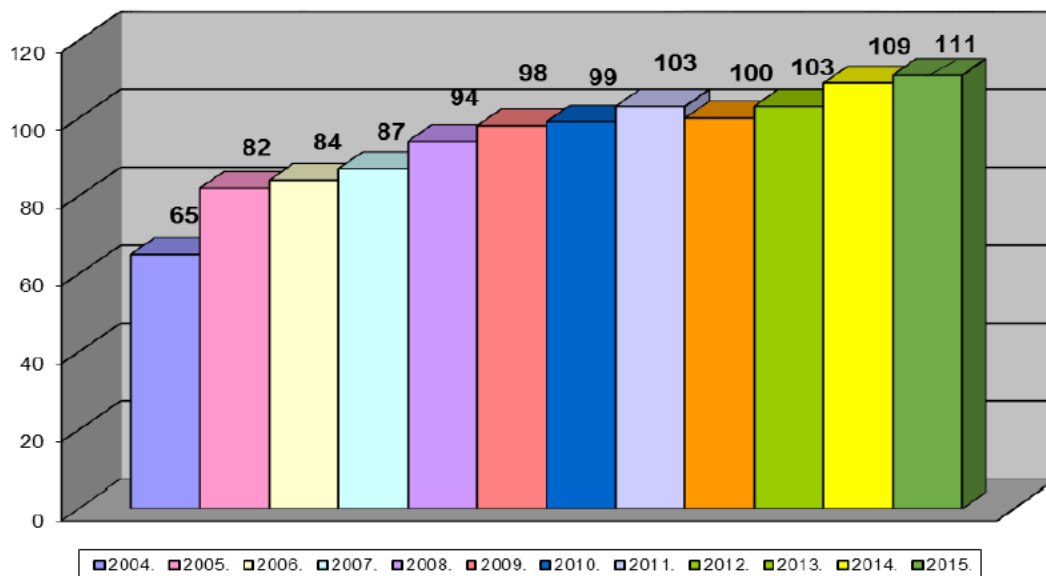
<i>Pasākums</i>	<i>Vieta</i>	<i>Norises laiks</i>	<i>Skaitis</i>
Lieldienas Šlokenbekā	Šlokenbekas muiža, Smārdes pagasts, Engures novads	05.04.2015	1800
Tūrisma rallijs	Tukuma, Engures, Jaunpils, Kandavas novadu teritorija	16.04.2015	1000
Strūklakas modināšanas svētki	Brīvības laukums, Tukums	01.05.2015	1000
Muzeju nakts Tukumā	Tukuma pilsētas muzeji un draugi	16.05.2015	10945
Muzeju nakts Jaunpilī	Jaunpils, Jaunpils pagasts, Jaunpils novads	16.05.2015	1116
Muzeju nakts Šlokenbekas muižā	Šlokenbekas muiža, Smārdes pagasts, Engures novads	16.05.2015	2000
Muzeju nakts Šokolādes muzejā	Pūre, Pūres pagasts, Tukuma novads	16.05.2015	2250
Stipro skrējieni Cinevillā	Cinevilla, Slampes pagasts, Tukuma novads	03.05.2015	8000
Ielīgošanas izrāde “Īsa pamācība mīlēšanā”	“Ozolāju” estrāde, Kandava	21.06.2015	1200
Līgo svētki Engurē	Engure, Engures pagasts, Engures novads	23.06.2015	1000
VIII Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Dziesmu svētku ieskaņas koncerts	Durbes estrāde, Tukums	27.06.2015	1200
Vakartirgus Pūrē	Pūre, Pūres pagasts, Tukuma novads	29.06.2015	2000
Jūras svētki	Engure, Engures pagasts, Engures novads	11.07.2015	1000
Zvejnieksvētki Lapmežciemā	Lapmežciems, Lapmežciema pagasts, Engures novads	11.07.2015	1200
Eiropas deju festivāls “Dejas zem ozolu cepurēm”	“Ozolāju” estrāde, Kandava	19.07.2015	1100
Tukuma pilsētas svētki “Uz Tukumu pēc smukuma!”	Brīvības laukums un Durbes estrāde, Tukums	24.-26.07.2015	11800
Pārbaudes spēles hokejā – Rīgas Dinamo:Novosibirsk	Tukuma ledus halle, Tukums	30.07.2015	1000
Pūres pagasta svētki	Pūre, Pūres pagasts, Tukuma novads	01.-03.08.2015	1170
Engures svētki	Engure, Engures pagasts, Engures novads	08.08.2015	2000
Viduslaiku svētki Jaunpilī	Jaunpils, Jaunpils pagasts, Jaunpils novads	08.08.2015	1553
Muižas svētki & Stirnu buks	Šlokenbekas muiža, Smārdes pagasts, Engures novads	22.08.2015	2000
“Dzintara dziesmas “Ozolājos””	“Ozolāju” estrāde, Kandava	08.08.2015	2500
Lāčplēša dienas lāpu gājiens Tukumā	Meža kapi, Tukums	11.11.2015	1400
Milžu cīņas	Tukuma ledus halle, Tukums	14.11.2015	1500
Vecgada pavadīšana un Jaungada sagaidīšana Tukumā	Brīvības laukums, Tukums	31.12.2015	1900

2.3. Naksmītņu statistika

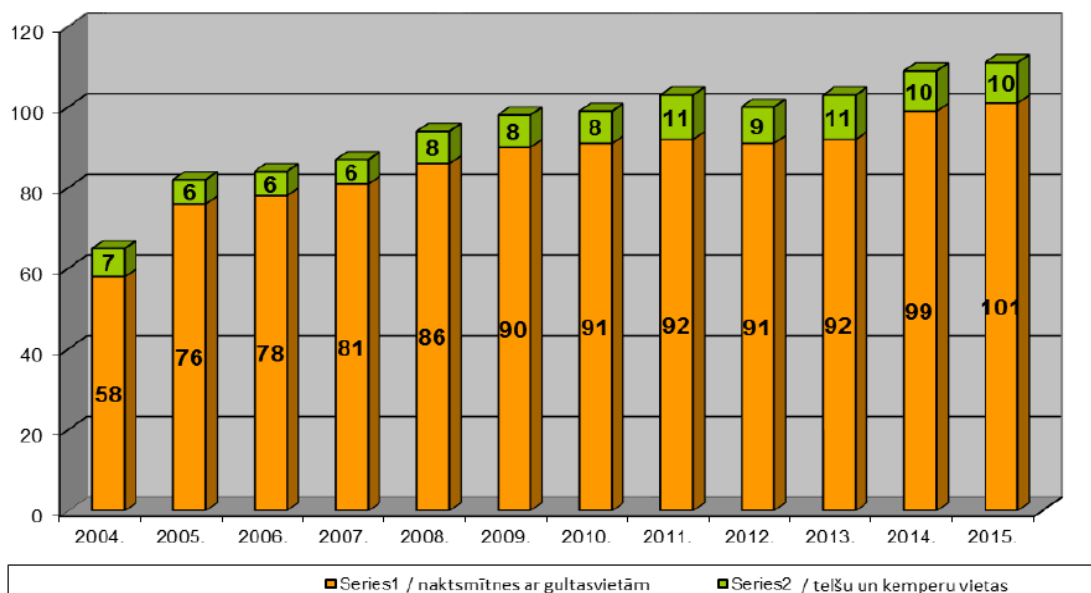
Vērojot divus statistikas datu avotus – CSB un Tukuma TIC apkopoto informāciju, jāsecina, ka dati stipri atšķiras, kas saistīts ar datu ievākšanas metodiku atšķirību, kā arī uzņēmēju atsaucību sniegt datus.

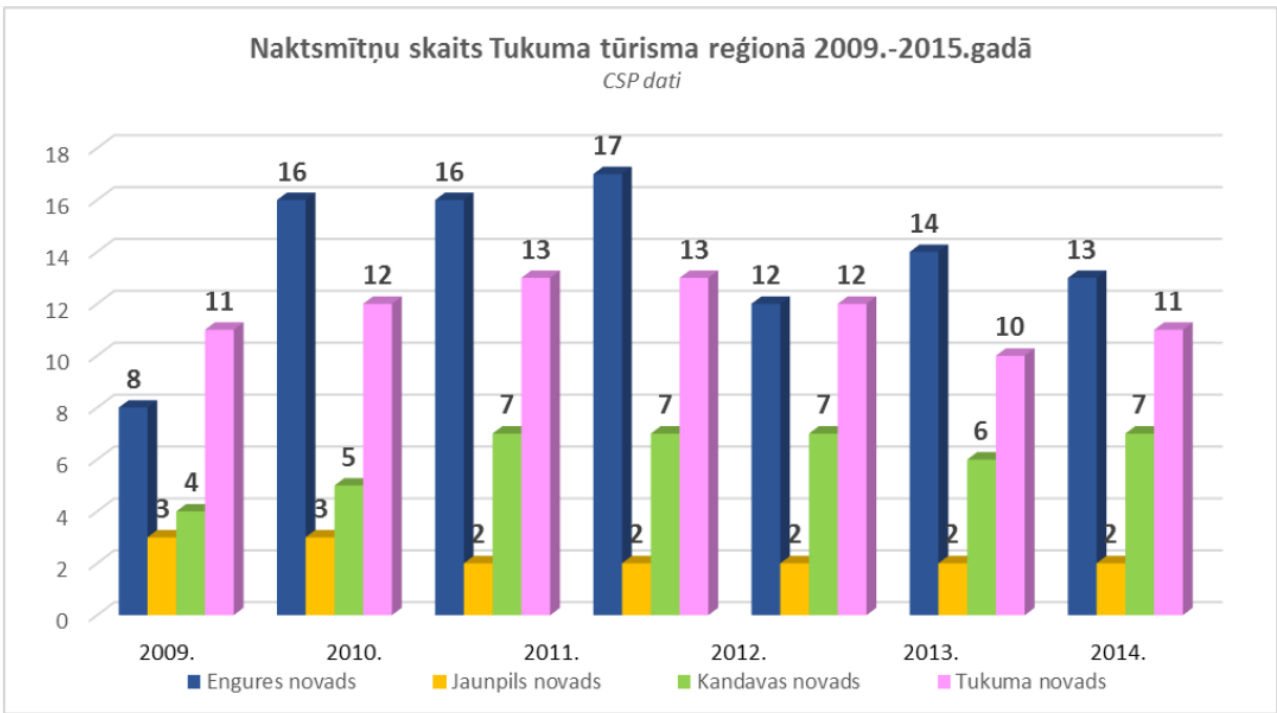
Pēc Tukuma TIC datiem galamērķī 2016.gada sākumā darbojas 111 dažāda tipa naksmītnes, no kurām ar gultasvietām ir 101. Savukārt CSB datos atrodama informācija tikai par 1/3 no šīm mītnēm, proti, šajos datos naksmītņu skaits ar gultasvietām ir vien 33.

Naksmītņu skaits Tukuma tūrismā reģionā 2004.-2015.gadā

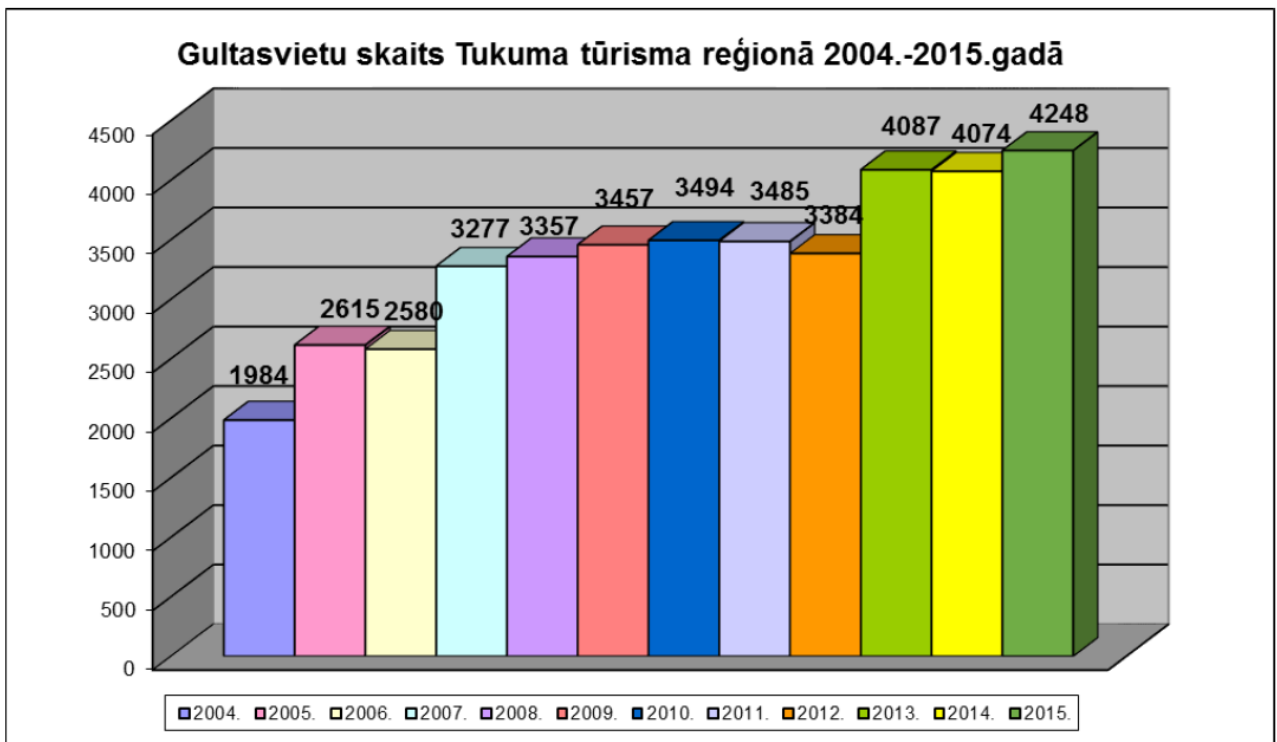

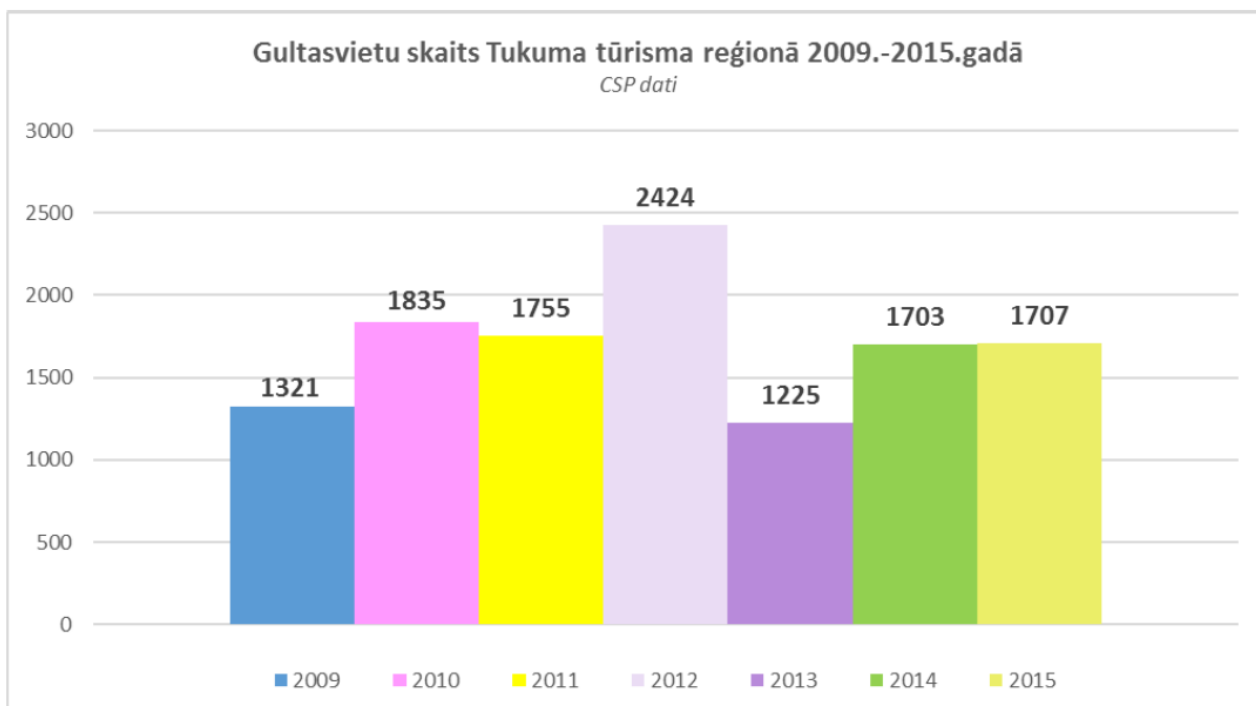
Naksmītņu skaits Tukuma tūrismā reģionā 2004.-2015.gadā

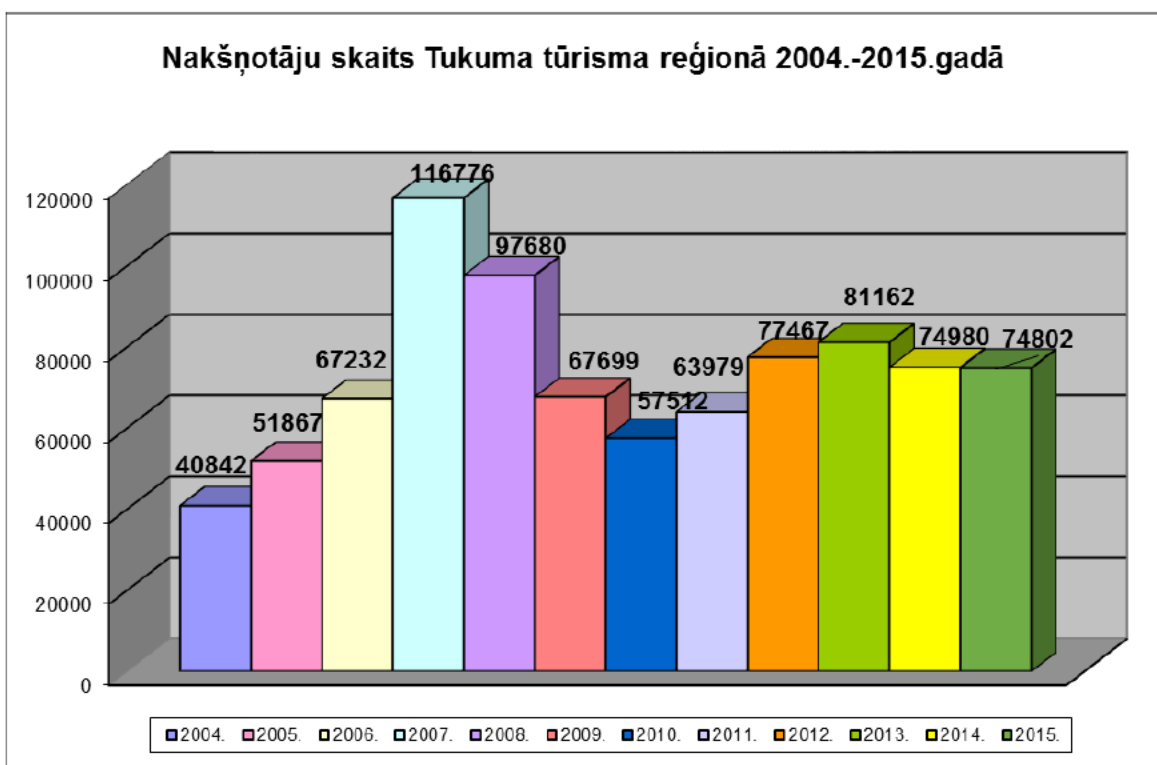

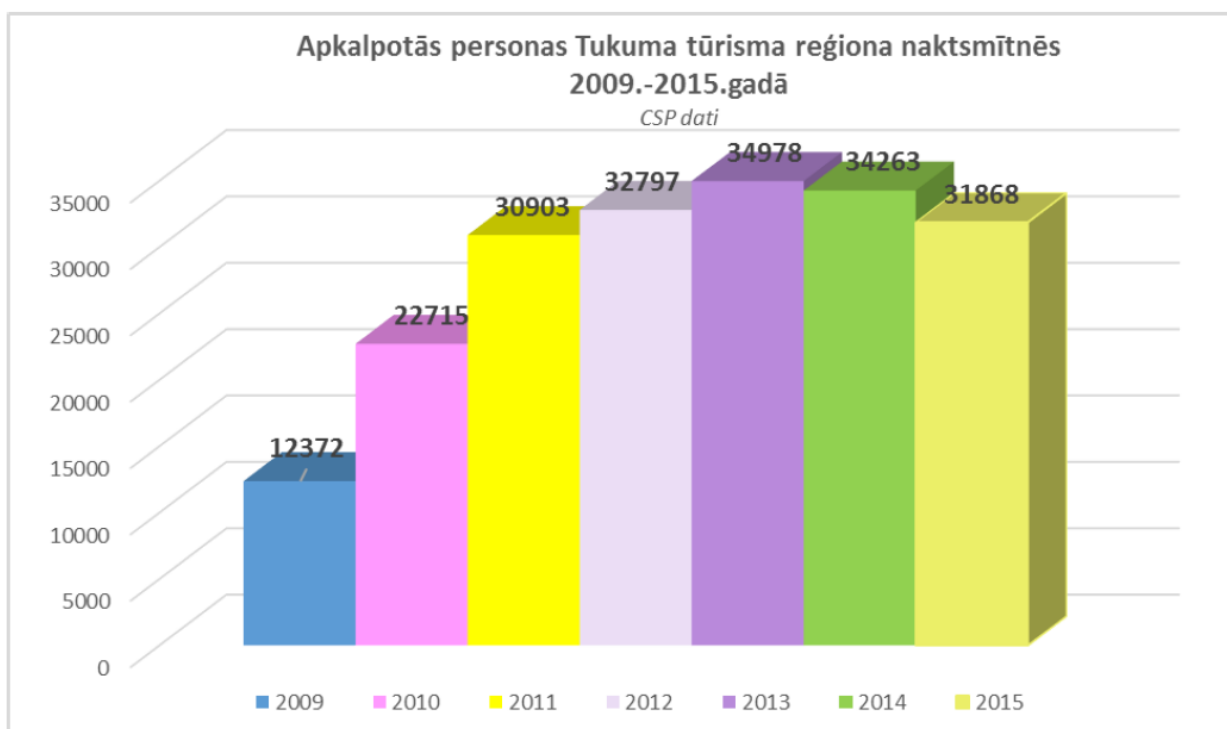
Līdzīga situācija vērojama līdz ar to arī saistībā ar gultasvietu skaitu. Pēc Tukuma TIC datiem galamērķī ir 4248, pēc CSB datiem – 1707.

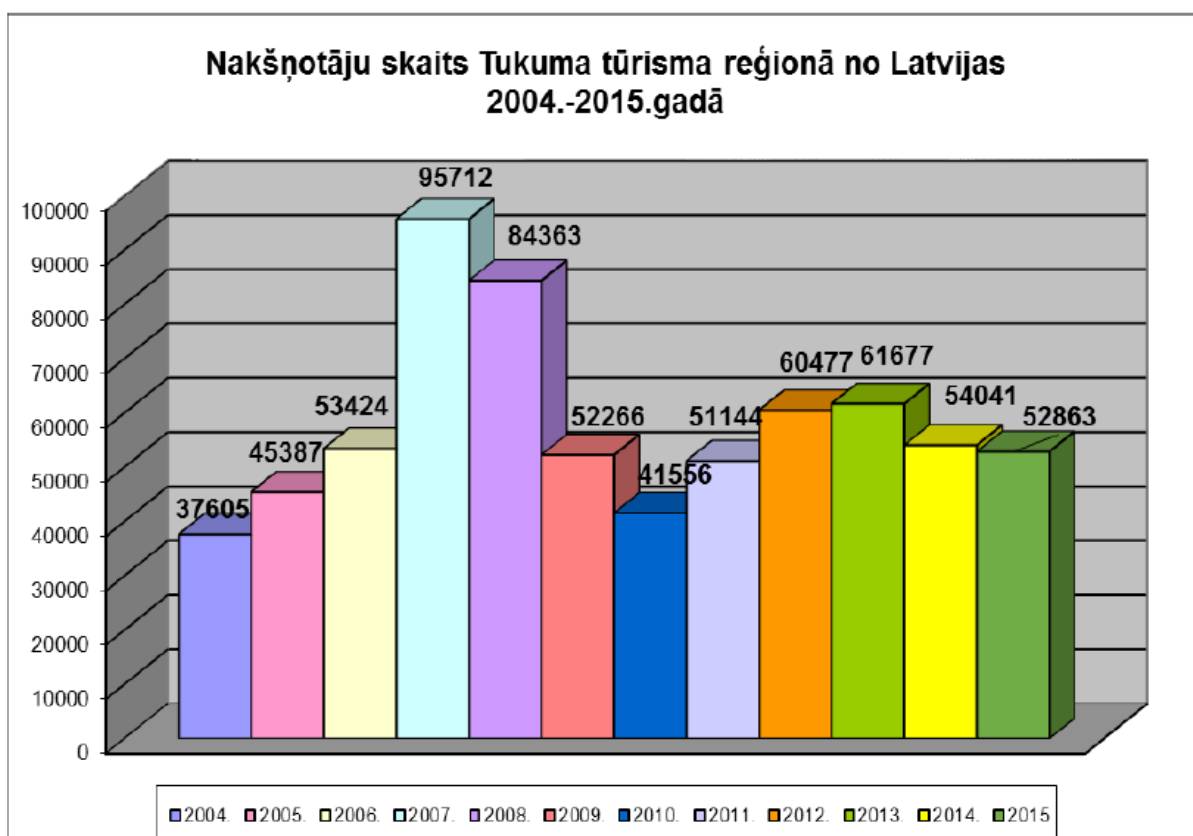

Loģiski ir, ka atšķiras arī nakšņotāju skaits, taču svarīgi ir, ka abos datu avotos +/- ir vērojama vienāda tendence, lai secinātu, vai apmeklētāju skaitam ir tendence pieaug vai samazināties.

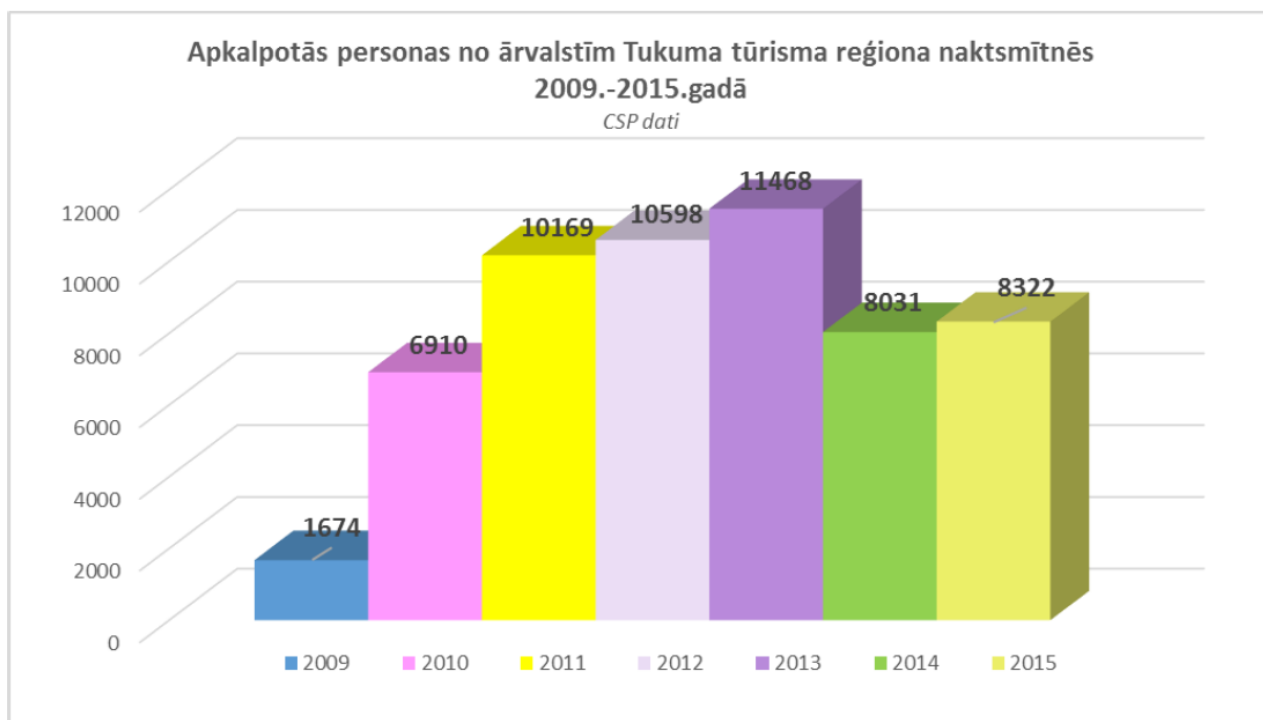
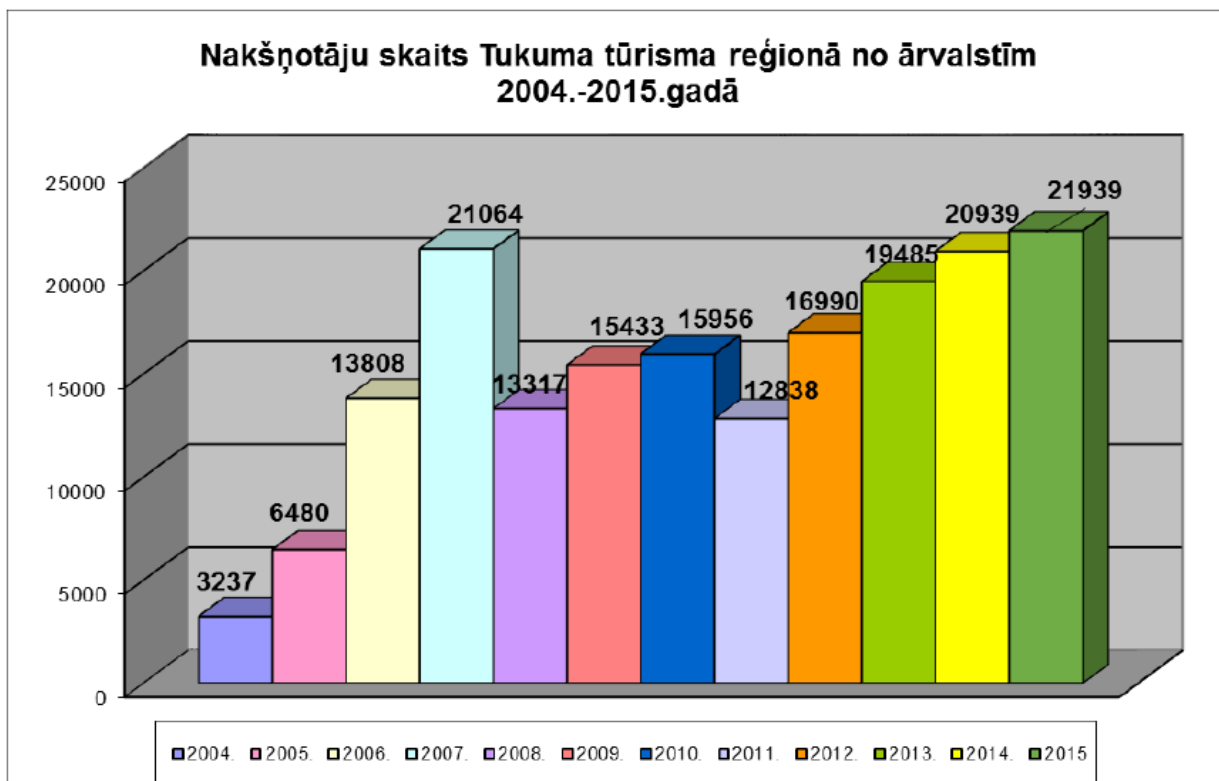

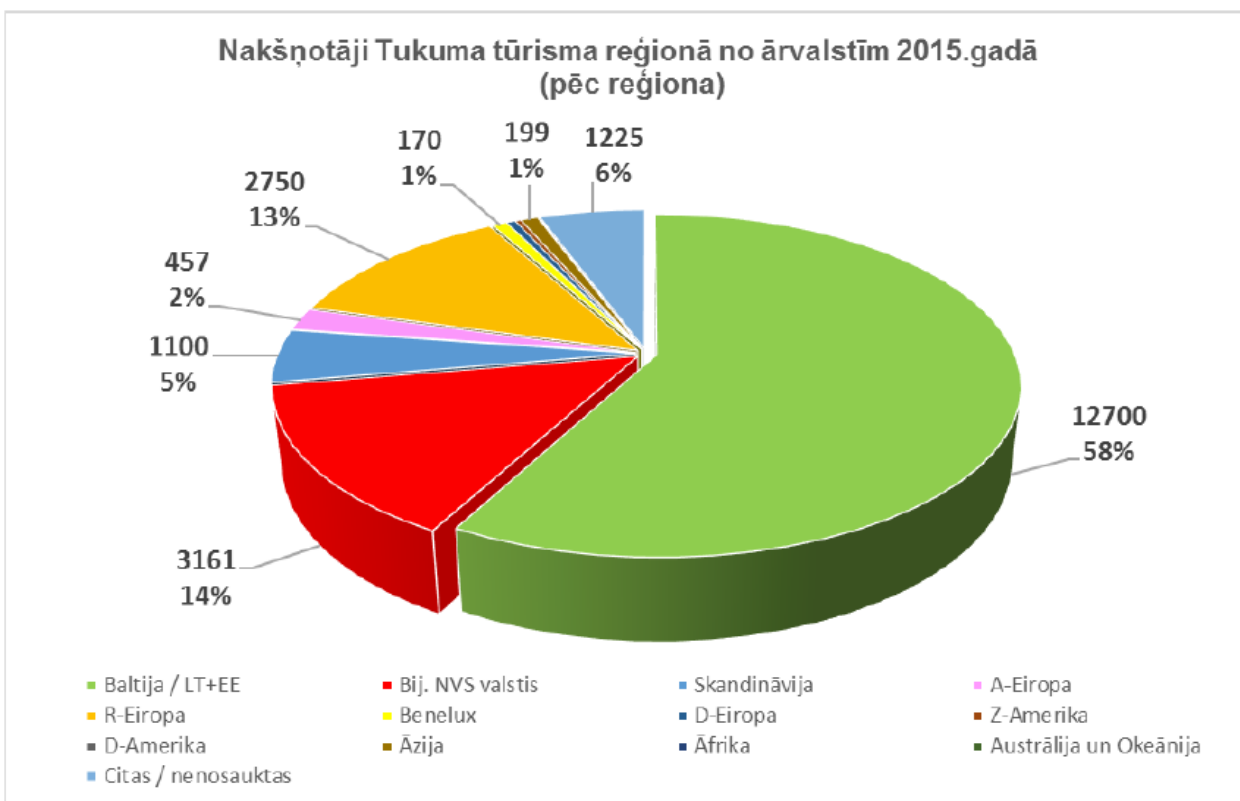
Vidēji 70-80% nakšņotāju ir Latvijas ceļotāji. 2015.gadā tie bija 70,6% jeb 52863 (pēc Tukuma TIC datiem).

Salīdzinot Tukuma TIC un CSP datus par ārvalstu nakšņotājiem, jāsecina, ka abos datu avotos vērojama kopīga tendence – to skaits ir pieaugošs.

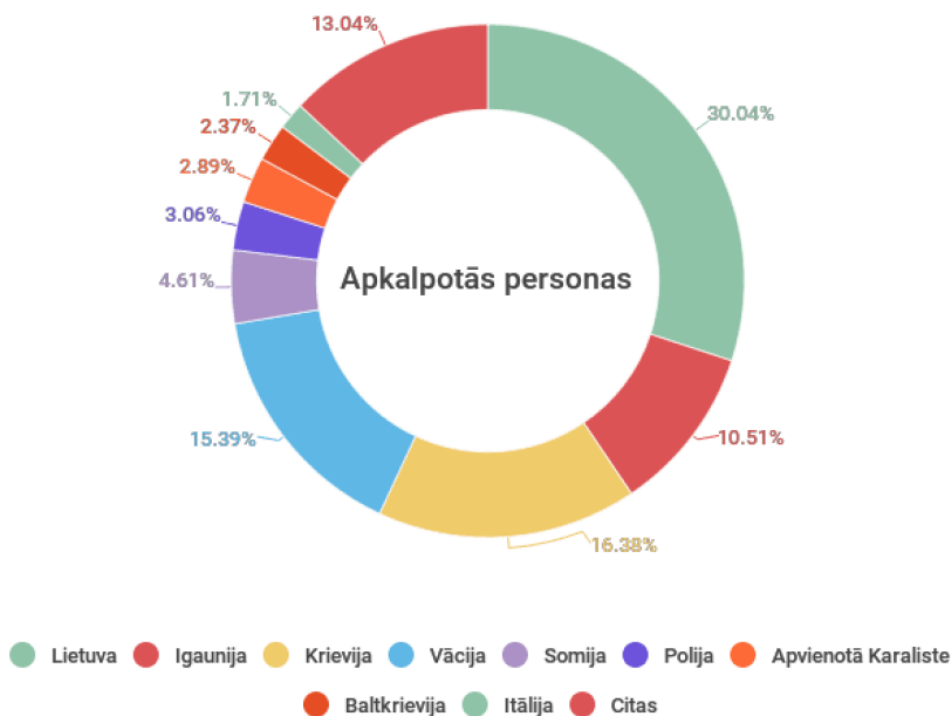

Pētot ārvalstu tūristu izcelmes valstis, jāsecina, ka Tukuma tūrismā galamērķa tirgi sakrīt ar Latvijas tūrismā mērķa tirgiem, proti, lielākā daļa nakšņotāji ir no Baltijas valstīm, Krievijas un Vācijas, kā arī Somijas u.c. Šie dati vērojami gan Tukuma TIC, gan CSB informācijās.

Tukuma TIC dati

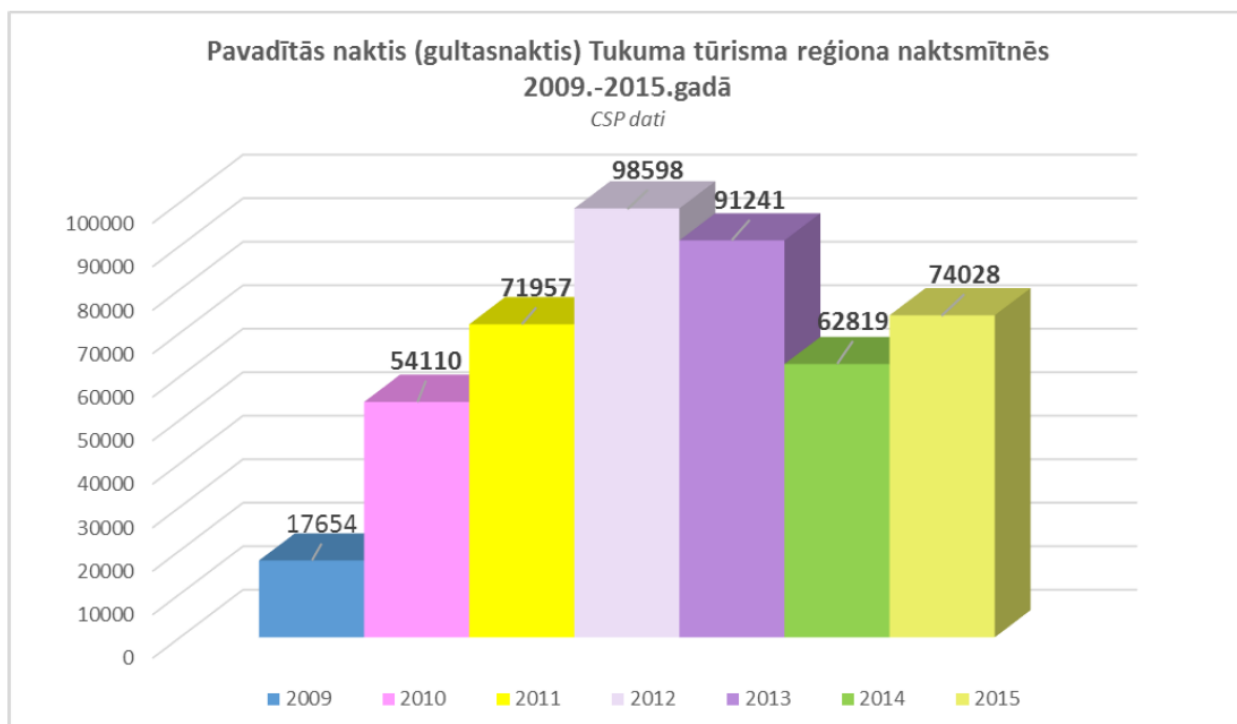
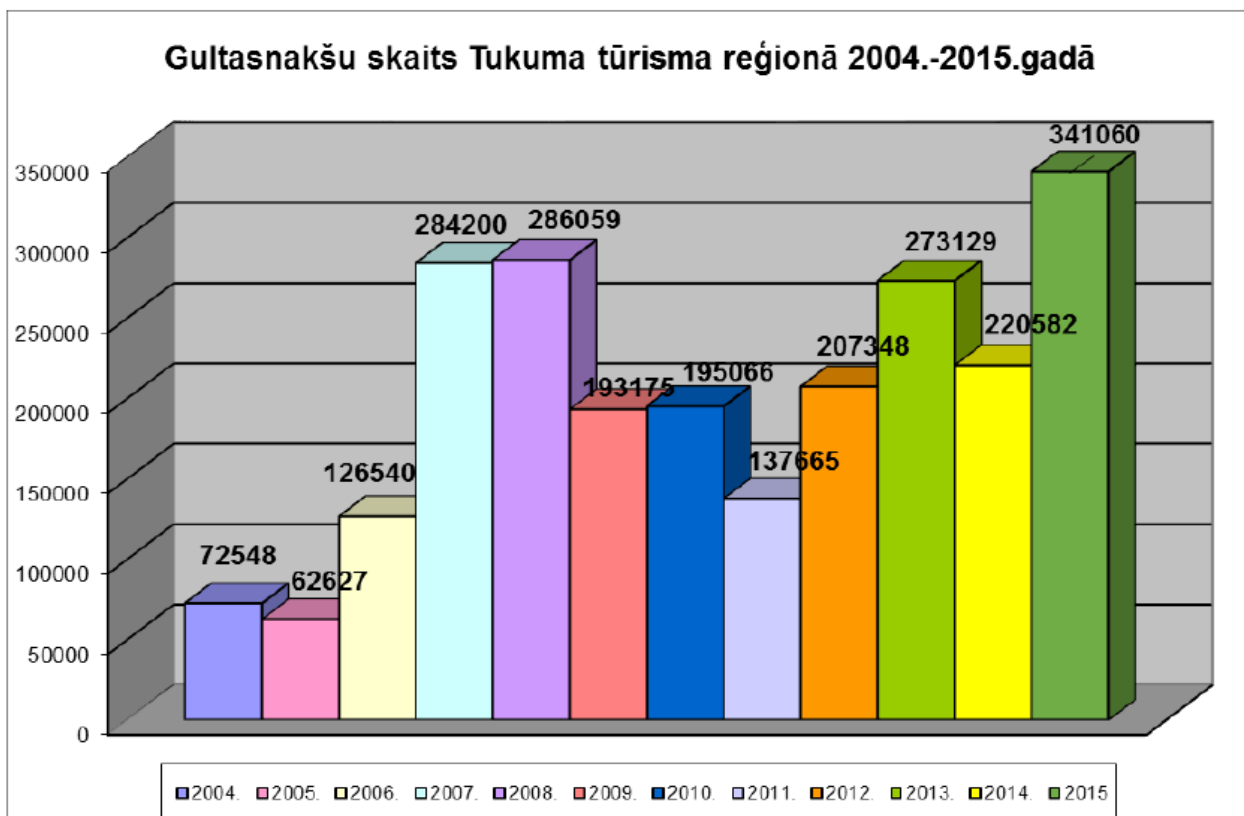
Apkalpotās personas

CSB dati

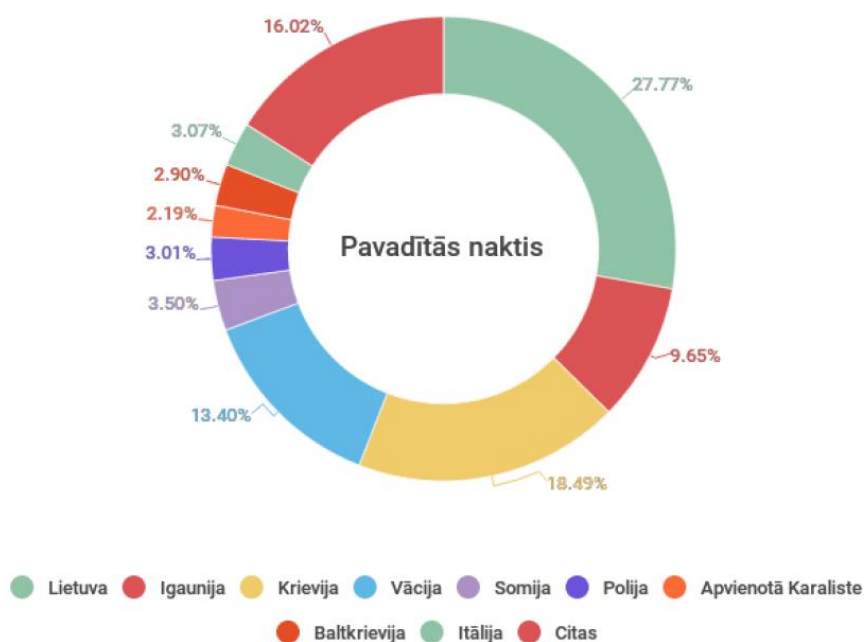
Gan Tukuma TIC, gan CSB datos vērojams, ka gultas nakšu skaitam Tukuma tūrisma galamērķi ir tendence pieaugt. Te gan jāpiefiksē, ka straujāks kāpums ir atkarīgs no laikapstākļiem, t.i., cik saulaina un silta ir vasaras sezona, jo galamērķa <40% naktsmītņu atrodas piekrastē.

Pētot ārvalstu ceļotāju uzturēšanās ilgumu, lielāko gultas nakšu skaitu veido Latvijas prioritāro mērķa tirgu ceļotāji no Lietuvas, Krievijas, Vācijas, kā arī Igaunijas, Somijas u.c. valstīm.

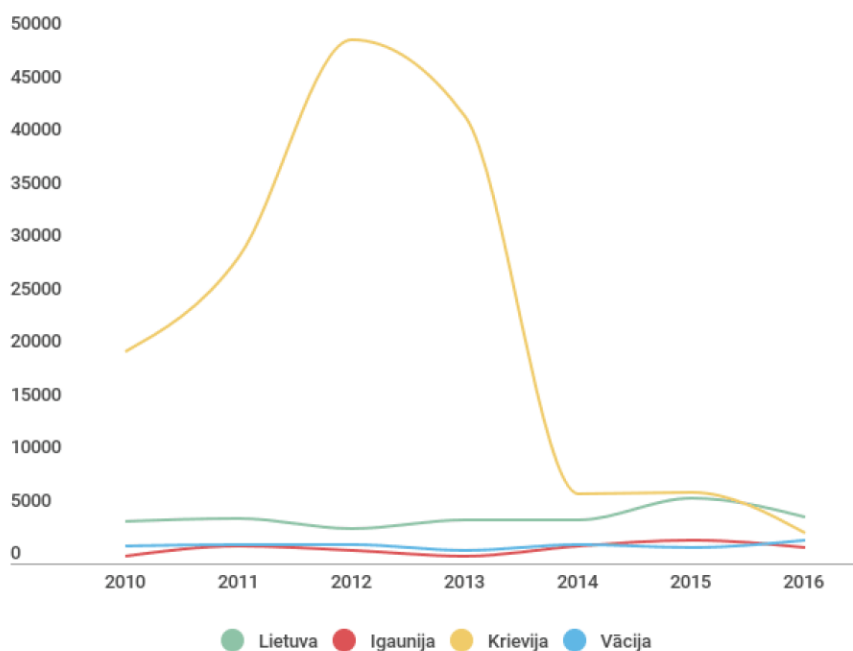
Pavadītās nakts

Avots: īpaši atlasīti novadu eksporta dati no CSB, 2017

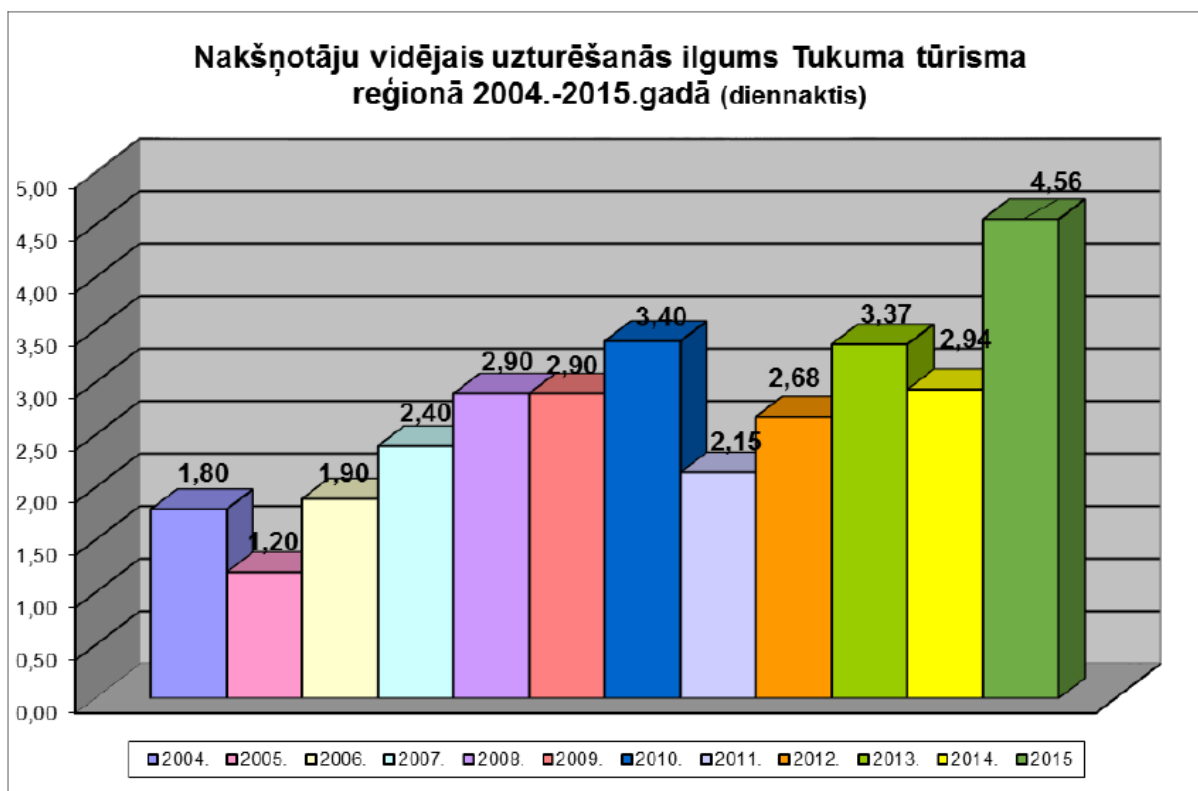
Nakšņošanas dati par periodu 2011.-2015.gads (CSB) pierāda, ka 2015.gadā 36,1% no visiem nakšņojumiem galamērķī ir ārvalstnieku, kas to proporcionāli ierindo aiz Rīgas, Jūrmalas, Cēsu un Siguldas novadiem – galamērķiem, kuriem ir augsts ārvalstnieku īpatsvars.

Tūristu pavadīto nakšu eksporta sadalījums Tukuma tūrisma galamērķī

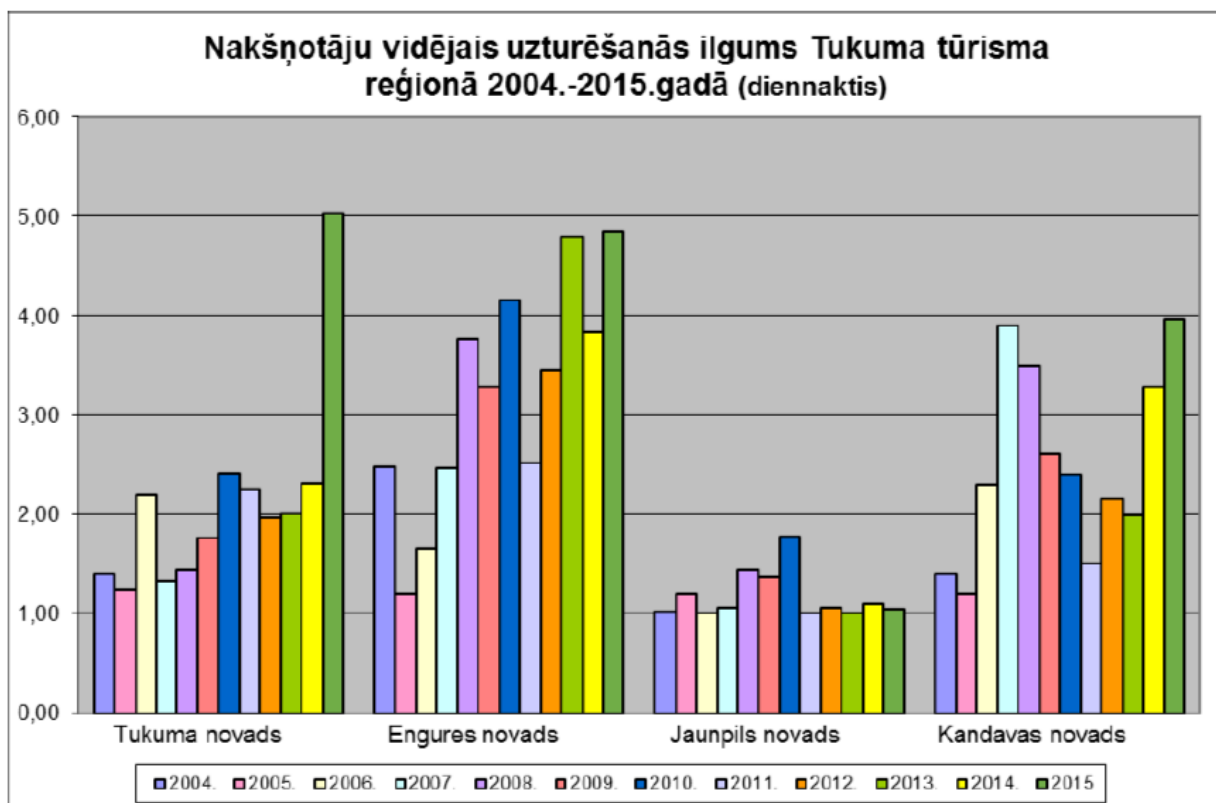

Avots: īpaši atlasīti dati no CSB, 2017

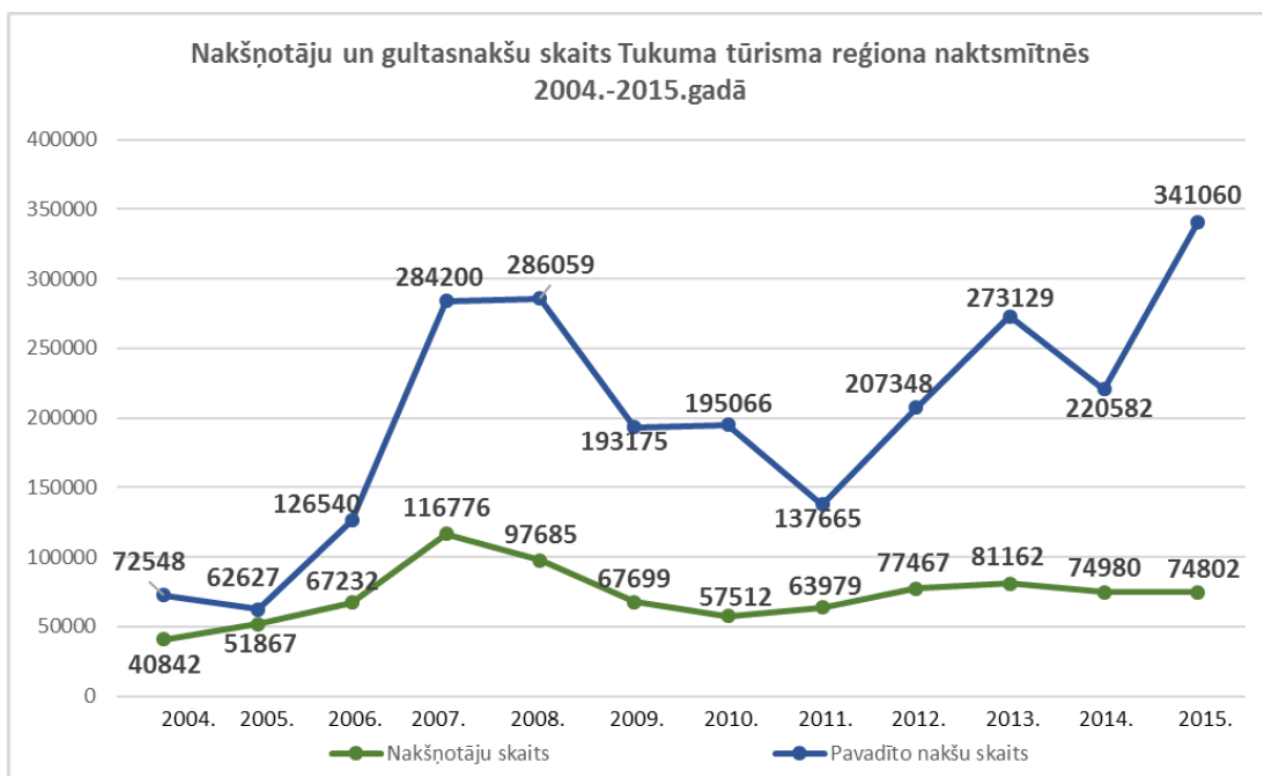
Spriežot pēc Tukuma TIC apkopotās informācijas, galamērķī vidējais uzturēšanās ilgums ir svārstīgs – no 2,5 līdz 4,5 naktīm. To ietekmē vasaras sezonas laikapstākļi.

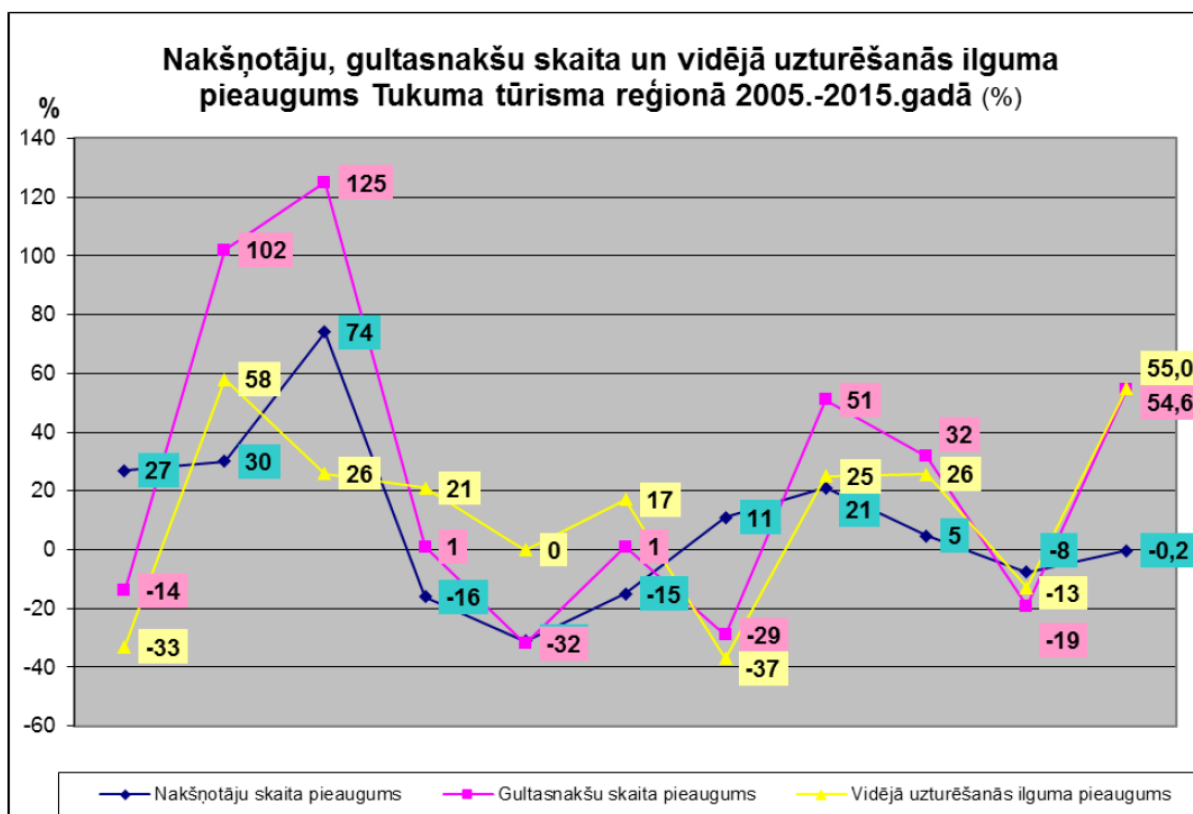
Skatot katras galamērķa administratīvās teritorijas datus, var redzēt, ka vidējā uzturēšanās ilgumu nosaka Engures novada piekrastes vasaras naksmiņņu darbība vasaras sezonā (ja laba vasara – ilgāks uzturēšanās ilgums) un Tukuma novada sporta tūrisma nakšņotāju aktivitāte (jo vairāk sporta nometņu un sacensību, jo ilgāks uzturēšanās ilgums).

Salīdzinot nakšņotāju skaitu ar gultas nakšu skaitu, redzams, ka nakšņošanas ilgums atkarīgs no dažādiem ārējiem faktoriem (aukstā, lietainā vasarā zemāks, labā un nodarbinātā vasarā – augstāks).

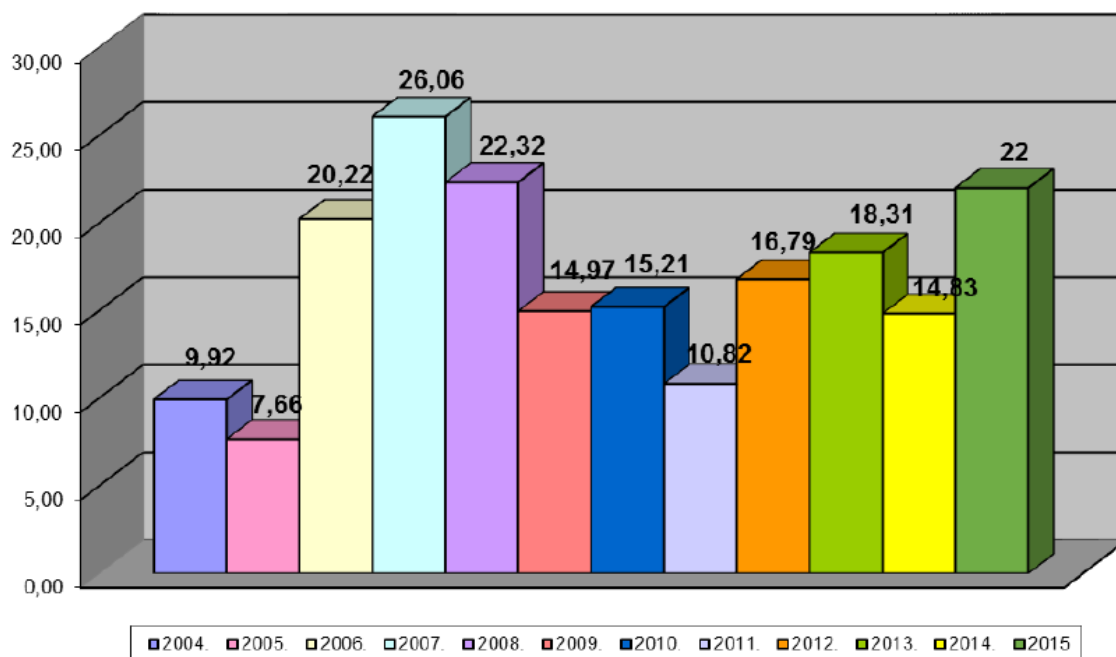

Līdzīgi vērojamas arī izmaiņas nakšņotāju skaita, gultas nakšu skaita un vidējā uzturēšanās ilguma izmaiņās.

Rēķinot vidējo aritmētisko galamērķa naktsmītņu noslogojumā, tas ir svārstās no 14,8% līdz 22% gadā.

Naktsmītnu noslogojums Tukuma tūrisma reģionā 2004.-2015.gadā (%)

3. Tukuma rajona tūrisma attīstības stratēģija 2008.-2012.gadam

Līdz par šī dokumenta tapšanas brīdim Tukuma tūrisma centrs kopā ar tūrismā iesaistītajiem uzņēmējiem strādājis, vadoties pēc 2008.gadā izstrādātās “Tūrisma attīstības stratēģijas Tukuma rajonā 2008.-2012.gadā”, ko izstrādājis SIA “NK Konsultāciju birojs”.

Iepriekš minētā stratēģijā kā attīstības mērķis tika definēts “nodrošināt visu tūrisma nozarē ieinteresēto pušu saskaņotu rīcību, kas kalpotu par pamatu vienotai tūrisma attīstībai un veicinātu tūrisma produktu un pakalpojumu daudzveidību un kvalitāti, kā arī cilvēkresursu attīstību, padarot Tukuma rajonu par atpazīstamu tūrisma galamērķi”.

Mērķa sasniegšanai tika identificēti un izvirzīti 4 ilgtermiņa mērķi:

1. Kvalitatīvu tūrisma produktu veidošana un nostiprināšana tirgū, ievērojot ilgtspējīgas attīstības principus;
2. Tūrisma infrastruktūras kvalitātes uzlabošana un pielāgošana tūristu vajadzībām;
3. Cilvēkresursu attīstība un kompetences celšana;
4. Tukuma rajona kā atpazīstama tūrisma galamērķa veidošana.

Pamatojoties uz izvirzītajiem mērķiem, tika sagatavots rīcību un aktivitāšu plāns attiecīgajam periodam, izdalot 4 rīcības segmentus:

- 1) Tūrisma produkti un piedāvājums;
- 2) Tūrisma pakalpojumu kvalitāte un viesmīlība;
- 3) Cilvēkresursu attīstība tūrisma sektorā;
- 4) Komunikācijas plāns tūrisma piedāvājumu popularizēšanai.

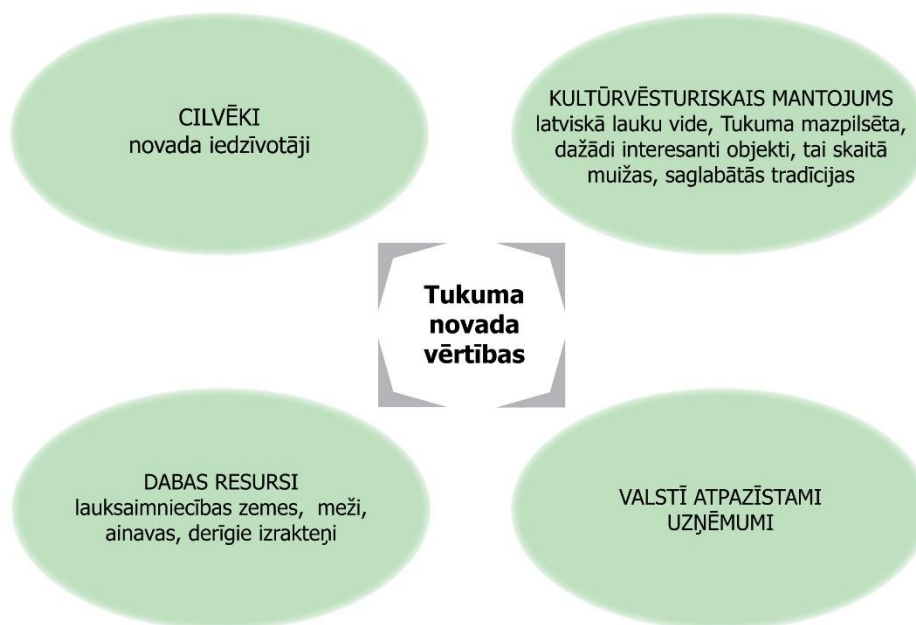
Kopējā, šajā dokumentā fiksētā tūrisma attīstības vīzija tika definēta sekojoši: “Tukuma rajons ir Latvijā un Baltijā pazīstams, viesmīlīgs, drošs un viegli sasniedzams ceļojumu galamērķis, kurš piedāvā kvalitatīvus un daudzveidīgus tūrisma pakalpojumus un balstās uz labi saglabātu un uzturētu dabas un kultūrvēstures mantojumu. Tūrisma attīstības rezultātā palielinās tūristu skaits un izmantoto pakalpojumu apjoms Tukuma rajonā, kas veicina teritorijas ekonomisko attīstību un rada jaunas darba vietas.”

4. Tukuma tūrisma reģiona vietējo pašvaldību attīstības plānošanas dokumenti: stratēģijas, programmas, investīciju plāni

4.1. Tukuma novada attīstības plānošanas dokumenti un tūrisms

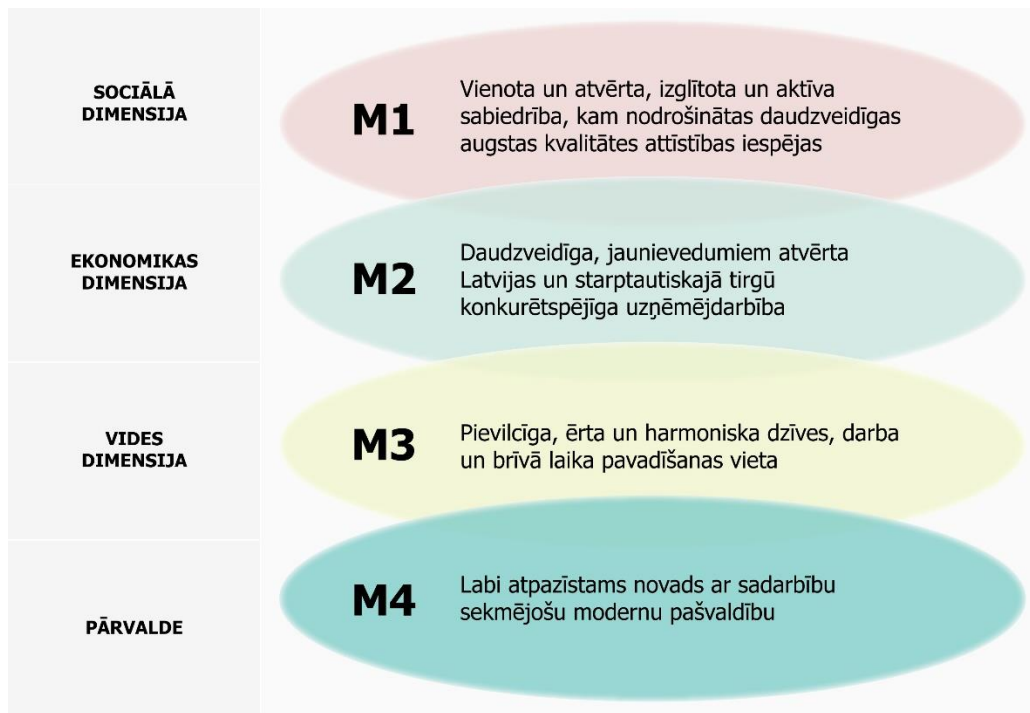
Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2033.gadam izstrādāta un apstiprināta 2014.gada 18.decembrī. Tā ir ilgtermiņa attīstības plānošanas dokuments, kurā noteikts novada ilgtermiņa attīstības redzējums, mērķi, prioritātes un telpiskās attīstības perspektīva. Tā vīzijā Tukuma novads 2033.gadā ir aprakstīts kā “Rīgai netāls plaukstošs novads ar pilsētu, lauku ciemiem un viensētām, ir labi atpazīstama kvalitatīva un ilgtspējīga dzīves vide, kas sekmē radošu, izglītotu un aktīvu iedzīvotāju labklājību, tā ir piemērota dzīvesvieta ģimenēm ar bērniem. Novada iedzīvotāji novērtē un saglabā tradīcijas un novada kultūrvēsturisko mantojumu. Kvalitatīva, moderna transporta un sakaru infrastruktūra nodrošina videi draudzīgas, konkurētspējīgas uzņēmējdarbības ar augstu pievienoto vērtību attīstību, dabas resursu prasmīga un moderna apsaimniekošana nodrošina lauksaimniecības attīstību. **Uz šejieni brauc gan tuvāki, gan tālāki viesi,** daļai rīdzinieku šeit ir lauku mājas. .. **Saglabātais dabas un kultūrvēsturiskais mantojums – latviskā vide, gleznās ainavas, interesantie objekti un tradīcijas, kā arī jaunievedumi nodrošinās gan dzīves vides augstu kvalitāti iedzīvotājiem, gan novada apmeklētāju skaita palielināšanos un tūrisma nozares plaukšanu. To veicinās arī aktīvā sadarbība ar kaimiņu un citām pašvaldībām pievilcīgu un interesantu maršrutu, kopīgu pasākumu organizēšanā un viesu piesaistē. .. Tukuma vārdu atpazīs saistībā ar veiksmīgiem uzņēmumiem, izciliem cilvēkiem, skanīgiem koriem, interesantiem pasākumiem un labu atpūtu.**”

Kā galvenās vērtības, uz kurām balstās Tukuma novada attīstība, minētas cilvēki, kultūrvēsturiskais mantojums, dabas vide un valstī atpazīstami uzņēmumi. Visas šīs vērtības attiecināmas arī uz to, lai tūrisms tiktu sekmīgi attīstīts.

...attēls. Tukuma novada galvenās vērtības, uz kā balstīties tā attīstībai

Lai sasniegtu novada attīstības vīziju, **ir izvirzīti četri attīstības mērķi**, kas balstās uz Tukuma novada vērtību un konkurētspējīgo priekšrocību izmantošanu, starp kuriem minēta arī pievilcīga, ērta un harmoniska dabā un brīvā laika pavadīšanas vieta, kas sevī ietver arī tūrisma.

...attēls. Tukuma novada attīstības mērķi

Šī mērķa sasniegšanas sekmīgumu paredzēts fiksēt, ņemot vērā 5 indikatorus, starp kuriem viens ir saistīts ar tūrismu – “novada apmeklētāju skaits”.

...tabula. Tukuma novada attīstības mērķa M3 rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāmā tendence	2033	Datu avoti
Ilgtermiņa migrācijas saldo	-449 (2013.)	Izbraukušo skaits samazinās, iebraukušo palielinās	Iebraukušo skaits pārsniedz izbraukušo, 100	CSP
Tirgus sektora vienību skaits	1835 (2013.)	Palielinās	>2500	CSP
Novada apmeklētāju skaits	131,8 tūkst. (2012.)	Palielinās	>200 tūkst.	Tukuma novada TIC
Asfaltētie ceļi novadā	Ne visus pagastu centrus ar Tukumu savieno asfaltēts ceļš	Palielinās	Visus pagastu centrus ar Tukumu savieno asfaltēts ceļš	TND
Aizsargājamo dabas teritoriju skaits	4	Saglabājas	4	TND

Stratēģijas mērķu sasniegšanai definēti 22 rīcības virzieni, no kuriem viens ir tieši saistīts ar tūrisma attīstību, bet 6 netieši:

RV 3 – Saistoša kultūrvide un aktīva kultūras dzīve

RV8 Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība

RV10 Daudzveidīga lauksaimniecība ar aktīvu kooperāciju

RV11 Augošs tūrisms

RV12 Tukuma vecpilsētas reģenerācija

RV13 Ērta transporta infrastruktūra un satiksme

RV18 Pievilcīga un tīra apkārtējā vide

Pašvaldībā 4 ekonomiskas nozares definētas par prioritārajām, t.sk. arī tūrisms un brīvā laika pavadīšana.

...attēls. Tukuma novada specializācija - prioritārās ekonomikas nozares

Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2033.gadam (Stratēģijas) īstenošanas instrumenti ir Tukuma novada attīstības programma un Tukuma novada teritorijas plānojums. Stratēģijas realizācijai sagatavota **Tukuma novada attīstības programma 2015.-2021.gadam** un programmas **Rīcības plāns**, kas ir programmas daļa, kuru izstrādā ne mazāk kā triju gadu periodam.

Tukuma novada attīstības programmā fiksēta tūrisma nozares vispārējā situācija, statistikas dati par pieprasījumu un piedāvājumu, Tukuma novada tūrisma piedāvājumu dažādos līmeņos – novada, reģiona un valsts līmenī, kā arī aprakstīta tūrisma attīstīnas un mārketinga organizācijas situācija, veikta nozares SVID analīze. Te katra izvirzītā uzdevuma sasniegšanai definēti arī indikatori jeb rezultatīvie rādītāji.

Rezultatīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	2021	Datu avoti
Tukuma novada apmeklētāju skaits	355,3 tūkst. (2014.)	Pieaug	500 tūkst.	TIC
Tukuma novada apmeklētāju skaits pasākumos	117597 (2014.)	Pieaug	120 tūkst.	TIC
Tukuma novada aktīvās atpūtas apmeklētāju skaits	23542 (2014.)	Pieaug	30 tūkst.	TIC
Novada naktsmītnēs nakšņojušo skaits	20954 (2014.)	Pieaug	25 tūkst.	TIC
Nakšņojušo ārzemnieku skaits	5510 (2014.)	Palielinās	7000	TIC
Vidējais apmeklējuma ilgums	2,3 (2014.)	Palielinās	2,5	TIC
Izmitināšanas un ēdināšanas uzņēmumu skaits	46 (2013.)	Palielinās	50	CSP
Naktsmītnu skaits	32 (2014.)	Palielinās	35	TIC
Gultasvietu skaits naktsmītnēs	778 (2014.)	Palielinās	900	TIC
Naktsmītnu vidējais noslogojums	17% (2014.)	Palielinās	30%	TIC

...attēls. Rīcības virziena “Augošs tūrisms” izvirzītie rezultatīvie rādītāji

Tukuma novada Rīcības virziena “Augošs tūrisms” realizācijai pašvaldība identificējusi 3 galvenos uzdevumus, kas sevi ietver dažādas aktivitātes izvirzīto rezultātu sasniegšanai:

1. Paplašināt un pilnveidot Tukuma novada tūrisma produktus (t.sk. pasākumus) un saistīto infrastruktūru:
  - o kultūrtūrisma attīstība, pilnveidojot tūrisma piedāvājumu attiecīgajā tūrisma veidā;
  - o lauku tūrisma attīstība, radot jaunu piedāvājumu un atbalstot uzņēmējus;

- dabas tūrisma un aktīvās atpūtas dabā attīstība, pilnveidojot piedāvājumu, t.sk. izstrādājot kājāmgājēju tūrisma maršrutus, laivošanas maršrutus Abavas sākumposmā u.c. piedāvājumus;
  - velotūrisma attīstība, pilnveidojot velotūrisma piedāvājumu;
  - sporta tūrisma attīstība, pilnveidojot sporta pasākumu un to rīkošanas iespēju piedāvājumu;
  - gastronomiskā tūrisma attīstība, pilnveidojot piedāvājumu;
  - jaunu informatīvo norāžu ierīkošana, esošo pilnveidošana un modernizēšana, audiogida sistēmas izveide;
  - līdzdalība jaunu projekta ideju veidošanā, izstrādē un ieviešanā tūrisma attīstības nolūkos.
2. Sagatavot, koordinēt un īstenot mērķtiecīgu apmeklētāju piesaisti novadam:
- Novada tūrisma zīmola pilnveidošana;
  - Tukuma tūrisma reģiona - Tukuma un apkārtējo novadu (Engures, Jaunpils, Kandavas novadu) tūrisma stratēģijas sagatavošana;
  - Sadarbība ar dažādām ar tūrismu saistītām valsts institūcijām un citām pašvaldībām kopīgu tūrisma projektu realizācijā;
  - Dalība tūrisma asociācijās un citās organizācijās;
  - Informatīvo materiālu sagatavošana un izplatīšana;
  - Tukuma novada interneta vietnes modernizēšana;
  - Dažādu interneta / mobilo aplikāciju pilnveidošana, moderno tehnoloģiju izmantošana;
  - Piedalīšanās tūrisma izstādēs, kontaktbiržās, forumos, konferencēs u.c.;
  - Dažādu citu, tai skaitā jaunu mārketinga aktivitāšu īstenošana;
  - Tūrisma informācijas centra darbības pilnveidošana – apmācības, pieredzes apmaiņa, aprīkojums u.c.;
  - Tūrisma uzņēmumu apsekojumu veikšana un to darbības kvalitātes uzlabošanas aktivitātes;
  - Tūrisma attīstības tendenču fiksēšana (novada apmeklētāju anketēšanas u.c. izpētes pasākumi).
3. Sniegt atbalstu tūrisma un viesmīlības uzņēmumu attīstība:
- Informatīva atbalsta sniegšana viesmīlības uzņēmumiem, informatīvu pasākumu un semināru organizēšana;
  - Apmācību, diskusiju, pieredzes apmaiņas organizēšana uzņēmumu darbības pilnveidošanai;
  - Atbalsts jaunu naktsmītņu veidošanai, sevišķi Tukuma pilsētā.

4.2. Engures novada attīstības plānošanas dokumenti un tūrisms

Līdzīgi kā Tukuma novadā arī *Engures novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013.-2030.gadam* veikta īsa tūrisma nozares analīze, fiksējot, ka tūrisma piedāvājums pašvaldībā vērsts uz dabas un kultūrvēsturisko objektu apmeklēšanu, kā arī aktīvo atpūtu. Novadā ir ļoti plašas aktīvās atpūtas un dabas tūrisma iespējas – piekraste, pludmale, dabas takas, makšķerēšana un laivu noma, izklaides lidojumi lidlaukā, ūdens izklaides, peintbols, kalnu un distanču slēpošana, zirgu izjādes, velo noma, atrakcijas un sporta spēles. Novadā ir 4 Rīgas liča peldvietas – Ragaciems, Klapaklanciems, Ķesterciems un Abragciems (pēdējā – Zilā karoga pludmale). Vasarā ļoti daudz tūristu atpūšas pludmalē, t.sk. vietās, kas nav labiekārtotas.

Engures novada stratēģijā tūrisms minēts kā viena no 4 īpašībām, kas raksturo pašvaldību 2030.gadā, proti, “saglabājot dabas dotās priekšrocības, būsīm attīstījuši kvalitatīvus un saistošus tūrisma un atpūtas pakalpojumus”.

Mēs Engures novadu turpmāko 20 gadu laikā izveidosim par vietu, kur:

Cilvēkresursi

- katram būs radījuši iespēju dzīvot sociāli pilnvērtīgu dzīvi

Dzīves telpa

- saglabājot unikālo dabisko vidi un attīstot infrastruktūru, būs radījuši ļoti pievilcīgu dzīves telpu

Uzņēmējdarbība

- būs attīstījuši tādu uzņēmējdarbību, kas mūs nodrošinās ar labi apmaksātām darba vietām un pārliecību par nākotni

Tūrisms un rekreācija

- saglabājot dabas dotās priekšrocības, būs attīstījuši kvalitatīvus un saistošus tūrisma un atpūtas pakalpojumus

...attēls. Engures novada attīstības vīzija 2030.gadā

Definējot novada specializāciju, tūrisma joma pārstāvēta vairākos specializācijas punktos – gan kā pievilcīga dzīves vide, gan rekreācijas un atpūtas galamērķi, gan uzņēmējdarbības raksturojumā. Vīzijas sasniegšanai ir noteikti 4 stratēģiskie mērķi, starp kuriem viens ir “tūrisma mērķis”.

Pievilcīga dzīves vieta	Attīstīti rekreācijas un aktīvās atpūtas pakalpojumi	Veiksmīgi izmantotas uzņēmējdarbības iespējas	Dabas vērtības harmonijā ar aktīvu saimniecisko darbību
<ul style="list-style-type: none"> • Engures novada pievilcīgā dzīves vide un ērtā, kvalitatīvā infrastruktūra padara to par iecienītu dzīves vietu. • Pateicoties izkoptām izglītības, kultūras, atpūtas tradīcijām novadu labprāt izvēlas par dzīves vietu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Engures novads ir plaši pazīstams ar kvalitatīvu aktīvās atpūtas iespēju piedāvājumu, kas balstās uz dabas dotajām iespējām. • Novadā ir izveidota tūrisma infrastruktūra un tiek sniegti kvalitatīvi tūrisma pakalpojumi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Engures novads, attīstot uzņēmējdarbību, ir izmantojis sava novietojuma radītās priekšrocības, tai skaitā atrašanos Rīgas aglomerācijas zonā, pie nozīmīgiem satiksmes ceļiem un pie jūras. • Novadā ir attīstīta tāda ražošanas un pakalpojumu sfēra, kas spēj nodrošināt konkurētspējīgu atalgojumu un ekonomisko stabilitāti 	<ul style="list-style-type: none"> • Engures novada pievilcību vairo saglabātas neskartās dabas vērtības. • Novada saimnieciskās attīstības intereses ir rūpīgi saskaņotas ar dabas aizsardzības interesēm un novada iedzīvotāji ir ieguvēji no īpaši aizsargājamo dabas teritoriju statusa

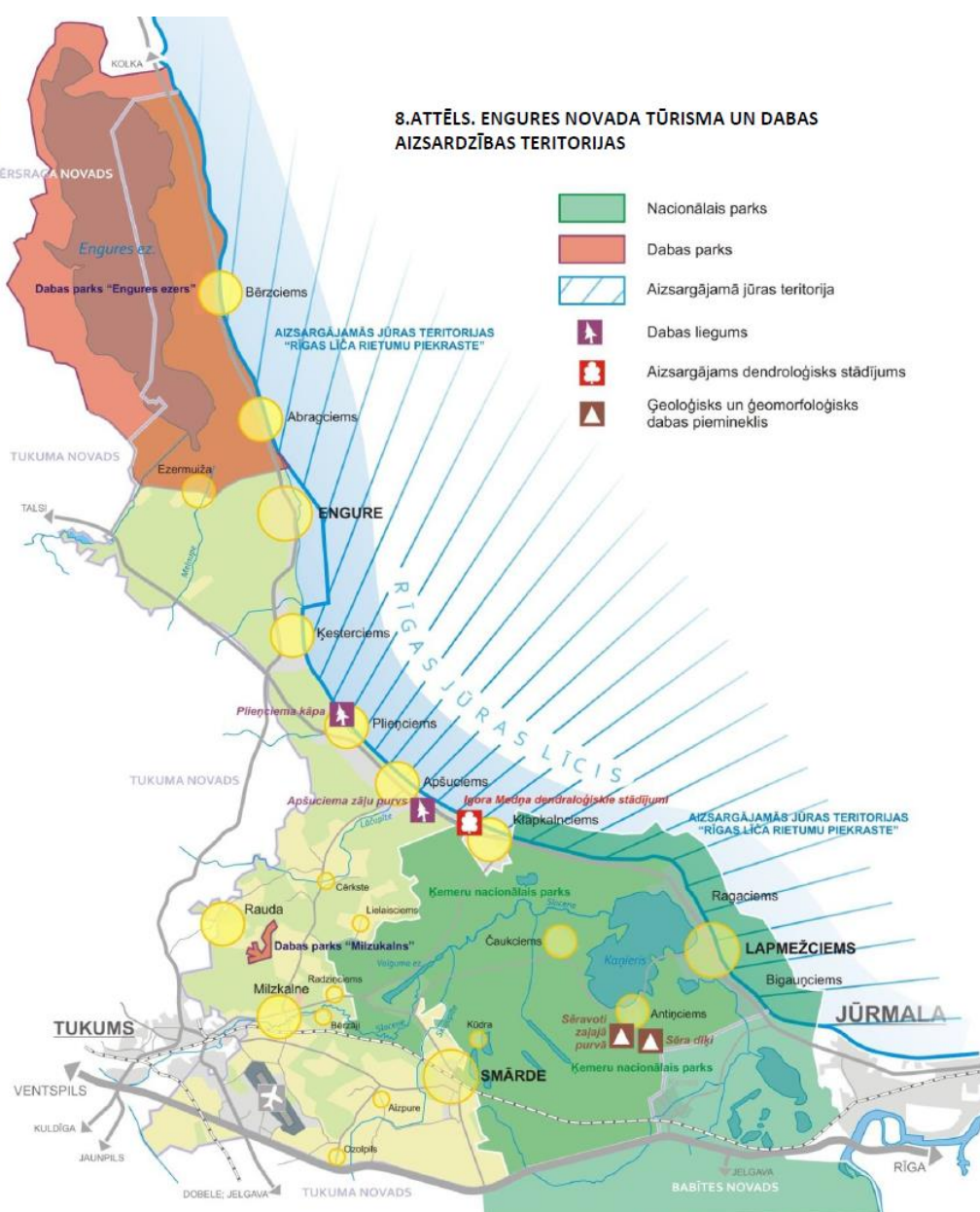
...attēls. Engures novada specializācija 2030.gadā

Savā attīstības dokumentā pašvaldība paredz savā attīstībā izmantot savus tūrisma un rekreācijas resursus, lai piesaistītu lielu skaitu atpūtnieku un tūristu, vienlaicīgi radot jaunas darba vietas pakalpojumu sfērā. Vienlaikus tiek fiksēts, ka ilgtspējīgais rekreācijas un tūrisma pakalpojumu attīstībai nepieciešama plānošana, kas nodrošinātu racionālu dabas un kultūras mantojuma resursu izmantošanu. Rūpīgi plānojot un aktīvi realizējot rekreācijas un tūrisma attīstības stratēģiju, Engures novads spēs piesaistīt lielu skaitu apmeklētāju visa gada garumā, nodrošinot pārdomātu tūrisma un rekreācijas resursu izmantošanu. Tūrisma un rekreācijas nozare attīstāma, saglabājot un uzturot vietas unikālās vērtības, kultūrainavu, tradīcijas, dabas mantojumu rekreācijai, kultūras tūrisma un ilgtspējīga tūrisma attīstībai. Tūrisma nozares stiprināšana radīs iespējas saglabāt laukos cilvēkresursus, dažādojot ekonomiskās aktivitātes un nodarbinātības iespējas, nodrošinās teritorijas apdzīvotību un dzīves vides kvalitāti.

Kā indikatori tūrisma attīstības fiksēšanai tiek minēti naktsmītnēs apkalpoto personu skaits, nakšņojumu skaits un naktsmītņu skaits pašvaldībā.

Skatot pašvaldības attīstību teritoriālā griezumā, dokumentā tiek minēts, ka Engures osta un jahtu ostas ir ievērojams novada attīstības resurss, kurā atbalstāma esošās infrastruktūras sakārtošana, jahtu ostu attīstība ne vien Engurē, bet arī Abragciemā un Ragaciemā, iekļaujoties vienotā ostu tīklā ar esošām un plānotām jahtu ostām jūras piekrastē. Tāpat pašvaldība ieinteresēta lidostas “Jurmala Airport” darbības uzsākšanā.

Ņemot vērā, ka lielu daļu pašvaldības aizņem ĪADT – Ķemeru nacionālais parks un dabas parks “Engures ezers”, tajās attīstāms ilgtspējīgs tūrisms saskaņā ar šo teritoriju izmantošanas nosacījumiem. Līdzīgi – sabalansējot vides aizsardzības, rekreācijas un tūrisma attīstības intereses ar citu saimniecisko darbību, attīstāma arī viens no galvenajiem pašvaldības tūrisma resursiem – piekraste.

...attēls. Engures novada tūrisma un dabas aizsardzības teritorijas

Engures novada integrētās attīstības programmā 2012.-2018.gadam tiek raksturota gan tūrisma situācija – kas ir tūrisma piedāvājums pašvaldībā, uz kādiem resursiem tas balstās, minēta statistika un izaugsmes rādītāji, kā arī minēti trūkumi un priekšrocības. Kā trūkumi uzstaitīti sekojoši fakti:

- Aptaujātie novada uzņēmēji norāda, ka trūkst infrastruktūras aktīvās atpūtas nodrošināšanai jūras krastā. Tūrisma attīstību īpaši kavē nepietiekošs auto stāvlaukumu skaits jūras tuvumā.
- Engures novadā nav tūrisma informācijas centra. Tūristu informēšanā novads sadarbojas ar Tukuma tūrisma informācijas centru.
- Engures pagastā trūkst muzeja, kas informētu par novada dabas un kultūrvēstures vērtībām un veicinātu ilgāku tūristu uzturēšanos novada teritorijā.
- Novadā nav izstrādāta tūrisma attīstības stratēģija, domē nav darbinieku, kas nodarbotos ar tūrisma jautājumiem un popularizētu novada tūrisma resursus un pakalpojumus.
- Novadā nav izstrādāts kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas plāns,
- Novada bagātīgos tūrisma resursus un labvēlīgo ģeogrāfisko stāvoklīpīlībā neļauj izmantot **tūrisma infrastruktūras nepietiekamais nodrošinājums**, t.sk. auto stāvlaukumu (īpaši jūras tuvumā) un atpūtas vietu trūkums
- Novadā trūkst rekreācijas un tūrisma attīstības politikas, nav darbinieka, kas ar to nodarbotos

Stratēģiskā mērķa “Tūrisms” realizācijai kā veicamās rīcības minētas sekojošas aktivitātes:

<i>Plānotās rīcības nosaukums</i>	<i>Plānotās rīcības rezultāts</i>
Tūrisma attīstības stratēģijas izstrāde novadam	Izstrādāta tūrisma attīstības stratēģija, apzinot racionālākās un efektīvākās rīcības tūrisma attīstības veicināšanai Engures novadā.
Dalība tūrisma izstādēs, popularizējot novada tūrisma resursus un pakalpojumus	Engures novada tūrisma piedāvājuma popularizēšana.
Engures ostas un citu Rīgas jūras līča jahtu ostu mārketinga jūras līča jahtu ostu mārketinga	Kopējas Rīgas jūras līča ostu mārketinga aktivitātes.
Muzeja un Tūrisma informācijas centra izveide Engurē	Izveidots novada muzejs un tūrisma informācijas centrs.
Tūrisma informācijas centra izveide Lapmežciemā	Izveidota institūcija, kas nodrošina saikni ar novada viesiem.
Pludmales zonas infrastruktūras attīstība	Labiekārtota pludmales zona ar ģērbtuvēm, atkritumu urnām, rotaļu laukumiem, nobrauktuvēm, laipām
Lapmežciema muzeja audiogida izveide	Izveidota muzeja piedāvātās ekspozīcijas ērta prezentācija angļu, vācu un krievu valodās.
Ģimenes atpūtas infrastruktūras izveide	Jauns piedāvājums ģimeņu tūrisma pieprasījuma apmierināšanai.
Jahtu tūrisma infrastruktūras uzlabošana Engures ostā	Jahtām ērta ostas infrastruktūra, tai skaitā jahtu stāvvietas.
„Zilā karoga” standartiem atbilstošu pludmaļu veidošana Engures novadā	Tualešu, pārgērbšanās kabīņu, soliņu, laipu, informācijas stendu izgatavošana un uzstādīšana, fizisko aktivitāšu laukumu ierīkošana Engures novada peldvietās.
Vienotas informācijas zīmju sistēmas izveide Engures novadā	Uzstādītas vienota dizaina ielu nosaukumu norādes, norādes uz iestādēm un tūrisma objektiem, lai nodrošinātu cilvēkiem ātru un precīzu orientēšanos novadā.

<i>Plānotās rīcības nosaukums</i>	<i>Plānotās rīcības rezultāts</i>
Autostāvvietu izveide pludmales apmeklētājiem, tās plānojot saskaņā ar dabas un vides aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām un saskaņojot šo rīcību ar zemju tiesiskajiem valdītājiem	Uzlabota novada rekreācijas resursu infrastruktūra, uzlabota satiksmes drošība.
Velomaršruta „EuroVelo 10” attīstība	Starptautiskā veloceļa „EuroVelo 10” attīstība, veidojot piemērotu infrastruktūru un popularizējot veloceļu.

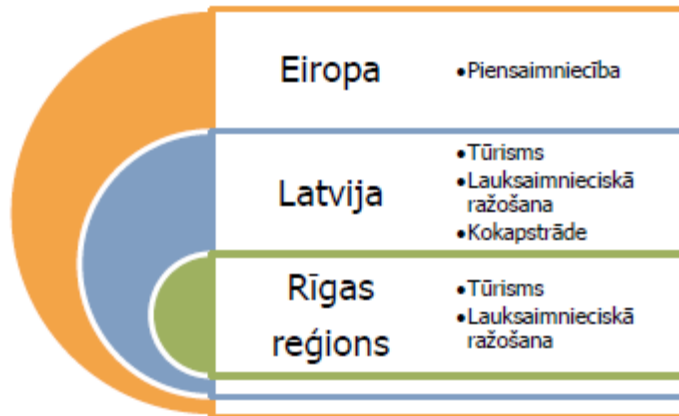
Saistībā ar tūrismu un infrastruktūras izveidi vai labiekārtošanu pašvaldības attīstības Investīciju plānā minētas sekojošas aktivitātes:

- Ragaciema, Kuplās priedes, Aizraga un Gausās jūdzes pludmaļu un pieguļošo teritoriju labiekārtošana, izveidojot jaunus autostāvlaukumus, gājēju ceļņus uz pludmali, telšu vietas, labiekārtojot pludmales
- Veloceliņa Tukums- Milzkalne izbūve posmā Tukums – Milzkalne ~3 km garumā (Tukuma novada attīstības plānošanas dokumentos arī minēta šī aktivitāte kā prioritāra veloinfrastruktūras uzlabošanā)
- Šlokenbekas muižas virtuves un restorāna zāles rekonstrukcija, izremontējot ēdināšanas bloku atbilstoši mūsdienu prasībām.
- Šlokenbekas muižas kamīnzāles rekonstrukcija, radot tūrismam pievilcīgu vidi.
- Šlokenbekas muižas kalna ratnīcas, aizsargmūra, jumta renovācija
- Atpūtas parka “Vēju dārzs” attīstība Smārdē, izbūvējot brīvdabas skatuvi un dīķi, kā arī labiekārtojot teritoriju rekreācijas vajadzībām
- Auto stāvlaukumu izbūve Engures novada, Ierīkojot un rekonstruējot 3 stāvlaukumus pie jūras
- Autoceļa Jāņukrogs – Antiņciems –Lapmežciems rekonstrukcija 10 km garumā
- Engures ciema teritorijas labiekārtošana, labiekārtojot teritoriju pie Saieta nama, pludmales zonu un Jūras ielu

4.3. Jaunpils novada attīstības plānošanas dokumenti un tūrisms

Gan Jaunpils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013.–2037.gadam, gan Jaunpils novada Attīstības programmā 2012.-2018.gadā līdzīgi kā Tukuma un Engures pašvaldību attīstības dokumentos tiek īsumā sniegts tūrisma nozares situācijas apraksts, par ko, ka pateicoties lielākajai novada kultūrvēsturiskajai vērtībai – Jaunpils pilij un citiem kultūrvēsturiskajiem un apskates objektiem, tūrisms novadā ir salīdzinoši attīstīts. Jaunpils pils kā apskates objekts iekļauta dažādos Kurzemes tūrisma maršrutos. Savā vīzijā pašvaldība Jaunpils novadu pozicionē kā nodrošinātu, sabiedriski un ekonomiski aktīvu un pozitīvi domājošu iedzīvotāju mājas.

Ņemot vērā esošos resursus, novada uzņēmējdarbības specializācijas galvenokārt var tikt balstīta uz lauksaimnieciskās ražošanas (t.sk. piensaimniecība un graudkopība), tūrisma un kokapstrādes attīstību.

...attēls. Jaunpils novada ekonomiskā specializācija

Ņemot vērā novada kultūrvēsturiskās vērtības, t.sk. Jaunpils pili, novada specializācija gan Latvijā, gan Rīgas plānošanas reģionā ir tūrisms, kuru var attīstīt, vēl vairāk apgūstot dabas, kultūrvēsturiskos un cilvēkresursus.

Viens no pašvaldības stratēģiskajiem mērķiem ir dažādota ekonomiskā vide, kas veicina pievienoto vērtību radīšanu, zem kura kā viens no prioritārajiem pašvaldības attīstības virzieniem slēpjas pilnvērtīgi izmantots tūrisma potenciāls. Proti – tūrisms tiek noteikts kā viena no pašvaldībā nozīmīgajām uzņēmējdarbības jomām, kas veicina novada atpazīstamību Latvijā, kas savukārt būtiski ietekmē iedzīvotāju pašlepnumu par savu novadu.

Lai šo prioritāti realizētu un piepildītu, pašvaldība definējusi divus uzdevumus:

- 1) U18 - Izstrādāt tūrisma mārketinga stratēģiju, kas sevī ietver sekojošas rīcības:
  - celt vispārējo pakalpojumu kvalitāti un speciālistu kvalifikāciju;
  - izpētīt tūrisma tirgu un analizēt Jaunpils novada potenciālu;
  - veidot aktīvas reklāmas kampaņas;
  - popularizēt Jaunpili kā vietu masu pasākumu rīkošanai;
  - iesaistīt iedzīvotājus tūrisma produktu dažādošanā.
- 2) U19 - Palielināt tūristu skaitu un pagarināt tūristu uzturēšanās laiku Jaunpilī:
  - izstrādāt piedāvājumus individuālajiem tūristiem;
  - integrēties reģionālajos tūrisma maršrutos;
  - izstrādāt tūrisma maršrutus kājāmgājējiem, velobraucējiem;
  - apvienot esošos tūrisma produktus kopējā piedāvājumā;
  - izveidot jaunus tūrisma objektus.

4.4. Kandavas novada attīstības plānošanas dokumenti un tūrisms

Kandavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2014.-2033.gadam apstiprināta Kandavas novada dome 2014.gada 27.martā. Tajā pašvaldība sevi 2033.gadā pozicionējusi arī tūrismā kā tūrisma galamērķi: “Pateicoties novadā pieejamiem resursiem - dabas parks „Abavas senleja”, īpaši” aizsargājamā kultūrvēsturiskā teritorija „Abavas ieleja”, senpilsēta Kandava u.c.) un iedzīvotāju aktivitātēm, Kandavas novads ne tikai nacionālā, bet arī starptautiskā mērogā ir atpazīstams kā tūrisma centrs.”

Kandavas novada pašvaldība izvirzītās attīstības vīzijas sasniegšanai ir izvirzījusi trīs stratēģiskos mērķus:

1. Izglītota, sociāli nodrošināta, veselīga un aktīva sabiedrība;
2. Ekonomiski attīstīts novads;
3. Pieejams, sasniedzams un videi draudzīgs novads.

Otrais mērķis – “ekonomiski attīstīts novads” sevī ietver arī tūrisma kāvienu no attīstāmajām prioritātēm uzņēmējdarbības un nodarbinātības sekmēšanu un novada tēla popularizēšana un tūrisma uzņēmējdarbības vides uzlabošanu.

Ņemot vērā ņemot vērā pašvaldības teritorijā pieejamos resursus, līdz šim uzkrāto novada iedzīvotāju pieredzi un pašreizējās uzņēmējdarbības struktūru, pašvaldība noteikusi, ka tūrisms ir tās specializācija.

...attēls. *Kandavas novada ekonomiskā specializācija*

Tā kā perspektīvā tūrisma attīstībai pašvaldība paredzējusi būtisku lomu novada ekonomikas profilā, tad arī tās ilgtermiņa plānos kā viena no prioritāri attīstāmajām infrastruktūras lietām ir saistīta ar tūrisma, t.sk. izbūvējamo veloceļu Kandava-Sabile. Līdz ar infrastruktūras attīstību jāveicina Kandavas novada pievilcība tūrisma attīstībai: gan tūrisma infrastruktūras labiekārtošana un veidošana, sekmīgāka informācijas aprīte, novada mārketinga u.c., izmantojot vietējās identitātes priekšrocības.

Kandavas novada attīstības programmā 2017.-2023.gadam sadarbības jomā tūrismā pašvaldība saredz sadarbību ne vien ar Tukuma novada pašvaldību, bet arī Talsu, Kuldīgas, Saldus, Brocēnu un Jaunpils novadiem tūrisma maršrutu, piedāvājumu un informācijas veidošanā.

Tūrisma prioritātes mērķu papildīšanai un rezultātu sasniegšanai pašvaldība definējusi sekojošas rīcības ar to papildīšani veicamajām aktivitātēm:

1. Atpazīstams un piesaistošs novada tēls:
  - Novada reprezentācija vietējā, reģionālā, nacionālā un starptautiskā mērogā, balstoties uz vietējo identitāti un zināšanām;
  - Iedzīvotāju piederības apziņas novadam stiprināšana, veicinot vietējo iedzīvotāju un viesu pasākumu apmeklēšanas tradīcijas un dalīšanos piedzīvotajā;
  - Novada vides estētika, vizuālā pievilcība, ekoloģiskās kvalitātes, uzņēmējdarbības zīmoli, sadarbībā ar novada iedzīvotājiem rūpējoties par novada vides estētiku, vizuālo pievilcību, sakārtotību un labiekārtojumu.
2. Novada vērtībās balstītas tūrisma aktivitātes un pakalpojumi:
  - Novada, reģionāla un nacionāla mēroga, kā arī starpvalstu sporta, kultūras un izglītības pasākumu (nometņu, festivālu, konkursu, turnīru) organizēšana un servisa nodrošināšana, organizējot daudzveidīgus, dažāda mēroga sporta, kultūras un izglītības pasākumus, kā arī veicinot kvalitātes prasībām atbilstošu nakšņošanas iespēju pieejamību pasākumu dalībniekiem pasākumu norises vietu tuvumā
  - Novada dabas, kultūras vērtību un vēstures mantojuma izziņas tūrisma attīstība, paredzot pilnveidot dabas taku labiekārtojumu, izveidot jaunus informatīvos materiālus, kā arī mobilo aplikāciju, atbalstīt un pilnveidot gida pakalpojumus dabas un kultūras mantojuma izziņas un sapratnes veicināšanai, kā arī atbalstīt Kandavas vecpilsētas sakopšanu un labiekārtošanu.

4.5. Citi plānošanas dokumenti

Plānojot visu 4 pašvaldību attīstību, to stratēģiju izstrādē ņemti vērā Latvijas Republikas, Eiropas Savienības, dažādu mērogu reģionālie (Baltijas jūras reģiona, Rīgas plānošanas reģiona) teritorijas attīstības plānošanas un politikas plānošanas dokumenti, kā arī sekots līdzī vēl neapstiprinātu dokumentu izstrādes gaitai. Attiecīgi stratēģijās ievēroti:

- Ilgtermiņa konceptuālais dokuments „Latvijas izaugsmes modelis. Cilvēks pirmajā vietā”;
- Latvijas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2030.gadam (turpmāk Latvija 2030);
- ES stratēģija Baltijas jūras reģionam;
- Eiropa 2020: stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un iekļaujošai izaugsmei (turpmāk Eiropa 2020);
- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam (turpmāk NAP 2014-2020);
- Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģija 2000.-2020.gadam;
- Rīgas plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2005.-2025.gadam;
- topošā Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030.gadam;
- u.c. dokumenti.

Jāņem vērā, ka visām ĪADT teritorijām, kas ir parki – Ķemeru nacionālais parks, dabas parks “Engures ezers” un dabas parks “Abavas senleja” ir dažādos laikos izstrādāti arī savi parku apsaimniekošanas plāni, kas ietver arī tūrisma attīstības plānus.

5. Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes

Latvijas tūrisma attīstību nosaka “Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam”, proti, tās definē Latvijas tūrisma politikas galvenos mērķus, principus un rīcības virzienus, kā arī ir noteikti Latvijas tūrisma produktu attīstības pamatprincipi un būtiskākie uzdevumi tūrisma nozares attīstībai Latvijā, veidojot vienotu, dinamisku, uz ciešu sadarbību balstītu tūrisma politiku, kurā ar noteiktu atbildību un kompetenci darbojas visas iesaistītās puses – valsts institūcijas, privātais sektors un pašvaldības. No tā izriet Pamatnostādņu **mērķis**: ilgtspējīga Latvijas tūrisma attīstība, veicinot tūrisma produktu konkurētspējas palielināšanos ārvalstu tirgos.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, Pamatnostādņēs tika definētas šādas prioritātes:

1. Veicināt konkurētspējīgu tūrisma produktu attīstību, atbalstot jaunu, inovatīvu, ar augstāku pievienoto vērtību tūrisma produktu izstrādi, t.sk. attīstot infrastruktūru tūrisma izaugsmei, veicinot reģionālo tūrisma puduru veidošanos un Latvijas tūrisma produkta iekļaušanu kopējā Baltijas jūras reģiona valstu tūrisma piedāvājumā;
2. Veicināt tūrisma produktu kvalitātes uzlabošanu, t.sk. nodrošinot labāku nozares tiesisko regulējumu un atbalstu gan tūrisma komersantiem, gan produktu patērētājiem;
3. Nodrošināt Latvijas tūrisma piedāvājuma atpazīstamību mērķa tirgos, īpaši izmantojot mūsdienīgus saziņas līdzekļus.

Lai novērtētu tūrisma politikas īstenošanu, Pamatnostādņēs tika definēti šādi **rezultatīvie rādītāji un to sasniedzamās rezultatīvās vērtības**:

	<i>Rādītājs</i>	<i>2005.gads</i>	<i>Bāzes vērtība (2012.gads)</i>	<i>2017.gads</i>	<i>2020.gads</i>
1. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaita pieaugums.	Ārvalstu vairākdienu ceļotāju skaits, tūkst.	1089	1 435	1 650 (+15% pret 2012.gadu)	1 722 (+20% pret 2012.gadu)
2. Vidējās noslodzes (gultas vietu noslogojums) palielināšanās	Vidējā izmitināšanas mītņu noslodze (gultas vietu noslogojums) ārpus	35	30	34	37

izmitināšanas mītnēs ārpus noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.).	noslogotākās vasaras sezonas (izņemot jūn.-aug.), %				
3. Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējo izdevumu diennaktī pieaugums.	Viena ārvalstu vairākdienu ceļotāja vidējie izdevumi diennaktī, EUR	41,3	75,4	87,5	95,5 (īkgadējais pieaugums 3%)
4. Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējo izdevumu gadā pieaugums.	Ārvalstu vairākdienu ceļotāju kopējie izdevumi gadā, milj. EUR	356	438 (vidējais ceļojumu ilgums - 4 diennaktis)	577,5	657,8 (vidējais ceļojumu ilgums - 4 diennaktis)

Datu avots: CSP, Prognoze: EM

Pamatnostādņu fokusa identificēšana, uzdevumu un mērķu formulēšana ir balstījusies uz konceptuālajiem pamatiem, kas ietverti Latvijas tūrisma mārketinga stratēģijā 2010.-2015.gadam, Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnēs 2013.-2019.gadam un Nacionālajā attīstības plānā 2014.-2020.gadam.

Pamatnostādnēs noteikts, ka tūrisma produktu attīstībai ir jābalstās uz šādām pamatvērtībām – kvalitāte, ilgtspēja, videi draudzīgo tehnoloģiju un pieeju ieviešana, individualizācija, augsta pievienotā vērtība, sadarbība, tūristu iesaiste/pieredzes gūšana un sadarbība konkurētspējas nodrošināšanai, produkta starptautiska atpazīšana. Attiecīgi tūrisma pakalpojumu eksporta pieaugums tiek panākts, veicinot tūrisma klasteru jeb puduru veidošanu reģionos, elastīgi un operatīvi reaģējot uz izmaiņām tirgus situācijā, īstenojot katram augsti prioritārajam tūrisma tirgum izstrādāto individuālo mārketinga stratēģiju un komunikācijas plānu, kura pamatā ir precīzi definēta teritorija, mērķa tirgus segmenti, kā arī tūrisma produkti – t.i. balstoties uz fokusēšanās un dziļās iespiešanās tirgū stratēģijām, kā arī īstenojot precīzu Latvijas kā tūrisma galamērķa pozicionējumu vienotajā Baltijas un Baltijas jūras reģiona piedāvājumā.

Pamatnostādņu mērķu un politikas rezultātu sasniegšanai īstenojamie uzdevumi un to darbības rezultāti noteikti rīcības plānā Pamatnostādņu īstenošanai:

Uzdevumi 1.rīcības virzienam – Infrastruktūras attīstība tūrisma izaugsmei:

- 1.1. Starptautiskas nozīmes ilgtspējīgu tūrisma produktu, kas saistīti ar materiālā un nemateriālā kultūras un dabas mantojuma efektīvu izmantošanu, attīstības veicināšana, radot jaunas darbavietas atbalstāmajās teritorijās un nodrošināts kultūras un dabas objektu apmeklējuma pieaugums, veicinot kultūras un dabas mantojuma ilgtspējīgu attīstību.
- 1.2. Starptautiska līmeņa un lokālo dabas tūrisma produktu attīstība īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un īpaši aizsargājamajos biotopos, izbūvējot un rekonstruējot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju infrastruktūru.
- 1.3. Veicināt pilsētas revitalizāciju, vides kvalitātes uzlabošanu, investīciju piesaistīšanu, kā arī integrētus ieguldījumus infrastruktūras attīstībā, tai skaitā nacionālas nozīmes kultūras, darījumu tūrisma un sporta infrastruktūras attīstībā, atbalstot nacionālas nozīmes kultūras (t.sk., starptautisku konferenču centra) un sporta infrastruktūras objektu attīstību.
- 1.4. Dabas dziedniecisko resursu izpēti un ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšana, atbalstot pasākumus dabas dziedniecisko resursu izpētei un ilgtspējīgas izmantošanas nodrošināšanai.

Uzdevumi 2.rīcības virzienam – Tūrisma puduru (t.sk. reģionālo) veidošanas veicināšana

- 2.1. Atbalsta programma tūrisma puduru (klasteru) attīstībai, sniedzot atbalstu ar tūrisma veicināšanu saistīto klasteru attīstībai.
- 2.2. Tūrisma komersantiem labvēlīgas uzņēmējdarbības vides nodrošināšana, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi, paaugstinot pozīcijas Pasaules Ekonomikas foruma Ceļojumu un Tūrisma konkurētspējas indeksā.
- 2.3. Tūrisma informācijas pieejamības veicināšana, t.sk. atbalsta nodrošināšana uzņēmumiem informācijas nodrošināšanai interneta vidē, informācijas stendu un norāžu nodrošināšanai pie tūrisma objektiem.
- 2.4. Komersantu izglītošana par uzņēmējdarbības attīstīšanu un tūrisma puduru (klasteru) veidošanas priekšrocībām.

Uzdevumi 3.rīcības virzienam – Latvijas tūrisma produktu iekļaušana kopējā Baltijas jūras reģiona valstu tūrisma piedāvājumā

- 3.1. Baltijas jūras reģiona valstu turpmāka sadarbības, gan kopīgu tūrisma produktu, gan arī mārketinga un infrastruktūras attīstīšanā, īstenojot efektīvu Baltijas jūras reģiona valstu sadarbību kopīgu tūrisma produktu, mārketinga un infrastruktūras attīstībai.
- 3.2. Tūrisma operatoru, kas veido un piedāvā Baltijas jūras reģiona valstu tūrisma produktus, darbības veicināšana, nodrošinot samērīgāku klienta iemaksātās naudas drošības garantijas piemērošanas kārtība tūrisma operatoriem, kas veido un piedāvā Baltijas jūras reģiona valstu tūrisma produktus.
- 3.3. Latvijas, Baltijas un Baltijas jūras reģiona valstu pozicionēšana mērķa tūrisma tirgos, izmantojot starptautisko organizāciju resursus, nodrošinot efektīvu starptautisko organizāciju resursu izmantošanu.

Uzdevumi 4.rīcības virzienam – Kvalitātes attīstība

- 4.1. Uz klientu orientēta vīzu izsniegšanas procedūru nodrošināšana
- 4.2. Kvalitātes nozīmes stiprināšana tūrisma nozares komersantu vidū, attīstot Latvijas tūrisma pakalpojumu kvalitātes sistēmu "Q-Latvia".
- 4.3. Veikti pētījumi tūrisma pakalpojumu konkurētspējas nodrošināšanai.
- 4.4. Pakalpojumu kvalitātes un kvantitātes mērījumu veikšana atbilstoši noteiktām iedzīvotāju grupām, tai skaitā, nosakot personu ar invaliditāti, ģimeņu ar bērniem, senioru apmierinātību par attiecīgā pakalpojuma saturu, pieejamību un kvalitāti

Uzdevumi 5.rīcības virzienam – Atpazīstamības veicināšana

- 5.1. Izstrādāta un īstenota valsts atbalsta programma MICE (darījumu un pasākumu) tūrisma pasākumu piesaistei
- 5.2. Latvijas kā tūrisma galamērķa atpazīstamības veicināšanas pasākumu (mārketinga aktivitāšu) īstenošana mērķa tirgos
- 5.3. Latvijas tūrisma mārketinga stratēģijas 2015.-2020.gadam izstrāde
- 5.4. Tūrisma attīstības valsts aģentūras kapacitātes stiprināšana

6. Tūrisma nozares analīze

6.1. Pieprasījuma un piedāvājuma analīze

Piedāvājums

Tukuma tūrisma galamērķa galveno piedāvājumu veido:

- kultūras tūrisma
- dabas tūrisma
- lauku tūrisma
- pasākumu

piedāvājums. Pēdējo gadu laikā aktivizējies ir arī gastronomiskā tūrisma piedāvājums, kuru Tukuma TIC veiksmīgi miksē un piedāvā ceļotājiem kopīgi ar lauku tūrisma piedāvājumu (zemnieku saimniecībā augušais uz galda ēdināšanas uzņēmumā).

Nozīmīgākais kultūras tūrisma piedāvājums ir Tukuma apkārtnes pilis, kā arī daudzveidīgie muzeji, ko piedāvā kā 7 dažādus muzejus Tukuma muzejs vai privātie kolekcionāri. Kultūras tūrisma neatņemama sastāvdaļa ir arī radošās darbnīcas, kurās iespējams iepazīties ar 10 dažādiem arodiem – gan tradicionāliem, gan jauniem. Kultūrvēsturē balstītas ir arī lielāko kultūras pasākumu veidošanas tradīcijas.

Dabas tūrisma galvenie galamērķi ir Ķemeru nacionālais parks, dabas parks “Engures ezers” un dabas parks “Abavas senleja” ar saviem dabas objektiem un takām, kā arī dabas taka “Viesatas upesloki” un Jaunpils Kartavu kalna apkārtnē.

Lauku tūrisma piedāvājumu veido gan lauku naktsmītnes ar to dažādajiem piedāvājumiem – papildus pakalpojumiem: privāto kolekciju apskates iespējas, pie mītnes izveidotās dabas takas vai mājdzīvnieku aploku apskate utml., gan apskates saimniecības un mazās ražotnes, kas sniedz iespēju iepazīt, kā tiek audzēti dažādi pārtikas produkti, veidota vai pārstrādāta lauksaimniecības produkcija, iepazīts lauku dzīvesveids.

Gastronomiskajā tūrismā apvienotas gan ēdināšanas pakalpojumu, gan vietējās kultūrvēstures tradīcijas. Balstoties uz stāstiem par lauksaimnieku dzīvesveidu, kā arī Imanta Ziedoņa dzeju, radīts ir īpašais Tukuma ēdiens – “Tukuma veltnītis ķiršu mērcē”, bet uz Tukuma kā rožu pilsētas leģendu – vietējais dzēriens “Tukuma rožu kokteilis”. Par to esību ēdināšanas uzņēmumā liecina Tukuma TIC izveidotā un uz ieejas durvīm izvietotā uzlīme “Te var nogaršot Tukuma veltnīti” un “Tev var nogaršot Tukuma kokteili”. Augstāka līmeņa kafejnīcas un restorāni pieslējušies *Slow Food* un vietējā ražojuma idejai, piedāvājot savās ēdienkartēs no vietējo zemnieku un ražotāju ražotiem produktiem gatavotus ēdienus, kā arī veselīgus ēdienus. Vairāki ēdināšanas uzņēmumi vietējās teritorijas identitāti iekļāvuši savos interjeros (izmantoti vecie foto interjerā, nosaukums restorānam “*Tuckum*” un interjera galvenais noformējums – 18.gadsimta skats uz Tukumu balstīts vietējā kultūras mantojumā). Ēdienkartēs arvien vairāk parādās vietējie un tradicionālie ēdieni. Par Tukuma tūrisma galamērķa aktivitāti gastronomiskā tūrisma veidošanā galamērķis saņēmis 2015.gadā TAVA apbalvojumu kā viens no 5 labākajiem EDEN konkursa dalībniekiem.

Pieprasījums

Viens no būtiskākajiem izaicinājumiem Tukuma galamērķa tūrisma un atpūtas pieprasījuma kontekstā ir uzņēmējdarbības vienmērīguma nodrošināšana cikliski mainīgajos pieprasījuma apstākļos. Tūrisma sezonas amplitūdas gada laikā svārstās krasi (taču ik gadu cikls atkārtojas un ietekme ir prognozējama), kas uzņēmējiem liek uz brīdī samazināt aktivitāti, dažādos uzņēmējdarbību vai meklēt alternatīvu mazāk pieprasītajos mēnešos. Ja galamērķa iekšzemes teritorijā sezonālā problēma ir mazāk krasi izteikta, tad piekrastē šī situācija ir daudz izteiktāka.

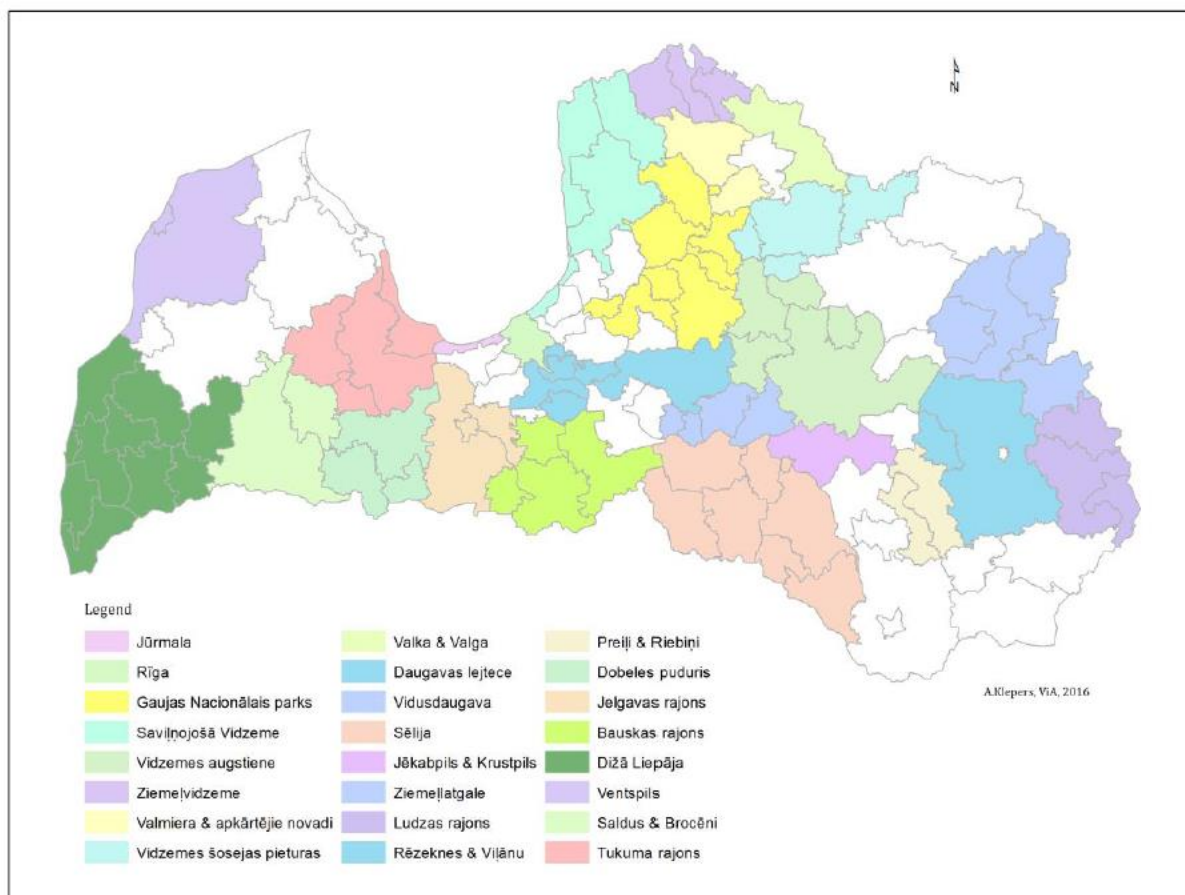
Līdz šim aptuveni dati par piekrastes apmeklējumu ārpus apskates objektiem iegūti dabas aizsardzības plānu izstrādes laikā Engures ezera dabas parkam (ik gadu ap 10 000 apmeklējumu parkam kopumā) un Ķemeru nacionālajam parkam – dati par Gausās jūdzes atpūtniekiem, kas gadā vērtēji ap 30 000, un 5000 apmeklējumu Kaņiera ezeram, galvenokārt makšķernieki. Tas ir tikai neliels posms no kopējās novada teritorijas. Reālais skaits pēc 2015.gada uzskaitēm norāda uz daudz lielāku apmeklējumu koncentrāciju- 242115 apmeklējumi gadā. Piemēram, 2015.gada 5.augustā pludmales brīvdienām ideālos apstākļos (+300C, bezvējš, saulains laiks) pēc ilgāka vēsuma un lietaina laika posmā no Engures līdz Jaunķemeriem uzskaitītas 954 vieglās automašīnas, kas piestājušas ceļa malā un dažādos iespējamajos stāvlaukumos, lai piekļūtu jūrai ar nolūku – atpūta pie ūdens. Līdzīga tendence ik gadus atkārtojas.

Ņemot vērā tūristu piesaistes objektu apmeklētību un tūristu plūsmas, Tukuma tūrisma galamērķī izdalāmas 4 tūrisma zonas – apakšgalamērķi:

- piekraste
- Tukums un apkārtnē
- Jaunpils un apkārtnē
- Abavas senleja

6.2. Konkurentu izvērtējums

Domājot par Tukuma tūrisma galamērķa attīstību, kā konkurenti jāskata ne vien līdzvērtīgā situācijā, tādās pat mērķauditorijas un citu līdzīgu tūrisma faktoru galamērķu teritorijas administratīvo novadu robežās, bet arī vietējo Latvijas klasteru kopskatā. Skatot Latvijas karti un esošo situāciju pašvaldību sadarbības jomā, var uzskatīt ka Latvijā darbojas 24 lielāki vai mazāki tūrisma klasteri – galamērķi.

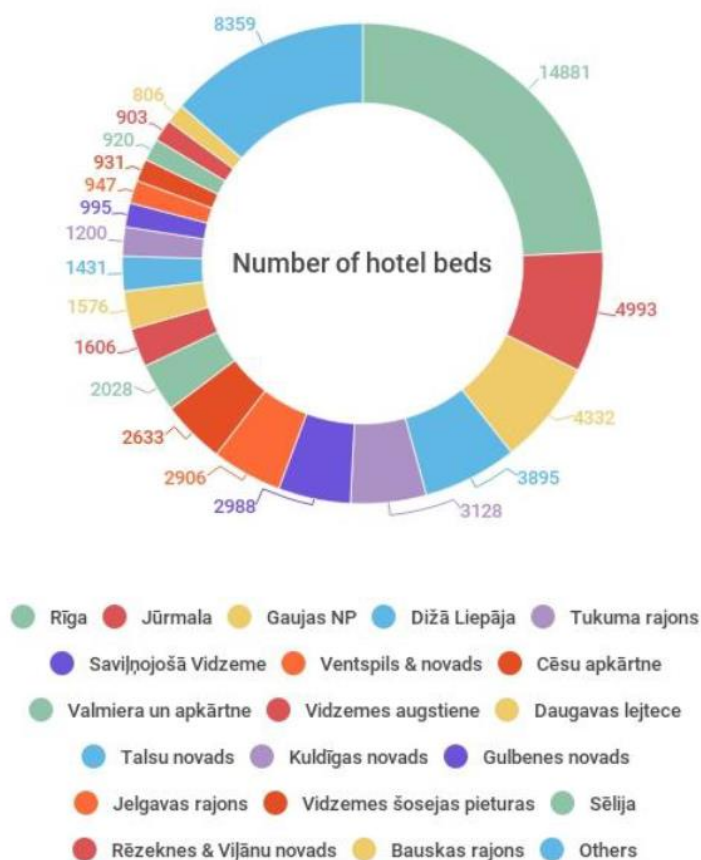
Konkurence galamērķu līmenī norisinās dažādos mērogos, un par būtiskāko var uzskatīt galamērķu konkurenci izmitināšanas sektorā, jo konkurētspējīgākie šajā jomā rada augstāku pievienoto vērtību arī citiem saistītajiem pakalpojumiem, jo būtiski pieaug galamērķī pavadītais laiks.

Latvijas tūrisma attīstības specifika ar Rīgas lielo dominanci tūrisma eksporta piesaistē (pēc CSB datiem - 75% no visiem ārvalstnieku nakšņojumiem) izmitināšanas sektorā būtiski ietekmē iespējas pārējiem galamērķiem ārpus galvaspilsētas. Attāluma un laika ziņā visbiežākie ārvalstnieku ceļojumi pēc Latvijas vidējiem rādītājiem pieļauj kādu no izvēlēm, bet ne visas. Jūrmala aizņem 56% no atlikušās daļas, Gaujas nacionālā parka klasteris – 10%. Tiem seko lielās pilsētas, piejūra, Madonas novads un Kuldīga.

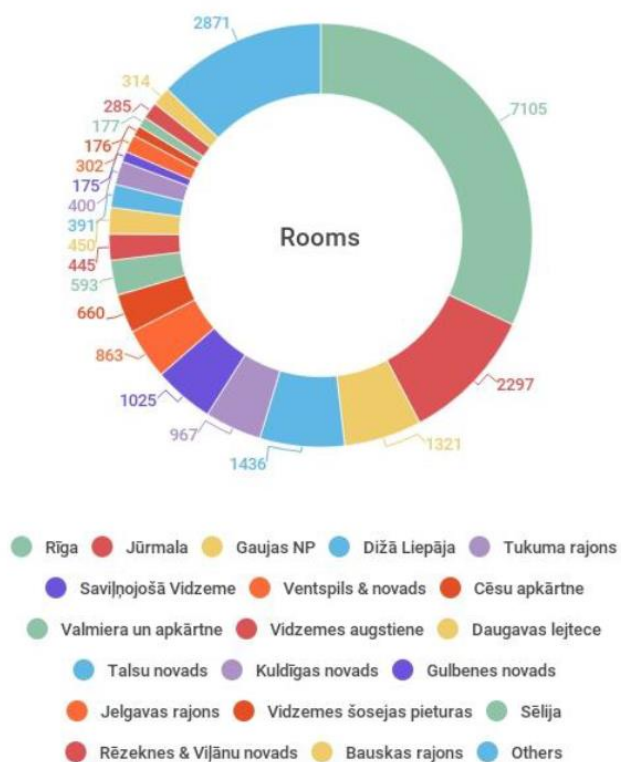
Tukuma tūrisma galamērķis aizņem 0,6% no ārpus Rīgas ārvalstnieku nakšņojumiem (vai nepilnu 0,1% no kopējā Latvijas eksporta tirgus nakšņojumu sektorā), kas nav nozīmīga tirgus daļa. Daļēji to ietekmē Rīgas tuvums un arī atbilstoša piedāvājuma trūkums, līdz ar to ierobežotas ir pakalpojumu iespējas, lai naktsmītņu eksporta tirgus attīstītos straujāk.

Tūristu mītnes, kuras norāda ārvalstu mērķgrupu kā nozīmīgāko prioritāti par svarīgākajām uzskata Igauniju, Vāciju, Krieviju, Skandināvijas valstis un pamatā specializējušās individuālo viesu uzņemšanā.

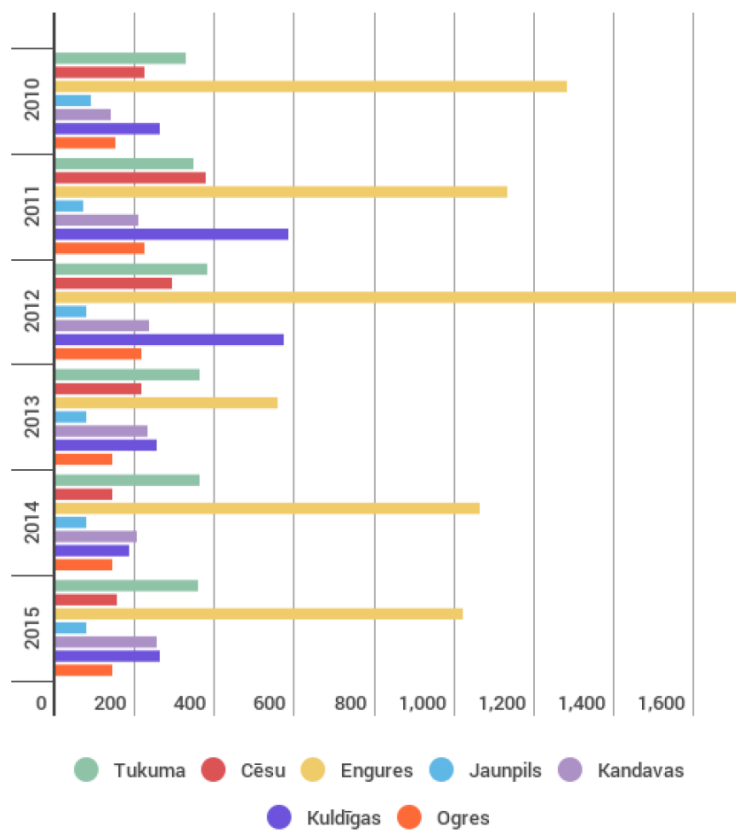
Number of hotel beds

Rooms

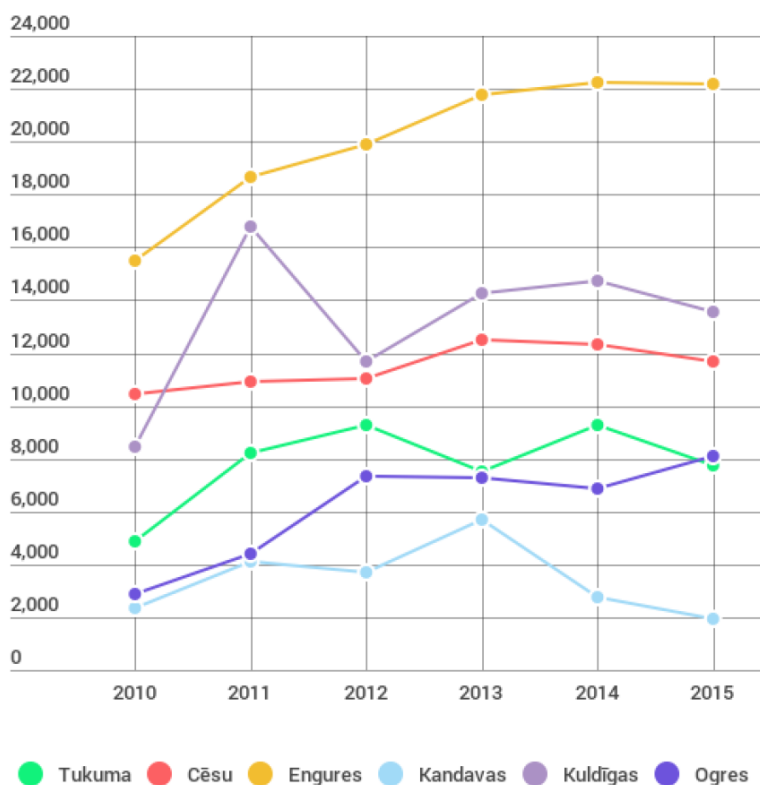
Gultas vietu skaits viesnīcās un tūristu mītnēs gada beigās

.attēls. Viesnīcu un tūristu mītnu gultasvietu skaits salīdzināmajos novados gada beigās 2010-2015, Centrālā statistikas pārvalde, 2016. Tukuma, Cēsu, Engures, Jaunpils, Kandavas, Kuldīgas, Ogres novadi¹²

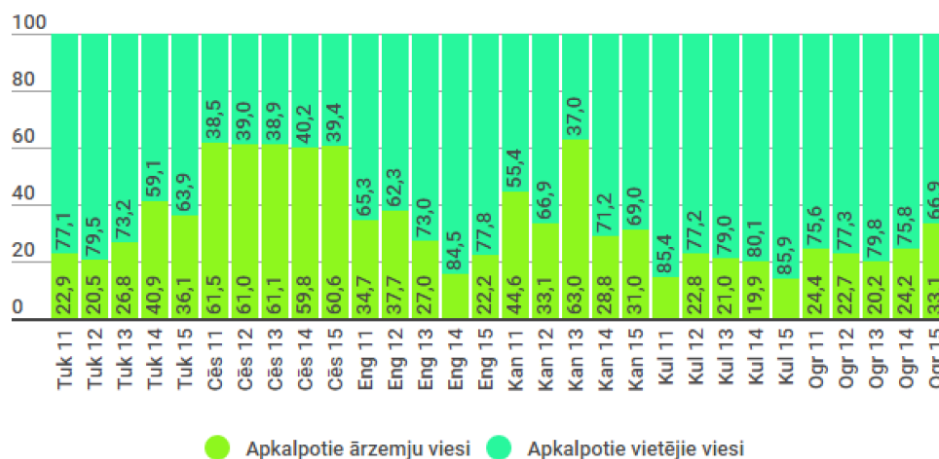
Salīdzinot Tukuma tūrisma galamērķa atsevišķās – lielākās pašvaldības – Engures, Tukuma un Kandavas novada vietu Latvijas naktsmītņu tirgū ar citām pašvaldībām un puduriem, redzams, ka gultasvietu skaita ziņā īpaši izceļas Engures novada naktsmītnes, kas uzvietojušās Rīgas līča piekrastē. Līdz ar to ir arī saprotams, kādēļ Engures novada naktsmītnēs apkalpoto personu skaits ir daudz pārsniedzis citiem konkurentiem. Pie labvēlīgiem klimatiskajiem apstākļiem un izdevīgās atrašanās vietas – piekraste ar smilšainu pludmali – tik liels viesu skaits ir saprotams un loģisks.

Naktsmītnēs apkalpoto personu skaits

.attēls. Viesnīcās un tūristu mītnēs apkalpoto viesu skaits salīdzināmajos novados 2010-2015, Centrālā statistikas pārvalde, 2016.

Taču gan Tukuma, gan Engures novada naktsmītnes ir nenozīmīgs spēlētājs ārvalstu tūristu – nakšņotāju tirgū, salīdzinot, piemēram, ar Cēsīm.

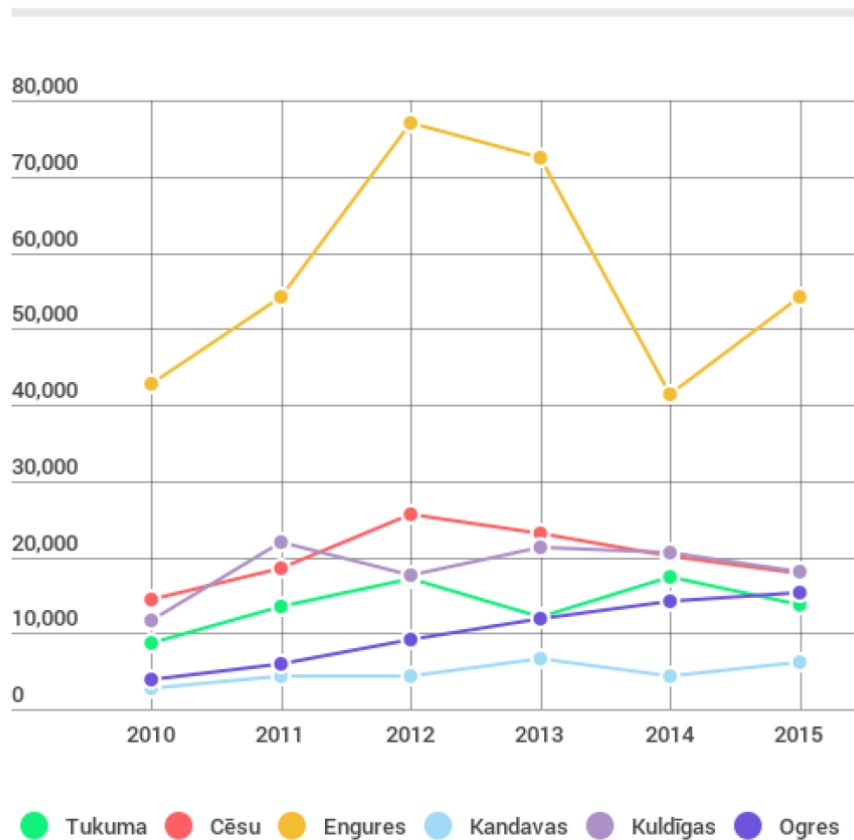

.attēls. Viesnīcās un tūristu mītnēs pavadīto nakšu dinamika salīdzināmajos novados 2010-2015, Centrālā statistikas pārvalde, 2016.

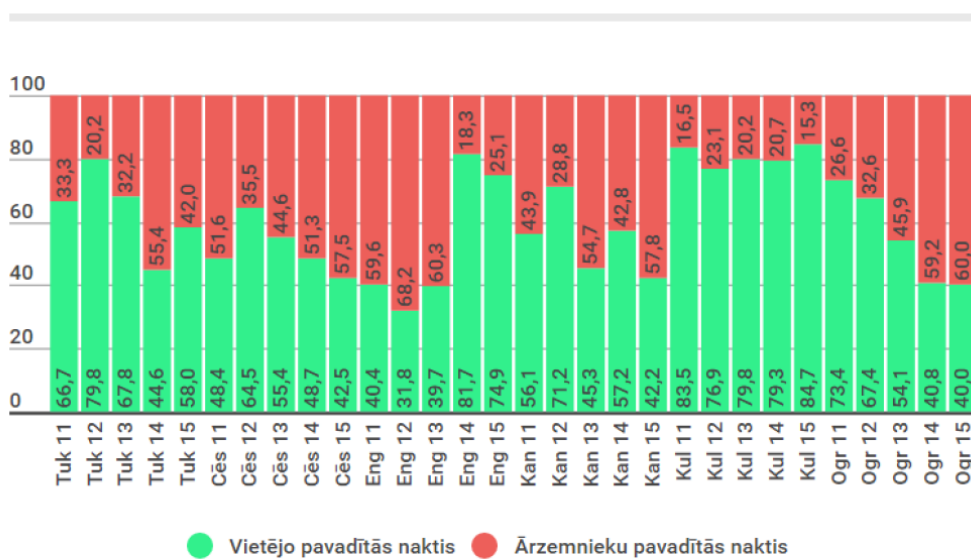

Līdzīgi skaidrojama arī situāciju gultsnakšu datos.

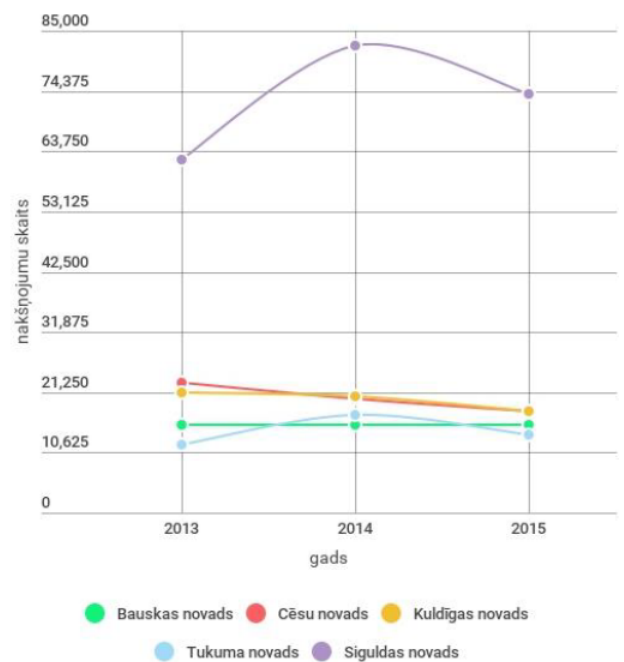
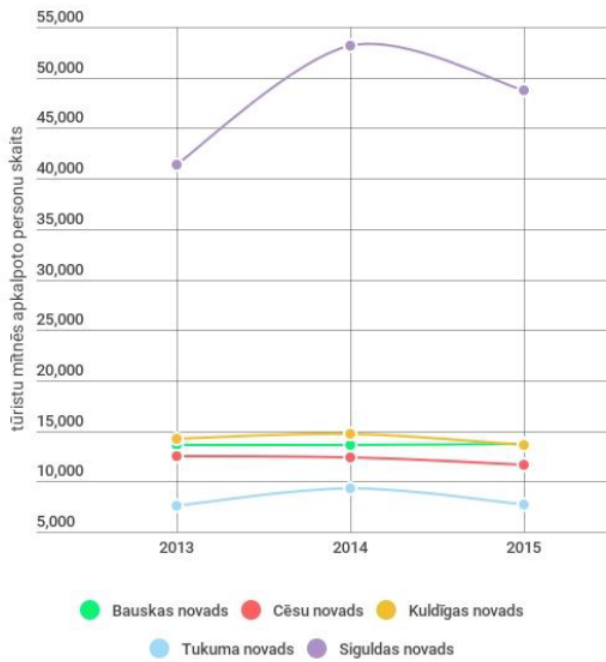
Naktsmītnēs pavadīto nakšu skaits

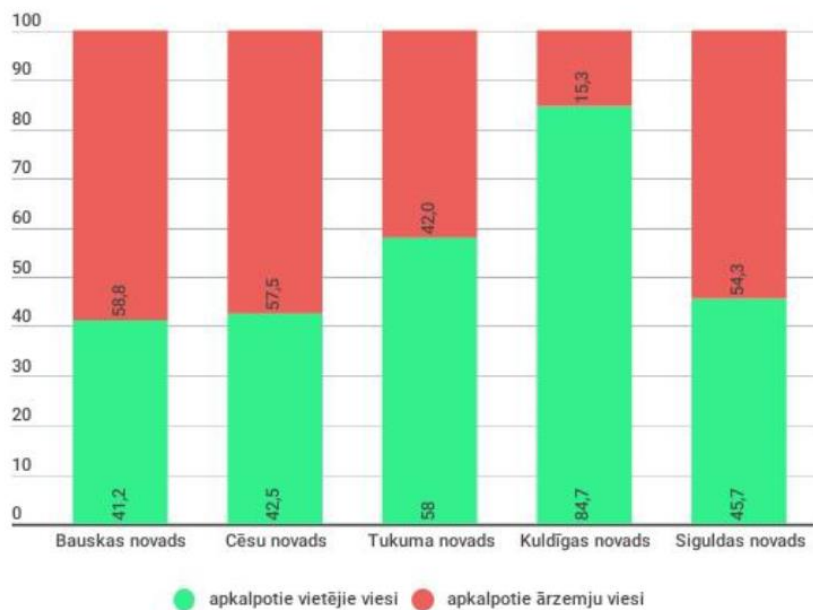
Tūrisma naktsmītnēs pavadīto nakšu procentuāla dinamika

.attēls. Viesnīcās un tūristu mītnēs apkalpoto vietējo un ārzemju viesu skaita procentuāla dinamika salīdzināmajos novados 2011-2015, Centrālā statistikas pārvalde, 2016.

x.attēls. Tūrisma mītnēs apkalpoto personu un nakšņojumu skaita dinamika – konkurējošo novadu salīdzinājums

x.attēls. Tūrisma eksporta proporcija tūrisma mītnēs Tukuma novadā un konkurējošos novados

Tukuma tūrisma reģiona tūrisma attīstības stratēģija 2017.-2022.gadam

---

Tukuma tūrisma galamērķa tūrisma attīstības stratēģija 2017.-2022.gadam

Stratēģiskie attīstības virzieni un mērķi

Ņemot vērā identificētās nozares problēmas un balstoties uz diskusijām ar tūrisma uzņēmējiem un tūrisma iesaistītajām personām, kā arī ņemot vērā visu 4 pašvaldību attīstības stratēģijas un integrētās attīstības programmas, Tukuma tūrisma galamērķa stratēģija balstāma uz 4 problēmjautājumiem:

- tūrisma produkti un piedāvājums,
- tūrisma infrastruktūra,
- cilvēkresursu attīstība ,
- mārketinga,

definējot vienlaikus vīziju, kuras sasniegšanai izvirzīti secīgi uzdevumi.

Stratēģijas realizācijai nosaukti izmantojamie pārvaldības instrumenti un ilgtspējīgas attīstības principi, kas jau ievēroti plāna sagatavošanā un ievērojami tā ieviešanas laikā. Plāna ilgtermiņa mērķi definēti turpmākajiem 5-6 gadiem. Ņemot vērā sagatavotos ilgtermiņa mērķus, izstrādāti īstermiņa mērķi, kas realizējami 1-3-5 gadu laikā. Katra šī mērķa sasniegšanai, sagatavots rīcību pasākumu bloks un fiksēti indikatori, kas liecinātu par izmaiņām tūrisma attīstībā.

Stratēģija ieviešana balstās uz vietējo pašvaldību attīstības stratēģijām, integrētajiem attīstības plāniem, rīcības virzieniem un investīciju plāniem, kā arī šīs tūrisma stratēģijas darbības laikā jaunradītajām idejām un projektiem.

Tukuma tūrisma galamērķa attīstības vīzija

Tukuma tūrisma reģions, kuru veido 4 pašvaldības – Tukuma, Engures, Jaunpils un Kandavas novads, ir Latvijā un Baltijā pazīstams, viesmīlīgs, drošs un viegli sasniedzams ceļojuma galamērķis, kurš piedāvā kvalitatīvus un daudzveidīgus tūrisma pakalpojumus un balstās uz labi saglabātu un uzturētu dabas un kultūrvēsturisko mantojumu. Tūrisma attīstības rezultātā palielinās tūristu skaits un izmantoto pakalpojumu apjoms galamērķī, kas veicina teritorijas ekonomisko attīstību un rada jaunas darba vietas.

Stratēģijas mērķis

Ņemot vērā identificētās sektora problēmas, Tukuma tūrisma galamērķa tūrisma attīstības stratēģijas mērķis - nodrošināt visu tūrisma nozarē ieinteresēto pušu saskaņotu rīcību, kas kalpotu par pamatu vienotai tūrisma attīstībai un veicinātu tūrisma produktu un pakalpojumu daudzveidību un kvalitāti, kā arī cilvēkresursu attīstību, padarot Tukuma rajonu par atpazīstamu tūrisma galamērķi.

Stratēģijas lietotāji

Stratēģijas lietotāji – sabiedrības grupas, kuras praktiski varēs izmantot sagatavoto dokumentu tūrisma uzņēmējdarbības attīstībai un tūrisma vides kvalitātes uzlabošanai:

1. Tukuma tūrisma galamērķa pašvaldību pārstāvji - deputāti un speciālisti,
2. Tukuma tūrisma galamērķa uzņēmēji – apskates objektu īpašnieki un apsaimniekotāji, tūrisma servisa uzņēmēji,
3. nevalstiskās organizācijas un to pārstāji, kas nodarbojas ar tūrismu un ir iesaistīti tūrisma resursu apsaimniekošanā un izmantošanā,
4. tūrisma attīstībā ieinteresētie indivīdi un sabiedrības grupas, eventuālie tūrisma uzņēmēji u.c.

Attīstības prioritātes - ilgtermiņa mērķi

1. Paplašināt un pilnveidot Tukuma novada tūrisma produktus (t.sk. pasākumus) un saistīto infrastruktūru.

Galvenais uzdevums - mērķtiecīga tūrisma piedāvājuma veidošana un pilnveidošana un kvalitatīvu tūrisma piedāvājumu attīstība, dažādu tūrisma veidu piedāvājumu stiprināšana un daudzveidošana, veicināt gan tūrisma infrastruktūras attīstību, gan tūrisma informācijas sistēmas pilnveidošanu.

2. Sagatavot, koordinēt un īstenot mērķtiecīgu apmeklētāju piesaisti novadam

Galvenais uzdevums – mārketinga pasākumu ieviešana Tukuma rajona tūrisma piedāvājuma pārdošanai un Tukuma apkārtnes teritorijas kā tūrisma klastera veidošana

3. Sniegt atbalstu tūrisma/ viesmīlības uzņēmumu attīstībai.

Galvenais uzdevums - tūrisma nozarē strādājošo profesionālo prasmju un iemaņu pilnveidošana un dažādu atbalsta pasākumu sniegšana profesionālās tūrisma izglītības ieguvei.

Stratēģijas ieviešanā ievērojamie principi

Lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību Tukuma rajonā, ieviešot šo tūrisma stratēģiju jāievēro sekojoši ilgtspējīgas attīstības principi:

- atklātības un sabiedrības līdzdalības princips – par jebkurām aktivitātēm tūrismā pēc iespējas maksimāli informēti ir vietējie iedzīvotāji un dažādas mērķa grupas, lai arī viņi nepieciešamības gadījumā spētu izteikt savu viedokli par tūrisma un teritorijas attīstību;
- izvērtēšanas princips - jebkura darbība vai pasākums, kas var ietekmēt vides kvalitāti, veikts tikai tādā gadījumā, ja sasniegtais pozitīvais rezultāts attiecīgās darbības veicējam un sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības radīto negatīvo ietekmi uz vides kvalitāti vai šādas darbības vai pasākuma rezultātā nodarīto kaitējumu videi un sabiedrībai;
- piesardzības princips - fiziskajām un juridiskajām personām ir pienākums, cik iespējams, samazināt antropogēno slodzi, kas rodas vai var rasties to darbības rezultātā un nodrošināt nākotnē paredzēto darbību atbilstību vides (dabas un kultūras) aizsardzības normatīvajiem aktiem un vides politikai valstī. Šis princips ievērots, plānojot tūrisma attīstības mērķus un rīcības, un maksimāli ievērots to realizācijas gaitā;
- kopsakarības princips – visas rīcības plānotas un realizētas ar mērķi veicināt tūrisma attīstību reģionā, ievērojot dabas un kultūrvides aizsardzības prasības, optimāli izmantojot teritorijā esošos resursus, kā arī ar mērķi radīt labvēlīgus sociālekonomiskos apstākļus iedzīvotāju darbam;
- sadarbības princips – sadarbība starp uzņēmējiem un TICiem, uzņēmējiem un pašvaldībām, kā arī dažādām mērķauditorijām pašvaldībā un valsts institūcijām ar atbildības uzņemšanos par veiktajām rīcībām;
- diferencētās atbildības princips - ņemot vērā dažādo ieguldījumu vides resursu izmantošanā un degradācijā, visām mērķauditorijām ir gan kopīgas, gan diferencētas saistības, tāpēc katrs indivīds, kas iesaistījies tūrismā, ir uzņēmies individuālo atbildību par savu rīcību par negatīvo efektu radīšanu, kādu atstājis uz vidi;
- pēctecības princips – plānošanas dokumenti, kas sagatavoti tūrisma attīstības veicināšanai, veidoti kā turpinājumi viens otram vai papildinājumi, un kalpos arī kā pamats (ierosinājums) nākamo dokumentu sagatavošanai un rīcību plānošanai.

Šādu ilgtspējīgas attīstības principu ievērošana nodrošinātu pilnvērtīgākos apstākļus tādai teritorijas sociālekonomiskajai attīstībai, kas paredz gan dabas un kultūras resursu ilgtspējīgu izmantošanu, gan nodrošina dzīves kvalitātes uzlabošanu un pašreizējo vajadzību apmierināšanu, neradot draudus

nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai, un nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu neierobežotam laika periodam.

Instrumenti stratēģijas ieviešanai

1. Komunikācijas instrumenti

Tūrisma attīstībā liela nozīme ir visu ieinteresēto pušu informēšanai un iesaistei lēmumu pieņemšanā un aktivitāšu realizācijā. Komunikācijas instrumenti ir nozīmīgi arī mārketinga pasākumu realizācijā. Kā nozīmīgākie komunikācijas instrumenti tūristu uzrunāšanai izvēlēti izstāžu darbs, internets un mājas lapas, reklāmas un informatīvo materiālu izveide dažādu veidu masu mēdijos, kā arī dažādu veidu poligrāfiskie materiāli reklāmas un informācijas izplatīšanai. Visu ieinteresēto pušu tūrisma attīstībā informēšanai svarīgākie komunikācijas instrumenti ir semināri, apmācības, forumi, konferences, dažādi pieredzes apmaiņas pasākumi – izbraucieni, tikšanās utml.

2. Tehnoloģiskie instrumenti

Tehnoloģiskie instrumenti – datortehnikas un cits tehniskais un tehnoloģiskais aprīkojums tūrisma uzņēmējdarbībā, ir svarīgi, lai garantētu tūristiem kvalitatīvu un ērtu pakalpojumu sniegšanu. Tehnoloģisko iekārtu izmantošana vides monitoringā un tūristu uzskaitē, piemēram, realizējot tūrisma attīstības plānus ĪADT, nodrošinātu ne tikai to jūtīgāko vieto – biotopu monitoringu un kaitīgo vides ietekmju izpēti, bet arī apmeklētāju uzskaiti un to uzvedības modeļa novērošanu, iegūstot informāciju arī par veicamajām aktivitātēm un pielietojamajiem līdzekļiem sabiedrības un tūristu izglītošanā par bioloģiskās daudzveidības aizsardzības problēmām.

3. Juridiskie instrumenti

Stratēģija sagatavota, balstoties gan uz vietējiem plānošanas un politikas dokumentiem, gan esošo tūrisma situāciju galamērķī. Katra novada pašvaldība, apstiprinot vai saskaņojot tūrisma attīstības stratēģiju, leģitimizēs to un turpmāk tā būs izmantojams kā saistošs juridisks dokuments tūrisma attīstības nodrošināšanā.

4. Ekonomiskie instrumenti

Stratēģijā nosprausto mērķu sasniegšana iespējama, izmantojot arī tādus ekonomiskos instrumentus kā pašvaldības nodevu atvieglojumi tūrisma uzņēmumiem, konkursi par teritorijas sakoptību vai labāko tūrisma uzņēmumu u.tml., panākot vietējos tūrisma uzņēmējos ekonomisko ieinteresētību mērķu sasniegšanai.

Stratēģijas pasākumu un aktivitāšu plāns realizācijai 2017.-2022.gadā

Nr.	Mērķis		Uzdevums	Atbildīgais	Izpildes termiņš / periods	Finansēšanas avoti	Darbības /iznākuma rādītāji
1.	Paplašināt un pilnveidot Tukuma novada tūrisma produktus (t.sk. pasākumus) un saistīto infrastruktūru	1.1.	Kultūrtūrisma attīstība	TIC, pašvaldības, uzņēmēji	2017-2022	PB; VB; ESf; Cits	Pilnveidots piedāvājums
		1.2.	Lauku tūrisma attīstība	TIC, uzņēmēji	2017-2022	PB; VB; ESf; Cits	Jauns piedāvājums, atbalsts uzņēmējiem
		1.3.	Dabas tūrisma un aktīvās atpūtas dabā attīstība	TIC, DAP, NVO	2017-2022	PB; VB; ESf; Cits	Pilnveidots piedāvājums, t.sk. izstrādāts kājāmgājēju tūrisma maršruts ar marēķējumu, laivu tūrisma iespējas Abavas sākumposmā u.c.
		1.4.	Velotūrisma attīstība.	TIC, pašvaldības	2017-2022	PB; VB; ESf; Cits	Pilnveidots velotūrisma piedāvājums
		1.5.	Sporta, veselības, SPA un labjūtes tūrisma attīstība	TIC, sporta organizācijas, pašvaldības, tūrisma uzņēmēji	2017-2022	PB; KSB; VB; ESf; Cits	Pilnveidots sporta pasākumu un to rīkošanas iespēju piedāvājums
		1.6.	Gastronomiskā tūrisma attīstība	TIC, uzņēmēji	2017-2022	PB; VB; ESf; Cits	Pilnveidots piedāvājums

Nr.	Mērķis		Uzdevums	Atbildīgais	Izpildes termiņš / periods	Finansēšanas avoti	Darbības /iznākuma rādītāji
		1.7.	Jaunu informācijas norāžu ierīkošana, esošo pilnveidošana un modernizēšana	TIC, pašvaldības	2017-2022	PB; KSB; VB; ESf; Cits	Jaunas un atjaunotas norādes par tūrisma objektiem. Izveidota audiogidu sistēma
		1.8.	Līdzdalība projektu ideju veidošanā, izstrādē un ieviešanā	TIC, pašvaldības	2017-2022	PB	Jaunas idejas. Īstenoti projekti
		1.9.	Pašvaldību attīstības un investīciju plānos fiksēto infrastruktūras projektu realizācija	Pašvaldības	2017-2022 2022-2033	PB, VB, ESf	Realizēti infrastruktūras projekti
2.	Sagatavot, koordinēt un īstenot mērķtiecīgu apmeklētāju piesaisti novadam	2.1.	Tūrisma zīmola pilnveidošana un attīstība	TIC, pašvaldības	2017-2022	PB; VB; ESf; Cits	Pilnveidots zīmols
		2.2.	Tukuma tūrisma galamērķa mārketinga stratēģijas izstrāde un ieviešana	TIC, pašvaldības	2017-2018	PB; Cits	Sagatavota stratēģija
		2.3.	Sadarbība ar dažādām ar tūrismu saistītām valsts institūcijām un citām pašvaldībām	TIC, pašvaldības	2017-2022	PB; Cits	Sadarbības līgumi. Pieredzes apmaiņa
		2.4.	Sadarbība ar tūrisma asociācijām u.c. profesionālajām organizācijām	TIC, pašvaldības	2017-2022	PB	Dalība asociācijās

Nr.	Mērķis		Uzdevums	Atbildīgais	Izpildes termiņš / periods	Finansēšanas avoti	Darbības /iznākuma rādītāji
		2.5.	Informatīvo materiālu sagatavošana un izplatīšana	TIC, pašvaldības	2017-2022	PB; KSB; VB; ESf; Cits	Bukleti, kartes, reklāmas rullīši, stendi, reklāmas u.c.
		2.6.	Tukuma tūrisma galamērķa interneta vietnes modernizēšana	TIC, pašvaldības	2017-2022	PB; Cits	Uzlabota mājas lapa
		2.7.	Dažādu interneta / mobilo aplikāciju pilnveidošana, moderno tehnoloģiju izmantošana	TIC, pašvaldības	2017-2022	PB; Cits	Informācija dažādos komunikācijas kanālos
		2.8.	Piedalīšanās tūrisma izstādēs, kontaktbiržās, forumos, konferencēs u.c.	TIC, pašvaldības	2017-2022	PB; KSB; VB; ESf; Cits	Ar stendu, informatīvajiem materiāliem, paraugiem, priekšnesumiem
		2.9.	Dažādu citu, tai skaitā jaunu mārketinga aktivitāšu īstenošana	TIC, pašvaldības	2017-2022	PB; KSB; VB; ESf; Cits	Dažādas, t.sk. inovatīvas mārketinga aktivitātes
		2.10.	Tūrisma informācijas centra darbības pilnveidošana – apmācības, pieredzes apmaiņa, aprīkojums u.c.	TIC	2017-2022	PB; KSB; VB; ESf; Cits	Uzlabotas TIC ēkas vizuālais tēls, aprīkojums, apmācīti darbinieki
		2.11.	Tūrisma uzņēmumu apsekojumu veikšana un to darbības kvalitātes uzlabošanas aktivitātes	TIC	2017-2022	PB; KSB; VB; ESf; Cits	Apsekojums

Nr.	Mērķis		Uzdevums	Atbildīgais	Izpildes termiņš / periods	Finansēšanas avoti	Darbības /iznākuma rādītāji
		2.12.	Tūrisma attīstības tendenču fiksēšana (novada apmeklētāju anketēšanas u.c. izpētes pasākumi)	TIC	2017-2022	PB; KSB; VB; ESf; Cits	Regulārs monitorings
		2.12.	Pašvaldību tūrisma stratēģiju un mārketinga plānu sagatavošana	Pašvaldības, TIC	2018-2019	PB	Sagatavoti lokālie plānošanas dokumenti
3.	Sniegt atbalstu tūrisma/ viesmīlības uzņēmumu attīstībai	3.1.	Informatīvs atbalsts viesmīlības uzņēmumiem (informācija uzņēmumiem/ informācija par uzņēmumiem)	TIC	2017-2022	PB; KSB; VB; ESf; Cits	Informatīvi pasākumi. Semināri
		3.2.	Apmācību, diskusiju, pieredzes apmaiņas organizēšana uzņēmumu darbības pilnveidošanai	TIC	2017-2022	PB; KSB; VB; ESf; Cits	Apmācības, diskusijas, pieredzes apmaiņa
		3.3.	Atbalsts jaunu naktsmītņu veidošanai, sevišķi Tukuma pilsētā	TIC	2017-2022	PB; KSB; VB; ESf; Cits	Informācija, atvieglojumi

© Tukuma tūrisma informācijas centrs, 2017.

Tūrisma attīstības stratēģija Tukuma tūrisma reģionam sagatavota, Tukuma tūrisma informācijas centram sadarbojoties ar SIA "Nocticus" un Vidzemes Augstskolas pasniedzēju Andri Kleperu, iesaistot vietējos tūrisma uzņēmējus, pašvaldību speciālistus un citas ieinteresētās personas.